

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE
YAZMALARI KOLEKSİYONUNDA 5684 NUMARADA KAYITLI
MECMÛA-İ İLÂHİYÂT

MAWLODA AQAEI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Fatih BAŞPINAR

Konya-2023

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mawloda AQA EI		
	Numarası	19810701002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALARİ KOLEKSİYONUNDA 5684 NUMARADA KAYITLI MECMÛA-İ İLÂHİYÂT			

Mawloda AQA EI

İmzası

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mawloda AQAEL		
	Numarası	19810701002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Fatih BAŞPINAR		
Tezin Adı	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALARİ KOLEKSİYONUNDA 5684 NUMARADA KAYITLI MECMÛA-İ İLÂHİYÂT			

Mecmualar, genellikle müretteplerinin şahsî zevklerine göre muhtelif şair/yazarların farklı nazım şekilleriyle kaleme aldıkları manzum-mensur metinlerin derlenmesiyle oluşturulan eserlerdir. Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan mecmualar sayesinde şimdiye kadar kullanılmayan nazım şekilleri, aruz kalıpları, kafiye ve redif tipleri gibi örneklerle karşılaşabiliriz. Çalışmamıza konu olan *Mecmuâ-i İlahiyat*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonunda 5684 numarada kayıtlıdır. Mecmuada bulunan şiirlerin çoğu Türkçe olmakla birlikte iki Arapça ve bir Farsça şiir de yer almaktadır. 5684 arşiv numarasıyla kayıtlı olan mecmuanın mürettibi belli değildir.

Çalışmamızın amacı, *Mecmûa-i İlâhiyât* adlı eserin içindeki şiirleri ve nesre çevirilerini ortaya koymak, mecmuayı nazım şekilleri, nazım türleri, vezin, kafiye ve redifleri açısından incelemektir. Çalışmamız, inceleme ile metin ve çeviri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. İlk kısımda mecmua ile ilgili genel bilgi verildikten sonra mecmua şekil ve muhteva açısından incelenmiştir. İkinci kısımda ise metin ve çeviri yer almaktadır. Çalışma sonucunda kaçınıcı yüzyılda derlenmiş olduğu belli olmayan *Mecmûa-i İlâhiyât* adlı eser gün yüzüne çıkarılarak bilinmeyen şiirler ve şairler ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Mecmuâ, Şiir, Klasik Türk Edebiyatı, Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı.

ABSTRACT

Author's		Mawloda AQA EI		
	Student Number	19810701002		
	Department	Turkish Language and Literature		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree		
	Supervisor	Prof.Dr. Fatih BAŞPINAR		
Title of the Thesis/Dissertation	HYMNS MAGAZİNE WHICH IS REGISTERED TO ISTANBUL UNIVERSITY RARE WORKS LIBRARY TURKISH MANUS CRIPTS COLLECTION WITH THE NUMBER 5684			

Macmua are generally works created by compiling verse-prose texts written by various poets/authors in different verse styles according to the personal tastes of their members. Thanks to the magazines, which have an important place in Turkish literature, we can encounter examples such as verse forms, prosody patterns, rhyme and redif types that have not been used until now. *Mecmua-i İlahiyat*, which is the subject of our study, is registered in the Turkish Manuscripts Collection of Istanbul University Rare Works Library, number 5684. Most of the poems in the journal are in Turkish, but there are also two Arabic and one Persian poems. The author of the journal, which is registered with the archive number 5684, is unknown.

The aim of our study is to reveal the poems and prose translations in the work called *Mecmua-i İlahiyat*, and to examine the journal in terms of verse forms, verse types, meter, rhyme and redifs. Our study consists of two parts: analysis, text and translation. In the first part, after giving general information about the journal, the journal was examined in terms of form and content. The second part includes the text and translation. As a result of the study, the work titled *Mecmua-i İlahiyat*, which is not known in which century it was compiled, was brought to light and unknown poems and poets were revealed.

Keywords: Istanbul University Rare Works Library, Magazine, Poetry, Classical Turkish Literature, Religious-Mystical Turkish Literature.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	II
ÖZET	III
ABSTRACT.....	IV
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	V
KISALTMALAR.....	VII
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	VIII
ÖN SÖZ	X
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: İNCELEME.....	5
MECMUANIN ŞEKİL İNCELEMESİ	5
I.1. Şekil İncelemesi.....	5
I.1.1. Mecmuanın Tanıtılması	5
I.1.2. Mecmuada Yer Alan Nazım Şekilleri.....	6
I.1.2.1. Gazel	6
I.1.2.2. Murabba	7
I.1.2.3. Koşma	7
I.1.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri	9
I.1.4. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Kafiye ve Redifleri	11
I.1.5. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Bestelendikleri Makamlar	16
I.2. Muhteva İncelemesi.....	17
I.2.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairler ve Kısa Biyografileri.....	17
I.2.1.2. Mecmuada Şiiri Bulunan Ancak Kesinliği Tespit Edilemeyen Şairler	32
I.2.2. Mecmuadaki Nazım Türleri.....	35
I.2.3. Deyimler ve Kalıplaşmış İfadeler	37
II. BÖLÜM: METİN VE ÇEVİRİ	47
II.1. Metin Aktarılırken İzlenen Yöntem	47
II.1.1. Metnin Düzeniyle İlgili Hususlar	47
II.2. Metin ve Çeviri	48
SONUÇ	226
KAYNAKÇA.....	228

KISALTMALAR

bk. : Bakınız

C. : Cilt

d. : Doğum Tarihi

D. : Divan

g. : Gazel

Hiz. : Hazreti

M. : Mecmua

mr. : Murabba

ö. : Ölüm Tarihi

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

TEİS : Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ا a, ā, e, i, u, ü

ء ’

آ a, ā

ب b, p

پ p

ت t

ث s

ج c, ç

چ ç

ح h

خ h

د d

ذ z

ر r

ز z

ژ j

س s

ش ş

ص ş

ض d, z

ط t

ظ z

ع ‘

غ g

ف	f
ق	q
ك	k, g, ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ō, ö, u, ū, ü, ^v
ه	h, a, e, i
ى	y, i, ī

ÖN SÖZ

Sözlük anlamı “bir araya getirilmiş, toplanmış” olan mecmualar, genelde farklı şair veya yazarların değişik nazım şekilleriyle farklı dillerde manzum veya mensur kaleme aldıkları ürünlerin derlenmesiyle oluşturulmaktadır. Edebiyatımızda mecmuaların önemli bir yeri vardır. Mecmualar, kaynaklarda adı geçmeyen şairlerle birlikte tanınmış şairlerin bilinmeyen şiirlerini de içerebilir. İslam kültüründe mecmua türü, ilk defa Hz. Peygamber’in hadis yazımına izin vermesiyle ortaya çıkmıştır. Ondan sonra bazı sahabiler Resulullah’tan duyduklarını mecmua tertip etme şekline getirince, hadis literatüründe sahife, cüz ve kitap adıyla anılan ilk derlemeler meydana gelmiştir. Mecmualar Araplar, Farslar ve Türkler arasında rağbet edilen bir telif türü olmuştur. Bunun dışında farklı ilim dallarında müstakil bir telif türü özelliği kazanması, ilk örnekleri ortaya çıkışından birkaç asır sonra gerçekleşmiştir.

Osmanlı döneminin XV. yüzyılında dikkat çekmeye başlayan mecmualar, XVI. yüzyıldan sonra sayı ve çeşit bakımından iyice artmıştır. Ayrıca, Osmanlı ilim, kültür ve edebiyatının önemli telif türü olan mecmualar, genel özellikleri ve muhtevalarına göre “mecnûatü’l-eş’âr, mecmûa-i ed’iye, mecnûatü’l-münşeât” vb. şekillerde adlandırılmıştır.

Çalışmamızın amacı İstanbul Üniversitesinin Nâdir eserler Kütüphanesinde Türkçe Yazmaları Koleksiyonunda 5684 arşiv numarasıyla kayıtlı olan *Mecmûa-i İlâhiyât* adlı mecmuadaki şiirleri transkripsiyonlu olarak Latin esaslı Türkçe alfabesine aktarıldıktan sonra nesre çevrilmesi ve hem şekil hem de içerik açısından incelenmesidir. Böylece eski eserlerimizi unutulmaktan engellemiş ve edebiyat tarihine bir katkıda bulunmuş oluruz.

Tezimizin giriş kısmında genel olarak mecmualar hakkında bilgiler verilmiştir. Birinci kısımda teze konu olan mecmua detaylı bir şekilde tanıtılmıştır. İkinci kısımda ise mecmua şekil ve muhteva açısından incelenmiştir. Üçüncü kısım olan metin ve çeviri bölümünde metin oluştururken izlenen yöntem ve mecmuadaki şiirlerin transkripsiyonlu şekli ile nesre çevirisi bulunmaktadır. Son olarak sonuç ve kaynakça yer almaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında çok büyük emeğe sahip olan, engin bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, hatalarımı sabırla düzelten, ilgisini ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Fatih BAŞPINAR'a teşekkürlerimi sunarım.

Mawloda AQAEI

Konya 2023

GİRİŞ

Arapça bir kelime olan mecmua sözlükte *toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilen kitap* (Devellioğlu, 2013: 689), *bir araya getirilmiş, toplanmış* (Uzun, 2003: 265) şeklinde tanımlanmıştır. Edebiyatta terim anlamı kazanan mecmua ise *genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitap* (Uzun, 2003: 265) anlamına gelmektedir. İlk başta cönk gibi hadisler, fetvalar, ayetler, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, lugaz, latifeler ve faydalı bilgileri içeren bir not defteri hâlindeyken zamanla gelişip kendi formunu oluşturmuştur (Uzun, 2003: 265). Mecmualar dönemin edebiyat ve sanat anlayışını yansıtmakla beraber kaynaklarda adı geçmeyen şairleri ve şiirlerini tespit etmeye imkân sağlar. Bunun yanı sıra şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de içermektedir (Aydemir, 2007: 123-126).

Mecmualar üzerinde yapılan teorik çalışmalarda elde bulunan eserlere göre bazı tasnifler yapılmıştır. Bu tasniflerden, Agâh Sırrı Levend ve Günay Kut'un yaptığı tasnifler en çok işaret edilenlerdendir. Mecmuaların sınıflandırılmasında farklı görüşler de vardır. Bir görüşe göre cilt ve tertip hususiyetleri bakımından (cönkler, mecmualar), şekil bakımından (manzum-mensur metin mecmuaları), dil bakımından (Arapça-Farsça-Türkçe), muhteva bakımından (din, tasavvuf, fal, hikâye/ latîfe, hiciv, edviye, mûsikî, hat ve kitâbet), şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar şeklinde sınıflandırılmıştır (Kılıç, 2012: 80-95). Bir başka görüşe göre ise şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları (kaside mecmuaları, matla mecmuaları, beyit mecmuaları vb.), şiirlerin konu özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları (tarih mecmuaları, lugaz mecmuaları, methiye mecmuaları), nazire mecmuaları, şairlerin aidiyeti/ mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar, bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/ şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmular şeklinde tasnif edilmiştir (Gürbüz, 2012: 108-112).

Bu bağlamda şiir mecmuaları, “nazire mecmuaları”, “şiir mecmuaları” ve “antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları” başlıkları altında incelenmiştir. Şiir mecmuaları içindeki şiirlerin nazım şekillerine, türlerine ve nazire olmalarına göre üç başlık altında değerlendirilmiştir.

Şiir mecmuaları, nazım şekillerine göre şu şekilde sıralanmıştır:

1. Gazel mecmuaları (Mecmu‘a-i gazeliyât)
2. Kasîde mecmuaları (Mecmu‘a-i kasâid)
3. Müstezad mecmuaları
4. Matla mecmuaları (Mecmu‘a-i metâli)
5. Beyit mecmuaları (Mecmu‘a-i ebyât)
6. Mısra mecmuaları (Mecmu‘a-i mesâri)
7. Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar

Şiir mecmuaları, konularına göre şu şekilde sınıflandırılmıştır:

1. Tarih mecmuaları (Mecmu‘a-i tevârîh)
2. Naat mecmuaları (Mecmu‘a-i nu‘ût)
3. Mu‘ammâ mecmuaları (Mecmu‘a-i mu‘ammeyât)
4. Lügaz mecmuaları (Mecmu‘a-i elgâz)
5. Medhiye mecmuaları (Mecmu‘a-i medâyah) (Gürbüz, 2012: 108-109).

Klasik Türk şiirinde pek çok şiir mecmuası vardır. Bunların arasında şairlerin birbirlerine aynı vezin ve kafiyede benzer bir şekilde yazdıkları nazirelerin toplanıp bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar da yer almaktadır. Bilinen nazire mecmualarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Ömer b. Mezîd tarafından 918/ 1437’de derlenen Mecmu‘atü’n-Nezair’dir. Mecmua, XV. yüzyılın ortasına kadar yetişmiş 84 şaire ait 397 şiir ihtiva eder.

2. Eğridirli Hacı Kemal’in 918/ 1512-13’de derlediği Camiü’n-Nezair adlı mecmuada, 266 şaire ait, 3140 şiir yer almaktadır.

3. Edirneli Nazmî tarafından 930/ 1524’de derlenen Mecma‘ü’n-Nezayir’dir. Hacimli olan bu mecmuada 357 şaire ait 5527 şiir yer almaktadır. 37 murabba diğerleri gazel olan mecmuanın 7 nüshası bulunmaktadır (İsen vd., 2003: 29).

4. Pervane b. Abdullah tarafından 968/ 1560'ta derlenen Pervane Bey Mecmuası'nın tek nüshası Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat Nu. 406'da kayıtlıdır (Gıynaş, 2013: 4). 643 varaktan oluşan mecmuada (Gıynaş, 2013: 40) toplam 8172 şiir yer almaktadır (Gıynaş, 2013: 7).

5. Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa 1031 numarada kayıtlı nazireler mecmuası olan *Mecmû'a-i Nezâ'ir*, muhtemelen XVI. asırda veya XVII. asrın başlarında istinsah edilmiştir. Mevcut nüsha talik hatla yazılmış 250 yapraktan oluşmaktadır. Tespit edildiği kadarıyla 264 şaire ait 1500 civarında gazel bulunmaktadır (Zülfe, 2011: 152-153).

6. Nuruosmaniye Kütüphanesinde 4252-4253 numaralarda kayıtlı olan ve Budinli Hisâli'nin yüzlerce şairin matlalarını toplayarak oluşturduğu Metâli'ü'n-Nezâ'ir isimli mecmua, toplamda 670 varak ve iki cilttir. Mecmuanın I. cildi 285, II. cildi 385 varaktır. I. ciltteki beyit sayısı 11.941, II. ciltteki beyit sayısı 15.369'dur. Mecmuada Hisâli'nin de yaklaşık 3.000 matla beyti vardır (Kalyon, 2011: 25).

Bu alanda yapılmış önemli araştırmalar Kamil Ali Gıynaş'ın Pervane Bey Mecmuası, Mehmet Gürbüz'ün Kâbilî'nin Sultân-ı Hübâna Münâsib Eş'âr'ı ve Edirneli Nazmî'nin *Mecmû'atü'n-Nezâ'ir'inin* Mehmet Fatih Köksal, Cumhur Ün gibi araştırmacılar tarafından çalışılan örnekleri verilebilir. Mustafa Canpolat tarafından hazırlanan Ömer b. Mezîd'in *Mecmû'atü'n-Nezâ'ir'i* ve bir diğer mecmua ise Abuzer Kalyon ve Bilge Kaya'nın doktora tezi olarak çalıştığı Budinli Hisâli'nin Metâli'ü'n-Nezâ'ir'i de kaynak olması açısından önemlidir. Bu çalışmaların yanı sıra metin ve çeviri olarak hazırlanan çalışmalar da vardır. Bunlar arasında Ahmet Kemal Gümüş'ün Camiü'n-Nezair isimli nazire mecmuası üzerine yaptığı çalışma örnek olarak verilebilir.

Her biri farklı özellikte kültür hazinesi olan mecmualar, edebiyat tarihimiz için önemli kaynaklardan biridir. Mecmualar sayesinde dönemin edebi zevkini, sosyal ve kültürel yapısını öğrenmekteyiz. Böylece dönemde meşhur olan şair ve şiirler, sanat anlayışı, çeşitli olaylar, şairlerin bilinmeyen sebeplerle divanlarına almadıkları şiirler gibi birçok önemli bilgiye ulaşmamıza yardımcı olmaktadır. Çalışmamızın konusunu oluşturan ilâhi mecmûa ise, şiirlerin tamamı veya büyük bir kısmı ilâhi şeklinde

yazılan eserlerdir (Köksal, 2017: 332). İlâhi mecmuaları genelde çok hacimli olmayan hem aruz hem de hece vezniyle yazılan eserlerdir. Bu tür mecmualarda en çok mutasavvıfların ilâhilerine yer verilirken kimi şairlerin bestelenen ilahilerine de rastlanmaktadır (Köksal, 2017: 332). İlaveten şiir mecmuaları ile ilgili çalışmalar günden güne artırmasına karşı ilâhi mecmuaları hakkında yapılan çalışmalar azınlıktadır.

I. BÖLÜM: İNCELEME

Çalışmamızın konusunu teşkil eden *Mecmûa-i İlâhiyât* adlı eser, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonunda 5684 numarada kayıtlıdır. Toplamda 77 varaktan müteşekkil olan eserin içindeki şiirlerin satır sayıları değişiklik gösterir. Mecmuada yalnızca 1 Farsça ve 2 Arapça şiir yer almaktadır. Geriye kalan 149 şiirin dili Türkçedir. Böylece mecmuada toplam 152 şiir yer almaktadır. Mecmuanın mürettibi belli değildir. Ancak mecmuadaki en geç örnek XVIII. yüzyıla aittir. Böylece mecmuanın XVIII. yüzyıl veya daha sonrasında derlenmiş olması muhtemeldir. Eser *Şekil İncelemesi* ve *Muhteva İncelemesi* olmak üzere iki ayrı bölümde incelendi. Ondan sonra *Metin ve Çeviri* kısmında eserde bulunan şiirler transkripsiyonlu olarak Latin esaslı Türkçe alfabesine aktarıldı ve nesre çevrildi.

Mecmuanın Şekil İncelemesi

I.1. Şekil İncelemesi

I.1.1. Mecmuanın Tanıtılması

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonunda 5684 numarada kayıtlı olan *Mecmûa-i İlâhiyât* adlı eser, toplamda 77 varaktan oluşmaktadır. Adi, karton bir cilt içindeki eser, 240x175mm. ölçülerinde, rika hattıyla açık renkli kâğıda yazılmıştır. Mecmuada 1a, 4b, 5a, 6a, 7a, 9a-16a, 18b-20a, 22b-24a, 25a-28a, 30b, 31a, 34b-41b, 42a, 44b, 45a, 46b, 47a-50a, 52a, 52b, 53a, 53b, 54a, 55b, 56a, 57a, 57b, 58a, 59a, 59b, 60a, 60b, 61a, 61b, 62a, 63b, 64a, 64b-78a sayfaları boştur. Varak numaraları eski rakamlarla sayfanın köşesine verilmiştir. Mecmuada bulunan şiirlerin satır sayıları muhtelifdir.

Mecmuanın mürettibi belli değildir. Şiirler bestelendikleri makama göre tasnif edilmeye çalışılmıştır. Makam adları bölüm başlığı olarak kullanılmıştır. Yeni bir makama geçmeden önce karşımıza çıkan boş sayfalar, muhtemelen daha sonra şiir kaydetmek üzere boş bırakılmıştır. Ayrıca söz konusu makama ait olmadığı hâlde kimi yerlerde farklı makamda bestelenmiş şiirler de kaydedilmiştir. Makam adı olan başlıklar kırmızı mürekkeple talik hatla yazılmıştır. Mecmuada yer alan şiirlerin bestelendikleri makamlara göre sayıları çoktan aza doğru şöyledir: Rast 21, Saba 20,

Hüseyini 14, Uşşak 14, Hicaz 12, Bayati 11, Acem 9, Neva 8, Evc 8, Segâh 7, Irak 6, Muhayyer 5, Dügâh 4, Bestenigâr 3, Suz-i dil 2, Arabân 2, Mahur 1, Nühüft 1, Hüzzam 1 ve Ferahnak 1. Bunlar dışında hangi makamda olduğu belirtilmemiş 2 şiir vardır. Toplam 152 şiir yer almaktadır. Bunlardan 149'u Türkçe, 2'si Arapça ve 1'i Farsçadır. Mecmuada 53 şaire ait 150 şiir bulunmaktadır. İki şiirin ise kime ait olduğu hakkında bilgi yoktur.

Şiirlerin nakarat mısraları kimi yerlerde *Eyzan* diyerek gösterilmiştir. Şiir sonlarına şiirin bittiğini gösteren *mim* (م) harfi konmuştur.

Arka kapakta mecmuanın ait olduğu kütüphanenin Arap harfli kayıt fişi yapıştırılmıştır. 1a ve 76b sayfalarında İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinin kaşesi yer almaktadır.

I.1.2. Mecmuada Yer Alan Nazım Şekilleri

Mecmuada toplam 82 gazel, 14 murabba, 52 koşma, 3 muhammes ve 1 müseddes yer almaktadır. Mecmuada yer alan nazım şekilleri divan tertibindeki sıraya göre incelenmiştir.

I.1.2.1. Gazel

Gazel, ilk beytinin mısraları aynı kafiyeli, diğer beyitlerin ilk mısraı serbest ikinci mısraları ilk beyit ile kafiyeli olan, çeşitli konularda ve hacimde yazılabilen nazım şeklidir (İsen vd., 2017: 254). Mecmuada 82 gazel yer almaktadır. En çok beş beyitli gazel bulunur. Daha sonra altı, yedi beyitli, dört beyitli, iki beyitli, sekiz beyitli, üç beyitli, dokuz beyitli, on beyitli ve on bir beyitli gazeller yer almaktadır.

Beyit sayısına göre gazel sayıları ve şiir numaraları şu şekildedir:

Beyit sayısı	Şiir numarası	Toplam
2	4, 16, 18, 20, 65, 146.	6
3	138.	1
4	3, 44, 61, 62, 74, 98, 131, 133, 135 144.	10

5	10, 22, 24, 25, 31, 43, 51, 60, 72, 73, 80, 100, 102, 112, 113, 115, 120, 121, 123, 126, 127, 133, 148, 149.	24
6	2, 15, 23, 26, 49, 54, 56, 66, 68, 69, 74, 87, 90, 96, 97, 99, 104, 114, 117, 118, 129, 142.	22
7	14, 17, 41, 53, 59, 78, 123, 136, 140, 151, 152.	11
8	19, 39, 58, 106, 132.	5
9	116	1
10	141	1
11	124	1
Genel Toplam		82

I.1.2.2. Murabba

Dört mısralık bentlerden oluşan nazım şekillerine murabba denmektedir (İsen vd., 2017: 272). Mecmuada 14 murabba bulunmaktadır. Murabbaların bent sayısı ve kafiyesine göre tipi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Şiir numarası	Bent sayısı	Kafiyesine göre tipi
11	5	Mütekerrir
12	3	Mütekerrir
21	6	Mütekerrir
46	3	Mütekerrir
75	5	Mütekerrir
76	4	Mütekerrir
86	4	Mütekerrir
93	7	Mütekerrir
95	6	Mütekerrir
101	6	Müzdevic
109	5	Mütekerrir
128	5	Mütekerrir
139	2	Mütekerrir
143	3	Mütekerrir
Genel Toplam		14

I.1.2.3. Koşma

Halk edebiyatı nazım biçimlerinden en çok sevilen ve kullanılan koşma, hece ölçüsünün 6+5 veya 4+4+3 duraklı kalıbıyla kaleme alınır. Dörtlük sayısı 3 ile 5 arasında değişmektedir. Koşmalar genellikle lirik konularda yazılır (Dilçin, 2016: 305-

306). Mecmuada yer alan koşmalar, aşağıdaki tabloda şiir numarası ve bent sayısına göre gösterilmiştir.

Numara	şiir numarası	Bent sayısı
1	1	6
2	5	6
3	6	4
4	7	6
5	8	6
6	9	6
7	13	3
8	28	5
9	29	5
10	30	5
11	32	6
12	33	6
13	34	5
14	35	5
15	36	6
16	37	6
17	40	5
18	42	5
19	45	5
20	47	6
21	48	4
22	50	7
23	52	5
24	55	7
25	57	5
26	63	5
27	64	5
28	67	5
29	70	5
30	77	5
31	81	8
32	82	6
33	83	5
34	84	5
35	85	4
36	88	7
37	89	3
38	91	6
39	94	7
40	103	5
41	105	6

42	107	6
43	108	7
44	110	7
45	111	3
46	119	5
47	122	5
48	134	4
49	137	7
50	145	6
51	147	2
52	150	2
Genel Toplam		52

I.1.2.4. Muhammes

Edebiyat terimi olarak aynı vezinde beşer mısradan oluşan bentlerle yazılan şiirlere denilmektedir (İsen vd., 2017: 276). Mecmuada yer alan muhammesler şiir numarası ve bent sayısına göre şu şekilde gösterilmiştir:

	Şiir numarası	Bent sayısı
1	27	5
2	38	5
3	92	5
Genel Toplam		3

I.1.2.4. Müseddes

Müseddes, altı mısralık bentlerden oluşan musammatlara denir. Bent sayısında kesin bir sınır yoktur. En çok kullanılan müseddes şekli iki mısram kafiyesiyle bağlanan mütekerrir müseddeslerdir (İsen vd., 2017: 279). Mecmuada yer alan tek müseddes Halvetî'ye ait üç bentlik 130 numaralı şiirdir.

I.1.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri

Mecmuada bulunan şiirlerde hem aruz vezni hem de hece ölçüsü kullanılmıştır. Aruz vezninden en çok hecez ve remel bahirleri tercih edilmişken hece ölçüsünden en çok 8'li hece kalıbı kullanılmıştır.

I.1.3.1. Aruz Ölçüsü ile Yazılanlar

Mecmuada toplam 86 şiir aruz ölçüsü kullanılarak yazılmıştır. Fakat 30 numaralı şiir hem hece hem de aruz veznine uymaktadır. Aruz ölçüsünün bahirlerine göre vezinler ve kullanıldıkları şiirler aşağıda gösterilmiştir.

Bahir	Vezin	Kullanıldığı şiirler	Sayısı
Hezec	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	2, 3, 4, 16, 43, 53, 60, 79, 80, 87, 120, 125, 128.	13
	Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	12, 15, 39, 46, 58, 86, 106, 109, 130, 138, 141.	11
	Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü feülün	41, 98, 112.	3
	Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	68	1
	Mef'ülü mefâ'ilün mefû'lü mefâ'ilün	56, 62, 132, 133.	4
	Mef'ülü mefâ'ilün	101.	1
Recez	Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	25, 44, 51, 61, 126, 148.	6
	Müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün	146.	1
	Müstef'ilün müstef'ilün	93.	1
Remel	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	10, 14, 17, 18, 19, 23, 24, 31, 49, 54, 59, 66, 69, 73, 76, 95, 97, 100, 102, 114, 115, 117, 118, 121, 129, 131, 136, 139, 142, 143, 144, 149.	32
	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	11, 21, 38, 75, 92, 99, 127, 135.	8
	Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	20, 90, 96, 151.	4
Münserih	Müfte'ilâtün müfte'ilâtün	30.	1
Genel Toplam			86

I.1.3.4. Hece Ölçüsü ile Yazılanlar

Şiirde mısralardaki hece sayısının eşit olmasına dayanan ölçüye hece ölçüsü denir. Mecmuada aruz vezni yanında hece ölçüsüyle yazılmış şiirler de bulunmaktadır.

Mecmuada hece ölçüsüyle yazılan toplam şiir sayısı 66'dır. Fakat 30 numaralı şiir hem hece ölçüsüne hem de aruz veznine uygun şekilde kaleme alınmıştır.

Mecmuada hece ölçüsü ile yazılan şiirler şu şekildedir:

Ölçü	Şiir numarası	Toplam
5'li hece ölçüsü	9, 27, 35, 57, 88, 110, 137.	7
7'li hece ölçüsü	34, 42, 48, 63, 82, 103, 107, 119, 147.	9
8'li hece ölçüsü	1, 5, 8, 28, 29, 32, 36, 45, 47, 50, 52, 55, 67, 70, 81, 85, 105, 108, 145, 150.	20
10'lu hece ölçüsü	13, 22, 26, 30, 71, 72, 104, 123.	8
11'li hece ölçüsü	6, 33, 37, 40, 64, 65, 74, 77, 83, 84, 89, 91, 94, 111, 122, 134, 140.	16
14'lü hece ölçüsü	7, 78, 113, 116, 124, 152.	6
Genel Toplam		66

I.1.4. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Kafiye ve Redifleri

	Kafiye/Redif	Şiir Numarası	Nazım Şekli
1	Lutf eyle ināyet kıl	1	Murabba
2	-āyam yā Resulallāh	2	Gazel
3	-ālin yā Resulallāh	3	Gazel
4	-āye	4	Gazel
5	Anıñ için inilerim	5	Koşma
6	Uyan gel gözlerüm ğafletten uyan	6	Koşma
7	Muhammed doğduğu gece	8	Gazel
8	-ā-yı aşk	10	Koşma
9	Âsitân-ı Sünbüle gel Sünbüle	11	Koşma
10	Gönül noldun ne ağlarsın gamınla	12	Murabba
11	Geç günahımdan amân Allāhım	13	Koşma
12	-şlarına	14	Gazel
13	-āne geldim	15	Gazel
16	-er	16	Gazel
17	-ān bana	17	Gazel
18	-ā degil mi	18	Gazel
19	-ān eyleyen	19	Gazel

20	-ülüñ	20	Gazel
21	Ağla mâtemdür Muḥarremdür bugün	21	Murabba
22	-aradan	22	Gazel
23	-ürsuñ	23	Gazel
24	-ak	24	Gazel
25	-ār-ı zıkrullāh ile	25	Gazel
26	-ār-ı ‘aşka	26	Gazel
27	İḥsān sendendür	27	Muhammes
28	Tecellī eyle yā Allāh	28	Koşma
29	-ānesi	29	Koşma
30	-bu gönülüm	30	Koşma
31	-ār	31	Gazel
32	Yā Resūl göster cemāliñ	32	Koşma
33	Ḥaqqı isteyenler tevḥīd eylesün	33	Koşma
34	Bize dervīşler geldi	34	Koşma
35	Şeyḫ eşiginde	35	Koşma
36	Güzeldir Ka‘be yolları	36	Koşma
37	Yemen illerinde Veys el-Ḳarānī	37	Koşma
38	Derdile ‘azm itdigüñ rāhuñ nedür	38	Muhammes
39	-āre karşı	39	Gazel
40	Bizi ol dost Muḥammedden ayırma	40	Koşma
41	-ā haberin sen	41	Gazel
42	Ġāyet göresim geldi	42	Koşma
43	-yan gelsün bu meydāna	43	Gazel
44	-āneler	44	Gazel
45	-maz Allāhım	45	Koşma
46	Efendim ma‘būdum maqşūdum Allāh	46	Murabba
47	-güldür gül	47	Koşma
48	Bile tevḥīd idelüm	48	Koşma
49	-āresi	49	Gazel
50	-imiz	50	Koşma

51	Nūrīlerüz Şemsīlerüz	51	Gazel
52	Ne ‘aceb derdim var benim	52	Koşma
53	-ān	53	Gazel
54	-āreler	54	Gazel
55	<i>Ehlen ve sehlen merḥabā</i>	55	Koşma
56	-arım yağmādır alan alsın	56	Gazel
57	Hū demek ister	57	Koşma
58	-et Muḥammed	58	Gazel
59	-ārı hū	59	Gazel
60	-āna seḥer zıkrı	60	Gazel
61	-ānesi	61	Gazel
62	-an gelsün	62	Gazel
63	Hū hū diyelüm yā hū	63	Koşma
64	-mayınca	64	Koşma
65	Es-sirāc el-münîr	65	Gazel
66	-ūr olmadan	66	Gazel
67	-ānımız	67	Koşma
68	-āğı görindi	68	Gazel
69	-ān itsün seni	69	Gazel
70	Gel Allāh’a (‘āşık) dön Allāh’a	70	Koşma
71	-ā düşdü	71	Gazel
72	-ana geldim	72	Gazel
73	-āne ben	73	Gazel
74	-anı	74	Gazel
75	El-amān ey fahr-i ‘ālem el amān	75	Murabba
76	Sünbülīyim Sünbülīyim Sünbülīyim Sünbülī	76	Murabba
77	<i>Allāhümme şalli ‘alā Muḥammed</i>	77	Koşma
78	-esüm gelür	78	Gazel
79	-muşdur niçün tevḥīde gelmezsin	79	Gazel
80	-ādır yā Resūlallāh	80	Gazel
81	Mevlām seni ister seni	81	Koşma

82	Seyr itdim Muḥammedi	82	Koşma
83	-buldum	83	Koşma
84	Yā Muḥammed cānım ārzūlar seni	84	Mrabba
85	-būlbūl	85	Koşma
86	Şereflendik bugün <i>el-ḥamdü lillāh</i>	86	Murabba
87	-āhı	87	Gazel
88	-anda,	88	Koşma
89	Adı güzel kendi güzel Muḥammed	89	Koşma
90	-emi	90	Gazel
91	Benim Muḥammedim server Aḥmedim	91	Koşma
92	Ne sebebden ‘azm-i gülzār eyledüñ	92	Muhammes
93	Ḳul neylesin yā Rabbenā	93	Murabba
94	Dervīşlik ne güzel sultānlık imiş	94	Koşma
95	Ḳara tonlu Ka‘betullāh merḥabā yā merḥabā	95	Murabba
96	-tecellī görünür	96	Gazel
97	-ānda ara	97	Gazel
98	-ümden	98	Gazel
99	-iline	99	Gazel
100	-āneyem	100	Gazel
101	-ende	101	Murabba
102	-etiñ	102	Gazel
103	Nolduñ a gönül nolduñ	103	Koşma
104	-ār oldu	104	Gazel
105	Ḥasan ile Ḥüseyindir	105	Koşma
106	-ān olupdur ‘ışk elinden	106	Gazel
107	Tevḥīde gel tevḥīde	107	Koşma
108	ağlayı ağlayı	108	Koşma
109	Seniñdir ḳul seniñdir ḥükm efendim	109	Murabba
110	‘Aşk meydānında	110	Koşma
111	Muḥammediñ kösü çalınır bunda	111	Koşma

112	-erim var	112	Gazel
113	-ān olur	113	Gazel
114	-em	114	Gazel
115	-ā tuyī	115	Gazel
116	-ān baña	116	Gazel
117	-erdār olmaduñ	117	Gazel
118	-āyesi	118	Gazel
119	-ķandedir	119	Koşma
120	-ānesiyim ben	120	Gazel
121	-mān gizlidir	121	Gazel
122	Her kim derse <i>lā ilāhe illallāh</i>	122	Koşma
123	-ķaşdıñ var	123	Gazel
124	-geldüm	124	Gazel
125	tecellī ķıl tesellī ķıl	125	Gazel
126	-ek bilmez ola	126	Gazel
127	-ānı bilmez ķandedir	127	Gazel
128	Elim al düşmüşüm kaldır meded Mevlā-yı Raḥmānım	128	Murabba
129	-ār	129	Gazel
130	Mezār-ı Sünbülīniñ ḥāk-i deriyim	130	Müseddes
131	-ānı sensin yā Muḥammed Muştafāanı sensin yā Muḥammed Muştafā	131	Gazel
132	-āne olup geldim	132	Gazel
133	-āde	133	Gazel
134	Göster cemāliñi yā Resūlallāh	134	Koşma
135	-en	135	Gazel
136	-āb	136	Gazel
137	-ārın	137	Koşma
138	-āhī gönüldür	138	Gazel
139	Mevlid-i sultān-ı kevneyn-i Muḥammed Muştafā	139	Murabba
140	-ān oldum ‘aşķa uyaldan	140	Gazel

141	-ağdır	141	Gazel
142	- ağlayan gelsün beri	142	Gazel
143	Enbiyā vü mürselin içre hacil itme beni	143	Murabba
144	-iñiler	144	Gazel
145	-āresinde	145	Koşma
146	-ān olur	146	Gazel
147	Çağrışurum dost dost	147	koşma
148	Sünbüliler derler bize	148	Gazel
149	-li	149	Gazel
150	‘Işkıñ elinden elinden	150	Murabba
151	-eşi	151	Gazel
152	-āna irem dirseñ	152	Gazel

I.1.5. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Bestelendikleri Makamlar

Kullanılan başlıklara göre mecmuada yer alan şiirler sırasıyla Rast, Mahur, Nühüft, Neva, Bayati, Uşşak, Suz-ı Dil, Hüseyni, Saba, Muhayyer, Hüzzam, Hicaz, Irak, Evc, Sagâh, Bestenigar, Arabân, Dügâh, Acem ve Ferahnak makamlarında bestelenmiştir. Mecmuada bir makam başlığı altında kaydedilen şiirlerin sayısı 150’dir. Şiirlerin bestelendiği toplam makam sayısı ise 20’dir. 2 şiirin ise bestelendiği makamla ilgili herhangi bir bilgi yer almamaktadır.

Aşağıdaki tabloda makamlar şiir sayısına göre çoktan aza doğru sıralanmıştır:

	Makam	Şiir sayısı
1	Rast	21
2	Saba	20
3	Hüseyni	14
4	Uşşak	14
5	Hicaz	12
6	Bayati	11
7	Acem	9
8	Neva	8
9	Evc	8
10	Segâh	7
11	Irak	6

12	Muhayyer	5
13	Dügâh	4
14	Bestenigar	3
15	Suz-i dil	2
16	Arabân	2
17	Mahur	1
18	Nühüft	1
19	Hüzzam	1
20	Ferahnak	1
Genel Toplam		150

I.2. Muhteva İncelemesi

I.2.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairler ve Kısa Biyografileri

I.2.1.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairler

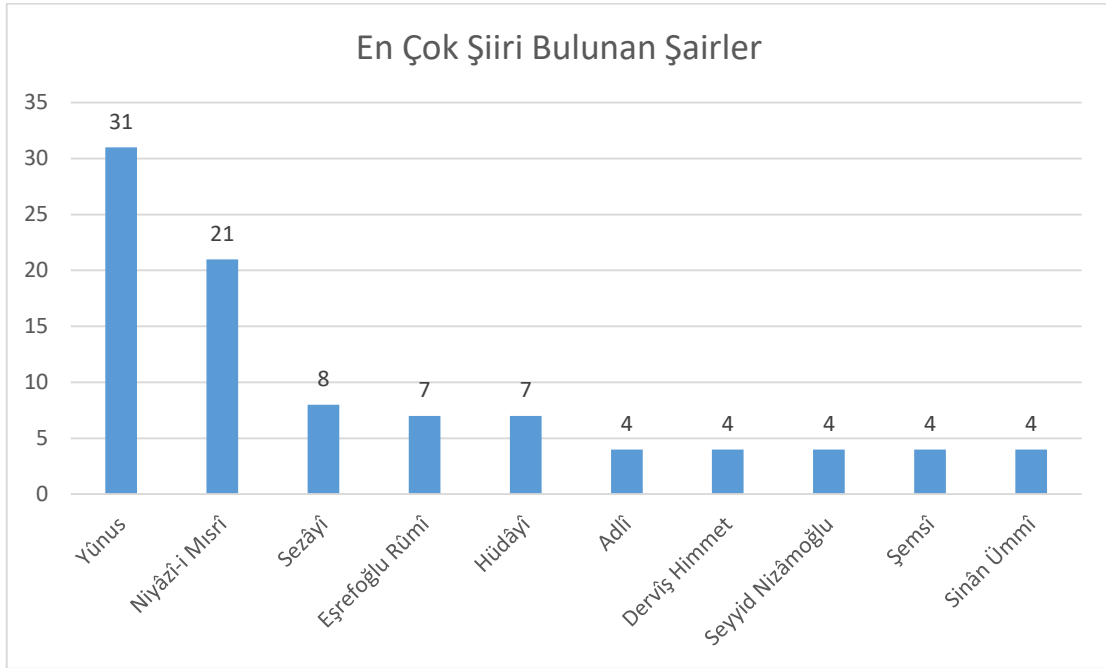
Mecmuada 53 şaire ait 150 şiir bulunmaktadır. Şairler alfabetik olarak sıralanmıştır. 16, 18 ve 65 numaralı şiirlerin kim tarafından yazıldığı hakkında bilgi yoktur. Şairlerin mecmuada yer alan şiir sayısı ve numaraları tabloda belirtilmiştir:

	Şair	Mecmuadaki Şiir Sayısı	Şiir Numaraları
1	Abdullah (Derviş)	1	75
2	Abdurrahman Refia Efendi	1	4
3	Adlî	4	24, 25, 76, 130
4	Ahmed (Bahtî)	1	20
5	Azîz	1	42
6	Azîzî	1	103
7	Bayramî	2	30, 145
8	Cemâl-i Halvetî	1	59
9	Dervîş Himmet	4	27, 97, 129, 150
10	Dervîş Osmân	1	60
11	Dervîş Musa	1	77
12	Eflâkî Dede	1	146
13	Eşrefoğlu Rûmî	7	49, 53, 54, 87, 99, 117, 121
14	Eşref	1	63

15	Emir Sultân	1	83
16	Enverî	1	139
17	Fahrî	1	148
18	Fazlî	1	90
18	Fenâyî	1	10
19	Fethî	1	9
20	Fuadî	1	142
21	Halikî	1	11
22	Hüdâyî	7	29, 67, 80, 93, 107, 109, 137
23	Itrî	1	23
25	İkbâlî	1	143
26	İsmâil Hakkı Bursevî	2	74, 79
27	İzzî	1	104
28	Kenzî	3	3, 41, 134
29	Kuloğlu	1	95
30	Mahvî	2	128, 132
31	Merkezî	1	125
32	Muhyî	3	50, 62, 127
33	Nahîfî	1	2
34	Nakşî	1	96
35	Nasûhî	1	131
36	Nazmî	1	51
37	Niyâzî (Mısri)	21	17, 56, 61, 112, 118, 120, 126, 149, 152, 19, 69, 71, 72, 92, 113, 114, 119, 123, 136, 144, 147
38	Nûrî	5	1, 31, 39, 43, 88
39	Recâyî	1	46
40	Rûşenî	1	151
41	Seyyid Nizâmoğlu	4	14, 33, 135, 102
42	Seyyid Şeref	1	86
43	Sezâyî	8	13, 21, 38, 58, 98, 101, 133, 138

44	Süleymân	1	26
45	Sünbülî	2	15, 141
46	Sinân Ümmî	4	40, 47, 73, 140
47	Şâkir	1	12
48	Şeyhî	1	32
49	Şemsî	4	44, 66, 68, 100
50	(Şems-i Tebrîzî) Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî	1	115
51	Tâlib	1	110
52	Yakûb	1	28
53	Yunûs	30	5, 6, 7, 8, 22, 34, 35, 36, 37, 45, 48, 52, 57, 64, 70, 78, 81, 82, 84, 85, 89, 91, 105, 106, 108, 111, 116, 122, 124, 94
Genel Toplam			150

Mecmuada en çok şiiri bulunan şairler aşağıdaki grafikte gösterilmiştir. Buna göre toplam 30 şiirle en çok şiiri olan şair Yûnus'tur. Daha sonra Mısrî'nin 21, Sezâyî'nin 8, Eşrefoğlu Rumî ve Hüdâyî'nin 7'ser; Adlî, Derviş Himmet, Seyyid Nizamoğlu, Sinân Ümmî ve Şemsî'nin 4'er şiiri bulunmaktadır.

I.2.1.1. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairlerin Kısa Biyografileri

Mecmuada XIV-XVIII. yüzyıllar arasında yaşayan şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Mecmuada şiiri bulunan şairlerin hayatı ile ilgili bilgi edinebilmek amacıyla kısa biyografilerini Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS) ve İslam Ansiklopedisi'nden (TDV) kaynak olarak belirttik. Aynı mahlas ve aynı dönemde yaşayan birçok şair olduğu için divanlar taranarak mecmuadaki şiir hangi divanda yer aldıysa, o şaire ait olduğunu kabul ettik.

Ancak ne divanı olan ne de hakkında kesin bilgi bulunan şairlerin hayatı hakkında yanlış bilgi vermemek için yer vermedik. Kimliğinden emin olunan şairlerin sayısı 44 iken, kim olduğu tespit edilemeyenler 9 tanedir.

Abdurrahman Refi'â Efendi

Adı Nazmî-zâde Şeyh Abdurrahmân Refi'dir. Kaynaklarda Refi' ile Refi'â'nın aynı kişi olduğu söylenir. Zira her ikisinin babalarının ismi Nazmî Efendi'dir. Küçük yaştan eğitime başlayan şair ilimle beraber tasavvufî terbiyeden de geçmiştir. 1132/1720 yılında serseriler tarafından öldürülen şairin kaynaklarda iyi bir vaiz ve ilahî tarzında şiirler söylediği zikredilmektedir (Tanyıldız, 2020).

Adlî, Şeyh Hasan Abdullah Efendi

Adı Şeyh Hasan Abdullah olan ve doğum tarihi bilinmeyen şair, İştib kasabasında dünyaya gelmiştir. Sünbülüye tarikatı şeyhlerinden olan şair Kemal Efendi'den mülâzım olmuştur. Adlî Efendi tasavvufa meyledince Sofyalı Bâlî Efendi'nin halifelerinden birine intisap etmiştir. Adlî, Şevval 1026/Ekim 1617 tarihinde vefat etmiştir (Kılıç, 2020).

I. Ahmed

28 Nisan 1590 Manisa'da doğan I. Ahmed, III. Mehmed'in oğludur. Annesinin ismi Handan Sultan'dır. I. Ahmed babasının vefatından sonra tahta çıkmıştır. 14 yaşında tahta çıkan I. Ahmed'in saltanatı 14 yıl sürmüştür. Şirpençe hastalığına yakalanan I. Ahmed 22 Kasım 1617 yılında bu hastalıktan dolayı vefat etmiştir. Kendi adıyla anılan caminin yanındaki türbeye defnolunmuştur (Kayaalp, 1991).

Azîz Mahmud Hüdâyî

Asıl adı Mahmûd olan Hüdâyî, Fazlullâh b. Mahmûd'un oğludur. 948/1541 yılında Şereflikoçhisar'da doğan şair Halvetiye tarikatının devamı niteliğindeki Celvetîliğin kurucusudur. İlköğrenimini doğduğu yerde alan Hüdâyî, daha sonra İstanbul'a giderek tahsiline Ayasofya Medresesinde devam etmiştir. Yazdığı eserleri ile Anadolu ve Balkan coğrafyasının dinî tasavvufî hayatı üzerinde derin tesirler bırakan şairin şöhreti günümüze kadar ulaşmıştır. Şairin *Divan*'ıyla birlikte pek çok Arapça ve Türkçe eseri bulunmaktadır (Eren, 2020).

Azîz, Şeyh Abdülazîz Zihnî

1213/1798 yılında dünyaya gelen Abdülaziz Efendi, Zeynelâbidîn Derviş Efendi'nin oğludur. İlk tahsilini Karagümrük civarında yapan şair, sülüs, nesih ve tâlik hatlarını Şeyh Halil Efendi'den almıştır. Daha sonra fıkıh, hadîs ve tefsir ilimlerini Balcızâde Saîd Efendi'den öğrenmiştir. Abdülazîz Zihnî Efendi, 1230/1814 yılında Ârif dede Efendi'ye intisap ederek 1235/1814 senesinde mürşidinden hilafet almıştır. Şair 1269 yılında hastalıktan dolayı vefat etmiştir. (<https://defter-i-ussak.blogspot.com/2016/04/es-seyyid-es-seyh-abdulaziz-zihni.html>)

Azîzî

Şiirlerinde Azîzî mahlasını kullanan şairin gerçek adı bilinmemektedir. Kaynaklarda şairle ilgili geniş bir bilgi yoktur. XVI. asrın mutasavvıflarından olan Hüseyin Ayvansarayî'nin verdiği bilgilere göre Azîzî Efendi tarikatı, Ümmî Sinân Eş-şeyh İbrahim Efendi'den almıştır. Şairin doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir (Çakır, 2020).

Bolulu Himmet

XVII. yüzyılın şairlerinden olan Derviş Himmet, Bolu'nun Gice köyünden Hacı Ali Merdan adlı birinin oğludur. Doğum yılı bilinmeyen şairin tahsiline memleketinde başlayıp 1609'da İstanbul'a geldiği ve burada devam ettiği *Terzem-i Hâl* adlı eserinde kayıtlıdır. Şair şiirlerinde "Himmet", "Himmetî" ve Derviş Himmet gibi mahlasları kullanmıştır (Tapsız, 1995).

Bayramiye şeyhlerinden Tesbihci-zâde Şeyh Hüsameddin Efendi'ye intisap ettiği kaynaklarda kayıtlıdır. 1095/1683 yılında vefat eden şairin mezarı, Divitçilerdeki Bezci-zâde Mehmed Muhyiddin Efendi dergâhındadır (Aksoyak, 2020c).

Cemâl-i Halvetî

"Çelebi Halife" adıyla ünlenen şairin tam adı Ebu'l-Füyüzât Muhammed b. Hamîdüddin b. Mahmud b. Muhammed b. Cemâleddin el-Aksarâyî'dir. Önce ilimle uğraşırken daha sonra tasavvufa yöneldi. Halvetî Efendi'nin doğum yılı bilinmemekle birlikte doğum yerinin Bursa veya Amasya olduğu tahmin edilmektedir. 1497 yılında vefat eden şairin eserlerinin büyük bir kısmını Arapça eserler oluşmaktadır. Müstakil bir divançesi bulunmayan şairin şiirleri "Divançe-i Fahrî" adlı eserde başka şairlerin şiirlerinin yanında bulunmaktadır. Eser Muhammed es-Sünbülî el-Fahrî tarafından kaleme alınmıştır (Alptekin Sarioğlu ve Konur, 2020).

Derviş Mûsâ

Şair, bestekâr ve neyzendir. III. Ahmed döneminin önemli neyzenlerinden olan Derviş Mûsâ İstanbulludur. Tasavvuf alanında hece ve aruz vezniyle yazılan şiirleri

vardır. Ancak şiirlerini bir divan hâline getirip getirmediği bilinmemektedir. Ömrünün sonlarında münzevi bir hayat geçiren şair 1140/1727-28 yılında vefat etmiştir (Aksoyak, 2020a).

Derviş Osmân

Kayseri’de doğan şair, Gülşeni tarikatına mensuptur. 1044/1634-35 yılında Üsküdar’a gelerek Şeyh Abdürrahim Efendi’nin zâkir başısı oldu. Şeyh’in IV. Murad’ın uğradığından dolayı Derviş Osmân ve arkadaşları Üsküdar’da devrin büyük şairlerinden olan Abdülhad Nûrî’ye intisap etmiştir. Ondan sonra Bostanzâde Yahya Efendi’den mülazım oldu. Şeyh Şemsî Paşa ve Tercümen Yunus tekkelerde şeyh olarak görevlendi. Şair 1095 Rebi’ülâhîrinde (Mart-Nisan 1684) vefat etti. Gömüldüğü yer konusunda ihtilaf vardır. Tamamı aruz vezniyle yazılmış *Îlâhiyât-ı Derviş Osmân* isminde eseri bulunmaktadır (Köksal, 2020).

Dede Ömer Rûşenî

Şiirlerinde kullandığı Rûşenî mahlasıyla tanınan şairin asıl adı Ömer, lakabı Dede, künyesi Ali İbnü Binti Umur Bey’dir. Rûşenî’yi yakından tanıdığı anlaşılan Sehî Bey onun Yenice köyünde doğduğunu söylemektedir. Kaynakların birçoğuna göre medrese tahsilini Bursa’da yaptığı belirtilmiştir. Rûşenî’nin Divan’ında bulunan şiirler onun kuvvetli şair olduğunu göstermektedir. Şairin *Dîvânı* ve *Çobannâme*, *Miskinliknâme*, *Neynâme*, *Kalemnâme* isminde eserleri vardır (Uzun, 1994).

Eflâkî, Eflâkî Dede, Eflâkî Ahmed Ârifî, Ârifî

Ahî Natur adlı bir sanatkârın oğlu olan Eflâkî’nin gerçek adı Ahmed’dir. Konya’da doğmuştur. Dönemin tanınmış âlimlerinden ders alan Eflâkî Efendi, Ulu Ârif Çelebiye bağlandığı için kendisine "Ârifî" de denilir. Eflâkî Dede’ye Eflâkî mahlası, gençliğinde büyü, simya ve nücüm ilmiyle ilgilendiğinden dolayı verilmiştir. Şairin, Ulu Ârif Çelebi isteği üzerine kaleme alınan *Menâkıbü’l-Ârifîn* adlı tek eseri bulunmaktadır. XIV. yüzyılın önemli şairlerinden sayılan Eflâkî Dede 761/1359-60 yılında vefat etmiştir (Açık Önkaş, 2020).

Eşrefoğlu, Abdullah

Asıl adı Abdullah olan Eşrefoğlu Rûmî, daha çok Abdullah-ı Rumî, Abdullah-ı İznikî, Rûmî ve İznikî gibi mahlas ve isimlerle bilinir. Eşrefoğlu'nun babası olan Eşref b. Ahmed'in H. VIII. yüzyılın başlarında ailesi ile birlikte Anadolu'ya geldiği rivayet edilir. İznik'te dünyaya gelen Eşrefoğlu'nun doğum tarihi ile ilgili verilen tarihlerden en doğrusu 754/1358 olduğu söylenebilir. İlk eğitimini İznik'te tamamlayan şair daha sonra Bursa'ya gelerek Çelebi Sultan Mehmed medresesine devam etmiştir. H. 874/M. 1469 tarihinde yüz yaşının üzerinde hayata veda eden Eşrefoğlu Rûmî'nin, *Divan'ı* ve *Müzekki'n-Nüfûs, Tarikat-nâme* adlı eserleri vardır (Güneş, 2020).

Emîr Sultân

Gerçek adı Şemseddin Muhammed olan şair Buhara'da doğmuştur. 770 (1368-69) yılında doğduğu tahmin edilen şairin iyi bir tahsil gördüğü söylenmektedir. Bazı kaynaklarda soyunun Muhammed el-Mehdî el-Muntazar'a ulaştığı geçer. Çocukluğu hakkında fazla bilgi olmayan şair 18 yaşındayken babasını kaybetmiştir. Emir Sultan'ın hangi tarikata mensup olduğu konusunda farklı görüşler vardır (Eliaçık, 2020).

Fahrî, Mehmed

Mehmed Fahrî'nin hayatıyla ilgili kaynaklarda çok az bilgi bulunmaktadır. Doğum tarihi bilinmeyen şair, İstanbul'da Çukur Bostan'daki Koruk Mescidi Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir (Akin, 2010).

Halvetiyye'nin Sünbüliyye koluna mensup olan Fahrî Efendi, Nakşî İbrâhim Efendi'nin halifelerindendir. İstanbul'da oda başı semtindeki Koruk Mahallesi'nde yaşamış olan şair bu mahallede bulunan Karamânî İshak Dergâhı'nın şeyhliğini yapmıştır. 1148/1735 yılında vefat eden Fahrî Efendi'nin mezar taşı dönemin ünlü hattatlarından Taşmektepli Mustafa Râkım Efendi tarafından yazılmıştır (Aslan, 2020).

Fazlî, Şeyh Seyyid Fazlullah Fazlî Efendi

Hakkında geniş bilgi bulunmayan Fazlî Efendi Üsküdar'da Kadı Alaadin Tekkesi'nde şeyhlik yapmıştır. Diyarbakırlı olan Şeyh Seyyid Fazlullah Efendi 1087/1676 yılında vefat etmiştir (Tuğluk, 2020).

Fenâyî, Cennet Mehmed Efendi

Asıl adı Mehmed'dir. Tophane'de doğan şair şiirlerinde Fenâyî mahlasını kullanmıştır. Tarikat adabına uygun yaşaması ve arif kişiliğinden dolayı isminin önüne "Cennet" eklenerek "Cennet Mehmet Efendi" ismiyle anılmıştır. Doğum tarihi bilinmeyen şairin 90 yaşında öldüğü sanılmaktadır. Eğitim hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan şairin, kâtiplik ve vaizlik gibi görevlerde bulunduğu söylenmiştir. Fenâyî 1075/1664 yılında vefat etmiştir (Aydın, 2020).

Fethî, Bolbolcu-zâde/Bülbülcü-zâde Şeyh Abdülkerim Efendi

XVII. yüzyıl şairlerinden olan şairin asıl adı Abdülkerim olup Bülbülcü-zâde sanıyla tanınmıştır. Tahsilini tamamladıktan sonra Şeyhülislam Koca Yahya Efendi'den müderris oldu. Daha sonra Abdülehad Nurî'ye intisap ederek Halvetî tarikatına girdi. Kaynaklarda ölüm tarihi 1106/1694-95 olarak kayıtlıdır (Aksoyak, 2020b).

Fuâdî, Ömer

Mutasavvıf ve şair olan Ömer Fuâdî, Halvetiliğin Şa'bâniyye kolu şeyhlerindedir. Kaynaklarda şairin şiirlerde Fuâdî mahlasını kullandığı anlaşılmaktadır. Medrese eğitimi alan şair tahsilini tamamladıktan sonra müftü kâtipliği görevinde bulunmuştur. Ondan sonra tasavvufa meylederek kendisini bu alanda yetiştirmiştir. Şairin otuza yakın eseri bulunmaktadır (Yazar, 2020).

Hacı Bayrâm-ı Velî

Koyunluca Ahmed'in oğludur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmeyen şair Ankara'nın Solfasol köyünde doğmuştur. Asıl adı Numan olan şaire Bayram ismi, tasavvufa intisabı sırasında şeyhi ile bir Kurban Bayramı'nda rastlaşmalarından dolayı verilmiştir. Tahsiline ilk olarak köyünde başlayan şair Arapçayı Hocası İzzeddîn'den

öğrenmiştir. Hacı Bayram Efendi, çok iyi derecede Arapça ve Farsçayı bilmektedir (Turan, 2020).

Hakkı, Bursalı İsmail Hakkı Bursevî

Mustafa Efendi'nin oğludur. 1063/1652-53 yılında Aydos'ta doğmuştur. İlk tahsilini kimden aldığı belli olmayan şair küçük yaşta kuran-ı kerim okumayı öğrendi. Edirne'de zahiri ilimleri tahsil gördükten sonra, Hakkı Efendi İstanbul'a giderek Osman Fazlî Efendi'den bâtinî ilimleri öğrenmiştir. Tahsilini bitirdikten sonra Fazlî Efendi tarafından va'z ve irşad için hilafet almıştır. 1337'de vefat eden şair Bursa'da defnedilmiştir. Hakkı Efendi'nin tefsir, hadis, tasavvuf, meânî, şiir, hutbe ve gramer gibi farklı dallarda eserleri bulunmaktadır (Eke, 2020).

Hasan Sezâyî

Ali Bey'in oğlu olan Sezâyî 1699-1700 yılında doğmuştur. Sezâyî mahlasını kendisine Niyâzî-i Mısrî vermiştir. Câbî Dede olarak bilinen şair Gülşenî şeyhlerindedir. Zâhiri ve bâtinî ilimlere hâkim olan Sezâyî sülûkunu tamamladıktan sonra Şeyhi'nin vefatı üzerine onun yerine Gülşenî Tekkesi'nin şeyhi olmuştur. Dünyevî arzulardan uzak, özü sözü doğru biri olan şair 29 Aralık 1738'de vefat etmiştir (Aksoyak, 2020e).

Hâlikî, Abdülhâlık Efendi

Doğum ve ölüm tarihi bilinmeyen şairin ismi Abdülhalık'tır. Şiirlerinde Hâlikî mahlasını kullanmıştır. Kaynaklarda şairle ilgili bilgiler sınırlıdır. Şairden bahseden tek kaynak olan Hüseyin Vassâf'ın Sefîne-i Evliyâ adlı eserinde onun şeyh olduğu söylenmiştir (Ekinci, 2020).

Itrî, Buhûrî-zâde Mustafa

1042/1633 İstanbul'da doğan şairin ismi Mustafa olup babasının "koku ticareti" mesleğinden dolayı "Buhûrî-zâde" sanyla şöhret kazanmıştır. İlk dini öğrenimini Yeni Cami imamı olan Mehmet Çelebi'den aldıktan sonra müzik, hat, Arapça ve Farsça derslerini Siyâhî Ahmed Efendi'den almıştır. Itrî Efendi'nin *Divân*'ı ve *Mecmû'a-ı Güfte*'si olmak üzere iki eseri vardır (Uslu, 2020).

İzzî

Adı Eşrefzâde Ahmed İzzeddin Efendi'dir. Din ve tasavvuf alanında önemli şairlerden olan İzzî Efendi Bursalıdır. 1083/1672 yılında dünyaya gelen şair şiirlerinde İzzî mahlasını kullanmıştır. Babasının ismi Şeyh Seyyid Eşref-i Sani Muhammed Efendi'dir. İlk tahsilini bitirdikten sonra Molla Ahmedzade Muhammed Efendi'den Arapça dersini almıştır. Ondan sonra babasından hilafet alarak Eşrefiyye'den İncirli dergâhına şeyh olmuştur. İzzî Efendi, 68 yaşındayken İstanbul'da 11 Şaban 1153/1740 yılında vefat etmiştir (Kara, 2020).

Îsâ Mahvî, Sukûkî-zâde, Şeyh îsâ Mahvî Efendi

1047/1637-38 tarihinde Gerede'ye bağlı Sarıkadılar köyünde dünyaya gelen şairin asıl ad Îsâ'dır. Çocukluğu hakkında pek çok bilgi yoktur. Fakat temel eğitimi memleketinde tamamladıktan sonra tahsilini devam etmesi için İstanbul'a gittiği bilinmektedir. Tasavvufi alanında kendisini geliştirdiği gibi zahirî ilimlerde de yetiştirmiştir. Îsâ Efendi'nin Divanın dışında *Müfîdü'l-i'râb ve Fezâilü's-şuhur ve'l-Eyyâm* adlı iki eseri vardır. Şair, hac yolculuğu sırasında Şam'da 1127/1715 vefat etmiştir (Birgören, 2020).

Kenzî, Ayaşlı Kenzî, Kenzî-i Rumî, Hasan

1607 yılında doğan şair Kenzî, Hasan Kenzî, Ayaşlı Kenzî, Manisalı Kenzî veya Kenzî-i Rumî gibi lakaplarla tanınmıştır. Halvetî Tarikatının Sünbülîye koluna mensup olan Kenzî Efendi hem şair hem de bestekârdır (Küçükçalık, 2016).

İlk eğitimi Ayaş'ta tamamladıktan sonra İstanbul'a giderek Koca Mustafa Paşa Sünbülî Âsitanesi şeyhi Mehmed Alâeddin Efendiye intisap etmiştir. Şairin yazdığı ilahileri *Divançe*'sinde toplanmıştır (Demir, 2015).

Merkezî, Şeyh Mûsâ Merkez Muslihiddîn Efendi

Adı Mûsâ olan şair Mustafa Efendi'nin oğludur. Merkez Efendi veya Merkez Halîfe olarak tanınan şairin lakabı Muslihiddin'dir. Doğum tarihi bilinmeyen Merkezî Efendi Denizli'de doğmuştur. İlim tahsilini dönemin seçkin fakihlerinden almıştır. İstanbul'da Ahmed Paşa'dan uzun süre ders aldığı rivayet edilir. Şeyh Merkez Efendi,

959/1551-52 yılında 95 yaşında vefat etmiştir. Pek çok halifesi olduğu söylenen şair, züht ve takva sahibi tefsir ilmi ve ilahi sırlara vakıf olan bir şeyhtir (Aksoyak, 2020d).

Meftûnî, İkbâlî, Sultân II. Mustafa

1664 yılında doğan şair İkbâlî Sultan IV. Mehmed'in oğludur. Amcası II. Ahmed'in ölümünden sonra 1695 yılında tahta çıktı. Şairliği yanı sıra müzisyen ve hattat olan şair iyi bir eğitim gördüğü söylenmektedir. Şiirlerinde ilk olarak Meftûnî mahlasını kullandı, daha sonra İkbâlî mahlası ile şiirler yazdı (Güzel, 2020).

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Muhammed Celâleddîn, Hudâvendigâr

Gerçek adı Muhammed Celâleddîn olan şair, Bahâeddîn Veled'in oğludur. Eflâkî ve Sipehsâlâr onun doğum tarihini 6 Rebûlevvel 604/30 Eylül 1207 ve doğum yerini de Belh söylemişler. Mevlânâ'nın eğitimini vefat ettiği yıla kadar üstlenen babası, vefatından sonra müridlerinden olan Sultan Lelası Bedreddîn Gühertaş'a Mevlânâ'nın eğitimi için bir medrese yaptırdı. Babası, Mevlânâ'nın bilgi birikimine güvendiğinden dolayı makamını ona vasiyet etmişti. Bu neden deolay Mevlânâ babasının vefatından sonra onun faaliyetlerini üstlendi. 5 Cemâziyelâhir 672/17 Aralık Pazar günü vefat eden şairin cenazesine küçük büyük herkes katıldı. Mevlânâ'nın eserleri şunlardır: Mesnevî, Dîvân-ı Kebîr, Rubâîler, Fîhi Mâfih, Mecâlis-i Seb'a ve Mektûbât. (Avşar, 2014).

Muhyî veya Mehmed, Bezci-zâde/Vahyî-zâde Şeyh Mehmed Muhyî Efendi

Bezci-zâde veya Vahyî-zâde sanıyla tanınan şair Konya'da doğmuştur. İlk eğitimini tamamladıktan sonra Halvetî Şeyhi olan Ezelî-zâde'ye bağlanarak tarikat yoluna girdi. Onun yanında bir süre kaldıktan sonra İstanbul'a giderek Mehmed ağa zaviyesinde şeyh ve vaiz olarak görevde bulundu. *Tuhfe-i Nâilî ve Vefeyât-Ayvansarâyî'de Şehy Mehmed Muhyî Efendi'nin Üsküdar'da Sultan III. Murad'ın annesinin adını taşıyan Nurbanu Sultan Camii ve tekkesi şeyhi olduğu kayıtlıdır.* Muhyî Efendi 1020/1612-1613 yılında vefat etmiştir (Gönel, 2020a).

Niyâzî-i Mısırî

XVII. yüzyılın şairi olan Niyâzî Mısırî'nin asıl adı Mehmet'tir. 1212. Rebülevvel 1027'de (9 Mart 1618) Malatya'nın Aspozi kasabasında dünyaya gelen Niyâzî-i Mısırî Halvetîye'nin Mısriyye kolunun kurucusu ve mutasavvıf bir şairdir. Niyâzî Efendi tahsil yıllar sırasında sûfilere karşı muhalifti. Bu yüzden meclislere katılmadığı, ancak zamanla bu görüşü değiştiği söylenmektedir.

Niyâzî, Malatya'dan ayrıldıktan sonra zâhiri ilimleri alanında eğitimini sürdürmek maksadıyla Diyarbakır'a gitmiştir. Orada bir yıl kaldıktan sonra Mardin'e geçip oradaki iki meşhur âleminde mantık ve kelim dersini almıştır.

Niyâzî'nin "Mısırî" adı ile anılması sebebi uzun süre Mısır'da kalıp eğitim görmesindedir. Şairin otuzu aşkın Arapça ve Türkçe eserleri bulunmaktadır. Şair 76 yaşındayken 1105 yılında ölmüştür (Aşkar, 2007).

Nahîfî Süleyman

İstanbul'da dünyaya gelen şairin asıl adı Süleyman'dır. Doğum tarihi 1076/1665-66 olarak tahmin olunmaktadır. Abdurrahman b. Muhyî'nin oğludur. Erken yaşta eğitime başlayan Nahîfî Efendi Hafız Osman'dan Sülüs ve nesih meşk etmiştir. Kaynaklarda talik hatta ustalığı zikredilmektedir. Bir taraftan hattatlık işiyle uğraşırken öte yandan memuriyet hizmetinde bulunarak Dergâh-ı Âli yeniçeri halifelerinden olmuştur. Uzun ömür süren şair, hayatın son günlerinde uzlete çekilip kendini ibadete vermiştir. 1151/1738 yılında vefat eden şairin mezarı Maltepe'de Sarı Abdullah Efendi'nin mezarının yanındadır (Uzun, 2006).

Nakşî Ali Akkirmânî

Nakşî Ali Akkirmânî şiirlerinde Nakşî mahlasını kullanmıştır. Kendisine Akkirmânî denilmesi nedeni irşad için Akkırman'a gönderilmesi ve orada defnedilmesindedir. Nakşî'nin hayatıyla ilgili kaynaklarda pek çok bilgi bulunmamaktadır. Ancak *Osmanlı Müelliflerinde, onun Divriğ'de doğduğu, Halvetiliğin Ramazaniye koluna intisap ettiği ve Kocamustafa Paşa dergâhında yetiştiği*, zikredilmektedir. Şair 1065/1655 yılında vefat etmiştir (Atik, 2020).

Nasuhî, Mehmed Efendi

Mutasavvıf ve şair olan Nasuhi Efendi 1648 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Şiirlerinde Nasuhi mahlasını kullanan şair Halvetiye'den Nasuhiye kolunun kurucusu ve Şeyh Alaadin Ali'nin halifesidir. 1717 yılında vefat eden Nasuhi Efendi, kendisi Üsküdar Doğancılar'da yaptığı zaviyede defnedilmiştir (Baki, 2020).

Nûrî Abdülahad

1003/1595 yılında Sivas'ta doğan şair Muslihuddin Mustafa'nın oğludur. Eğitimine Sivas'ta başlayıp, İstanbul'da devam etmiştir. Devrin büyük âlemlerinden akli ve nakli ilimleri öğrenmiştir. Ayrıca zâhiri ve batınî ilimleri Halvetî şeyhi olan Abdülmecid Sivasî'den almıştır. Abdülahad Nûrî, amcasının kurduğu Halvetî tarikatının Şemsiyye kolunu, dayısı Abdülmecid Sivasî ile birlikte İstanbul ve etrafında yaymıştır.

1061/1651 yılında vefat eden şair dayısının türbesi etrafında defnedildi. Şairin dinî ve tasavvuf alanında otuzdan fazla eser verdiği kaynaklarda kayıtlıdır (Akkaya, 2020).

Seyyid Nizâmoğlu

Adı Seyfullah Kasım'dır. Babası Yavuz Sultan Selim devrinde Bağdat'tan İstanbul'a göç edip önce Kasımpaşa'da daha sonra Silivrikapı'da bir tekke kuran Şeyh Seyyid Nizâmeddin Ahmed Efendi'dir. Doğum tarihi belli olmamakla birlikte ailesi ve hayatı hakkında önemli bilgiler Câmîu'l-maârif adlı eserinde yer almaktadır (Tosun, 2009).

Nizamoğlu Efendi eğitimini Halvetiye tarikatının Sinaniyye kolunun kurucusu olan İbrahim Ümmî Sinân'da tamamladı. Şiirlerinde Nizamoğlu, Seyfî mahlaslarını kullanmıştır (Çakır ve Öztürk, 2020).

Seyyid Şeref, Şerefeddin, Eşref-zâde Şeyh Seyyid Mehmed Şerefeddin Efendi

Gerçek adı Şerefeddin Mehmed olan şair 1080/1669-70 yılında Bursa'da doğmuştur. Medrese eğitimini almakla birlikte tasavvufi eğitimini Şeyh Lütfullah

Efendi'den görmüştür. Daha sonra Gemlik Küçükkumla'daki Eşrefî zaviyesine şeyh olarak görevlenmiştir. Burada bir süre faaliyet sürdükten sonra Eyyüp Efendi tekkesinin şeyhi olmuştur. Eserleri ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmayan şair, 1146/1733 yılında vefat etmiştir (Kesik, 2020).

Sünbülî, Şeyh Yusuf Sünbül Sinân Efendi

Kendisine Cemâl-i Hâlvetî tarafında Sünbül lakabını verilen şairin adı Yûsuf Sinân'dır. Sünbülîye tarikatının kurucusu olan Sünbül Efendi Kayabeyoğlu Ali'nin oğludur. Sünbül Efendi, ilköğrenimini memleketinde yaptıktan sonra İstanbul'a giderek medrese tahsiline devam etmiştir. 936/1529 yılında vefat eden şairin; *Risâletü't-tahkikiyye*, *Risâle Der Hakk-ı zikr ü Devrân*, *Risâletü etvâri's-seb'a*, *Tarikatnâme* ve *Risâle Fî devrâni's-sûfiyye* adlı eserleri vardır (Ördek, 2020).

Şâkir Efendi, Gelibolulu Elhâc

Şiirlerinde Şâkir mahlasını kullanmış şairin ismi Gelibolulu Elhâc Şâkir'dir. 1245/1829 yılında doğan Şâkir efendi Gelibolu'nun ileri gelenlerinden olan Ârif Ağa'nın oğludur. Temel ilimleri mahalle mektebinde öğrenen şair aynı zamanda Halî Efendi'den Arapça dersleri de almıştır. Ondan sonra İstanbul'a giderek Kavalalı Yusuf Efendi'den derslerine devam etmiştir. Şâkir Efendi 1276/1859 yılında 30 yaşındayken vefat etti. Elimize ulaşan tek eseri *Divançe*'sidir (Yazıcı, 2020).

Şemsî, Şemseddîn-i Sivasî

Adı Ahmed, lakabı Şemseddin olan şair 926/1520 yılında Tokat'ta doğmuştur. Şiirlerinde Şemsî Mahlasını Kullanan Şemsî Muhammed Ebü'l-Berekât Efendi'nin oğludur. Küçük yaşından tahsiline başlayan şair daha sonra Tokat'a gidip dönemin büyük âlemlerinden Arakiyecizâde Mevlâna Şemseddin Efendi'nin derslerine devam etmiştir. Şemsî Efendi, naklî ve aklî ilimlerde çok büyük başarılar kazandıktan sonra tahsilini İstanbul'da tamamlayıp Sahn medresesinden birine müderris olarak çalışmaya başlamıştır. Şair, Halvetî tarikatının Şemsiyye kolunun kurucusudur. Şemseddin Sivasî'nin manzum ve mensur olarak 22 eseri vardır. Eserlerin çoğu dini ve tasavvuf konuları içermektedir (Akkaya, 2020).

Ümmî Sinân

Adı Yûsuf babasının adı İbrahim'dir. XVII. yüzyılın şairlerimizden olan Ümmî Sinân kaynaklarda mahlası hem Ümmî hem de Sinân Ümmî olarak geçmektedir. Antalya Elmalı'da doğmuştur. Şairin ailesi ve eğitimin durumu ile ilgili bilgi yoktur. Sadece Niyâzi-i Mısrî gibi bir sufiden 1647-1650 yıllar arasında seyrüsülûkünü tamamladığı söylenmektedir.

Niyâzi-i Mısrî Ümmî Sinân'ı överek onun mürşit-i kâmil olduğunu âyet ve hadislerin esrarını bildiğini söyler. 25 Cemâziyelâhir 1067 yılında vefat eden şairin mezarı Elmalı'dadır. Divanı ve Kutbü'l meânî isiminde eserleri vardır (Bilgin, 2012).

Ya'kub, Şeyh Ya'kub Efendi

XVII. yüzyılın şairlerinden olan Ya'kub Efendi İstanbul'da doğmuştur. İlk olarak Şeyh Ramazan Efendi'nin Şerbetî Şeyh Mehmed Efendi'nin hizmetinde bulundu. Daha sonra Bursa'ya gidip Karağaç Tekkesinin şeyhi olmuştur. Doğum tarihi bilinmeyen şairin Hicri 1052 (1642-43) yılında vefat etmiştir (Gönel, 2020b).

Yûnus Emre

Yûnus Emre'nin hayatıyla ilgili en geniş bilgi Firdevsî'nin *Vilâyetnâme-i Hacı Bektâş-ı Velî* adlı eserinde yer almaktadır. Buna göre Yûnus, Sarıköy'de yaşayan fakir bir kişiydi. Şairin tarihi kişiliği hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Eski kaynaklarda Yûnus Emre'nin, yazma okumayı bilmediğinden bahsederken Âşık Çelebi, onun medresede başarılı olamayıp ve "Tanrı mektebi"nde ders okuduğunu ifade eder. Ayrıca Yûnus Emre'nin tarikatıyla ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Kaynaklarda Tapduk Emre, Yûnus'un mürşidi olduğu söylenir. Ayrıca şairin vefat tarihi ve vefat yeri de tartışma söz konusudur. Bazı kaynaklarda 828 (1425), bazılarında 843 (1439) yılı vefat tarihi olarak verilmiştir. Şairin *Risâletü'n-nushiyye* ve *Divan* olmak üzere iki eseri bulunmaktadır (Tatcı, 2013).

I.2.1.2. Mecmuada Şiiri Bulunan Ancak kime ait olduğu tam olarak tespit edilemeyen şairler

Mecmuada şiiri bulunan şairleri araştırırken farklı sebeplerden dolayı şairin hangi yüzyılda yaşadığıyla ilgili kesin bir bilgiye ulaşamadık. Çünkü XIV-XVIII.

yüzyıllar aralığında birçok şair bulunmaktadır. Nüsha tarihi arasında kesin bir asırlık boşluk olmaması ve müstensihin belirsizliği nedeniyle şairler hakkında kesin bilgi vermek zordur. Öte yandan şairlerin eserlerinin bulunmaması veya mevcut eserleri üzerinde henüz çalışma yapılmamış ya da bir devirde yaşamış aynı isimli birden fazla şairin bulunması, bizi şair hakkında kesin bir yargıya varmaktan alıkoymuştur. Çalışmamızda şiiri bulunan ancak kim olduğu tam olarak tespit edilmemiş şairleri alfabetik olarak sıraladık:

Derviş Abdullah

Aynı isimde olan çok fazla şair bulunduğu için bu şairi tespit edemedik.

Enverî

XVIII. yüzyıldaki şair: Enverî, Sa'dullâh Enverî Efendi (d. 1736-37?/ö. 7 Kasım 1794). XVII. yüzyıldaki şairler: Enverî (d. ?/ö. ?), Enverî, Hâce-zâde Mehmed Enverî Efendi (d. ?/ö. 1694). XVI. yüzyıldaki şairler: Enverî Dede (d. ?/ö. 1546-47), Enverî (d. ?/ö. ?), Enverî, Şeyh Seyyid Hasan Enverî Efendi (d. 1619/ö. 1688). XV. yüzyıldaki şair; Enverî (d. ?/ö. ?).

Eşref

XVIII. yüzyıldaki şairler: Avnî, Eşref-zâde Şeyh Avnullâh Efendi (d. 1708-1709/ö. 01.12.1742), Eşref, Çelebi-zâde Eşref Molla (d. ?/ö. ?). XIX. yüzyıldaki şairler: Eşref (d. 1847/ö. 22 Mayıs 1912), Eşref Dayı (d. ?/ö. ?), Eşref, Eşref Halil Efendi (d. ?/ö. 1876), İstanbullu Eşref (d. ?/ö. 1848), Eşref, Kassâb-zâde Eşref Mehmed Bey (d. 1831/ö. 1889).

Kuloğlu

XVII. yüzyıldaki şairler: Kuloğlu (d. ?/ö. ?), Kuloğlu (d. ?/ö. ?), Kuloğlu, İlyas (d. ?/ö. 1658), Kuloğlu, Mustafa Süleyman (d. ?/ö. ?). XVI. yüzyıldaki şair: Riyâzî, Ali Çelebi, Kuloğlu (d. ?/ö. ?). XVIII. yüzyıldaki şair; Şehrî, Kuloğlu Mehmed (d. ?/ö. 1735).

Nazmî

XVIII. yüzyıldaki şair: Murtazâ, Nazmî-zâde Seyyid Murtazâ Efendi (d. ?/ö. 1723-24). XIX. yüzyıldaki şairler: Nazmi Ağıl (d. 1964/ö. ?), Nazmi Akıman (d. 1929/ö. ?), Nazmi/ Hafız Kâmil, Hüseyin (d. ?/ö.?), Nazmi, Nazmi Haskilit (d.1930/ö. 1980). XVII. yüzyıldaki şairler: Nazmî, Ahmed Efendi (d. ?/ö. 1679), Nazmî, Ali Çelebi-zâde/Çivi-zâde/Şerife-zâde Seyyid Ali Nazmî Efendi (d. ?/ö. Ocak 1634), Nazmî, Hasan Dede (d. ?/ö. 1713-14), Nazmî, Mehmed Nazmî Çelebi (d. ?/ö. 1667), Nazmî, Seyyid Ali Nazmî Efendi (d. ?/ö. 1655), Nazmî, Şeyh Mehmed Nazmî (d.1622/ö. 1701), Refî' (?), Refî'â, Nazmî-zâde Şeyh Abdurrahman Efendi (d. ?/ö. 1720). XVI. yüzyıldaki şairler: Nazmî, Edirneli (d. ?/ö. 1585-86?), Nazmî, Saraylı (d. ?/ö. ?).

Recâî

XIX. yüzyıldaki şairler: Cevdet, Recâî-zâde Ahmed (d. ?/ ö. 1831), Halil Recai Öğdevin (d. 1871/ ö. 1955), Recâî, Ahmed (d. ?/ ö. ?), Recâî, Recâî baba (d. ?/ ö. ?), Recâî Muhammed (d. 1834/ ö. 1907), Rezaizade Mehmet Ekrem (d. 1 Mart 1847/ ö. 31 Ocak 1914), Sâmil, Enderunlu Recâî-zâde Mustafa Sâmil Efendi (d. ?/ ö. 1840), Şefik, Recâî-zâde İbrâhîm (d. 1808/ ö. 1856), Zevkî/Celâl, Recâ'î-zâde Mehmed Celâl Bey (d. 1838/ ö. 1882).

XVII. yüzyıldaki şair: Münîb, Recâî-zâde İbrahim Münîb Efendi (d. ?/ ö. 1805-06?). XVI. yüzyıldaki şair: Recâ'î (d. ?/ö. ?). XV. Yüzyıldaki şair: Recâ'î (d. ?/ ö. ?). XVII. yüzyıldaki şair: Recâî, Mustafa Recâî Efendi (d. ?/ ö. Kasım-Aralık 1664).

Süleyman

Bu isim ya da mahlasta pek çok şair olduğu için çalışmamızda mahlası geçen bu şairi tespit edemedik.

Şeyhî

XVII. yüzyıldaki şairler: Şeyhî, Abdülmecîd-i Sivasî (d. 1563/ ö. 1639), Şeyhî Ayaşî-zâde Seyyid Mehmed (d. ?/ ö. 1670), Şeyhî, Kudsî-zâde Mehmed Şeyhî Efendi (d. ?/ ö. 1674-75). XIX. yüzyıldaki şairler: Şeyhî Celâleddîn Dede (d. 1849/ ö. 1908), Şeyhî, Gavrem-zâde (d. ?/ ö. ?). XVIII. yüzyıldaki şairler: Şeyhî, Karga-zâde Mustafa

Şeyhî Efendi (d. ?/ ö. 1730-1754), Şeyhî/Lâlî, Şeyh Mehmed Memil Efendi(d. ?/ ö. 1723-24), Şeyhî, Lamba-zâde Şeyhî Mustafa Efendi (d. ?/ ö. ?).

Tâlib

XVIII. yüzyıldaki şair: Tâlib, Abdullâh Tâlib Efendi (d. ?/ ö. ?). XVII. yüzyıldaki şairler: Tâlib, Tâlib Ahmed, Süleymaniyeli Tâlib (d. ?/ ö. 1674-75), Tâlib (d. ?/ ö. 1706), Tâlib, Divitçi-zâde Şeyh Mehmed Tâlib Efendi (d. ?/ö. 1685-86), Tâlib, Ömer Tâlib Efendi (d. ?/ö. 1664-65), Tâlib, Şeyh Mehmed Tâlib Dede Efendi (d. ?/ö. 1689). XIX. yüzyıldaki şair: Tâlib, Mustafa Tâlib (d. 1810-11/ö. 1873-74), Tâlib, Süleymân (d. 1814/ö. 1847).

I.2.2. Mecmuadaki Nazım Türleri

Mecmuada *ilahî, münacat, tevhid, naat, mevlid, nasihat-nâme, mersiye* nazım türleri yer almaktadır. Çalışmamızın bu kısmında mecmuada yer alan nazım türleriyle ilgili kısaca bilgi verilecektir. Bazı şiirler birden fazla türe dâhil edilebileceğinden onları ayrı başlıklar hâlinde verdik.

I.2.2.1. İlâhi

Allah'ı övmek, yalvarmak amacıyla yazılan şiirlere denilmektedir. İlahilere tarikatlara göre türlü isimler verilmiştir. Örneğin, Mevleviler *ilâhiye âyin*, Bektaşiler *nefes*, Gülşeniler *tapuğ*, Halvetiler *durak* diğer tarikatlar da *cumhur* ya da *ilâhi* der (Dilçin, 2016: 343-344). Mecmuada yer alan 62 ilâhinin şiir numarası şu şekildedir: 7, 10, 12, 14, 15, 17, 22, 24, 25, 26, 29, 30, 34-36, 38, 39, 44, 47, 49, 50, 52-54, 56, 60, 62, 64, 66, 67, 68-74, 76, 78, 83, 85, 88, 90, 91, 92, 94, 95, 98-101, 103, 104, 106-108, 110-113, 116-124, 126, 127, 130, 132, 133, 136-138, 140, 141, 144-150, 152.

I.2.2.2. Tevhid

Sözlükte birleştirme, tek, bir olmak, Allah'tan başka bir ilah olmadığına inanma anlamına gelmektedir. Edebiyat terimi olarak tevhid, Allah'ın zat, sıfat ve fiillerinden bahsederek onun yüceliğini, büyüklüğünü anlatan nazım türüne denilmektedir. Farklı nazım şekilleriyle yazılan tevhid hem manzum hem de mensur olarak yazılır (İsen vd., 2017: 311). Çalışmamızda tevhid nazım türüyle yazılan 9 şiirin numaraları şöyledir: 19, 33, 48, 63, 79, 96, 97, 109, 135.

I.2.2.3. Mûnâcat

Kelime anlamı kulağa fısıldamak, Allah'a yalvarmak, yakarmak manasına gelir. Edebiyat terimi olarak bir dilekte bulunmak, Allah'a yalvarmak, yakarmak maksadıyla, manzum ve mensur olarak yazılan nazım türüne denilmektedir. Genellikle kaside nazım şekliyle yazılan mûnâcat gazel, mesnevi, kıta, rubai, vb. şekillerde de örnekleri bulunmaktadır (İsen vd., 2017: 302). Mecmuada farklı nazım şekilleriyle yazılmış mûnâcatların şiir numaraları şöyledir: 1, 9, 13, 27, 28, 45, 46, 57, 93, 125, 128, 129, 143.

I.2.2.4. Na't

Dini türlerden biri olan na't, bir şeyi överek anlatma, övgü anlamına gelmektedir. Terim olarak Hz. Peygamberi öven, ona duyulan sevgiyi dile getiren şiirler demektir. Manzum veya mensur yazılabilir (İsen vd., 2017: 305). Mecmuada yer alan 22 na'tın şiir numaraları şöyledir: 2, 3, 16, 18, 20, 23, 32, 42, 55, 58, 65, 75, 80, 82, 84, 87, 89, 115, 131, 134, 139, 151.

I.2.2.5. Mersiye

Mecmuada, ölen kişinin iyiliklerini anıp ağıt söylemek manasına gelen mersiye türüyle (İsen vd., 2017: 298) yazılan 4 şiir 21, 102, 105, 142 yer almaktadır. Kaynaklarda, ilk mersiye Hz. Âdem tarafından Kâbil'in Hâbil'i öldürmesi üzerine söylediği kaydedilmiştir.

I.2.2.6. Mevlid

Sözlük anlamı doğduğu zaman, doğduğu yer olan Mevlid Hz. Muhammed'in dünyaya gelişini ve o andaki olayları anlatan eserlere denilmektedir. (İsen vd. , 2017: 300). Çalışmamıza söz konu olan tek olan Mevlit nazım türüyle genel nazım şekliyle yazılmış 114 numaralı şiirdir.

I.2.2.7. Nasihat-nâme

Nasihatnameler, genellikle ahlakî ve sosyal açıdan kemale ulaştırmayı amaçlayan eserlere denilmektedir (Canım, 2020: 224). Açık, sade ve anlaşılır yazılan nasihatnameler didaktiktir. Çalışmamızda 6 ve 31 numaralı şiirler nasihatname şeklinde yazılmıştır.

I.2.2.8. Mûnacet-naat

Mecmuada 40 numaralı şiirde, kimi beyitlerde Allah'a yalvarmak mûnacet, kimi beyitlerde ise Hz. Peygamber'i öven naat olarak iki nazım türü kullanılmıştır.

I.2.2.9. Tevhid-ilâhi

Tevhid ve ilahi nazım türüyle yazılmış şiirlerin numarası şöyledir: 41, 43, 59, 61.

I.2.2.10. İlâhi-naat

İki nazım türünden oluşan şiirlerin numarası şu şekildedir: 77, 86.

I.2.2.11. İlâhi-mûnacet

Hem ilâhi hem de mûnacet nazım türünden oluşan şiirin numarası şöyledir: 11.

I.2.2.12. Na't-mevlid

Aynı nitelikten oluşan iki nazım çeşidiyle yazılan şiirlerin sayısı şu şekildedir: 4, 8.

I.2.2.13. İlâhi-methiye

İki nazım türünden oluşan şiirin numarası şöyledir: 37.

I.2.3. Deyimler ve Kalıplaşmış İfadeler

Deyimler, anlatım gücünü artırmak için kullanılan genellikle gerçek anlamından ziyade mantık dışı hayallar, düşünceler taşıyan kalıplaşmış sözlerdir. (Demir, 2004; 612). Çalıştığımız mecmuada, duygu ve düşünceleri daha etkili ve dikkati çekecek biçimde anlatan birçok *deyimler ve kalıplaşmış ifadeler* yer almaktadır. Mecmuada belirtilen deyimler ve kalıplaşmış ifadelerin anlamları için hem Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünü kaynak olarak kullandık, hem de şiirdeki mana yapısına uygun ifade vererek açıkladık.

Aşka düşmek: Âşık olmak.

Ben bu 'aşka düşeli
'Aşk ile bilişeli
Eli yeşil 'aşalı
Bize dervişler geldi (34/1)

Aklını şaşırarak: Yerinde olmayan bir iş yapmak, yersiz düşünmek.

Anası rahmine düşdü
Kāfirlerin aklı şaşdı
Çok kelīsā yere geçdi
Muhammed doğduğdu ğece (8/4)

Bağrına basmak: Sesini çıkmaksızın her türlü acıya katlanmak.

Gülüñden ayrılmış bülbül gibiyim
Efendisi kovmuş bir kul gibiyim
Bağrı ‘asker basmış bir yol gibiyim
Hađķķı isteyenler tevĥīd eylesün (33/5)

Baş açmak: Dua ederken baştaki örtüyü açmak.

Baş açup zār eyledüm ben bir seġerde nāġehān
Eyledi Hādī hidāyet gitdi elden iġtiyār (129/2)

Bel bağlamak: Birisinin kendisine yardımcı olacağına inanmak, güvenmek.

Varayuz ġacerü’l-esvede yüz sürüp ağlayuz
‘Arafāt üzere çeküp rahmete bel bağlayuz
Elvedā‘ idüp yürekde ciger dāđlayuz
Çara tonlu Ka‘betullāh merġabā yā merġabā 895/4)

Boyun eğmek: İsteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak.

Kiminiñ meclisde boynun egdirip ‘ābid iden
Kimini mey-ġānede serġoř u sekrān eyleyen (19/5)¹

Bayram etmek (veya yapmak): Çok sevinmek.

Bayramī imdi **Bayramī** imdi
Bayrām idersin yār ile şimdi
ġamd ü řenāda ġamd ü řenāda
Dost ile bayrām itdi bu gönlüm (30/5)

Can kulağıyla (dinlemek) işitmek: Bütün işlerini bırakarak bir kişinin bütün dikkati ile dinlemek.

Cān kulağıyla işit **Muġyī Muhammed** nutķudur
Kendi nefsin bilmeyen Raġmānı bilmez ġandedir (127/5)

¹ Diğer örnek için bk. 41/7.

Can olmak: Sevimli, hoş görünmek.

Erba‘īnim çün tamām oldu daħi on gün geçer
Ėhatm olur menzil merātib cān olur cānān bana (17/2)

Can vermek: Ölmek, ruha güç vermek, canlanmasına yol açmak, bir şeyi çok istemek.

Güneş cemāliñ görelim
Pāyīña yüzler sürelim
Yoluña cānlar virelim
Ehlen ve sehlen merħabā (55/4)

Candan geçmek: Ölmek.

Aldiñ çü beni benden geçdüm o cān u tenden
‘Aqlım daħi hem varım yağmādır alan alsın (56/2)

Can kurban: Can feda.

Cānım kurbān olsun seniñ yoluna
Adı güzel kendi güzel Muħammed
Şefā‘at eyle bu kemter kuluña
Adı güzel kendi güzel Muħammed (89/1)

Canını yakmak: Acı verecek bir biçimde cezalandırmak, bir kimseyi, çok sıkıntı ve zarara sokmak.

Yaban yerlere bakma
Cāniñ odlara yakma
Her gördüğüne akma
Tevħīde gel tevħīde (107/2)

Can kulağıyla (dinlemek) işitmek: Bütün işlerini bırakarak bir kişinin bütün dikkati ile dinlenmesi anlamına gelmektedir.

Cān kulağıyla işit **Muħyī Muħammed** nutkudur
Kendi nefsin bilmeyen Raħmānı bilmez kandedir (127/5)

Cihana gelmek: Doğmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Nice Süleymān geldi cihāna
Ben **Süleymān**ım serdār-ı ‘aşka (26/6)

Çare bulmak: Çözüm yolu sağlamak, sorunu çözmek, zorluğu atlatmak, çaresizliği yenmek.

Bakmaz mısın şu dünyânın hâline
 Pâdişehlar çâre bulmaz ölüme
 Var **Yûnus** sen de şükr eyle hâline
 Dervîşlik ne güzel sultânlık imiş (94/7)

Dağlara düşmek: Sıkıntı, üzüntü sebebiyle insanlardan kaçıp ıssız yerlerde yaşar olmak.

‘Aşkıñ zencîrini şeşem
 Deli olup dağa düşem
 Dün ü gün sensin endişem
 Mevlâm seni ister seni (81/4)

Derde düşmek (derde düçar olmak): Kötü bir duruma düşmek.

Derde düşendür bilenler ehl-i derdün hâlini
 Gör nice ‘âkılleri Mecnûn ider Leylâ-yı ‘aşk (10/2)²

Derman bulmak: Kuvvet bulmak, çare, ilaç bulmak.

Çatreyim ‘ummân buldum
 Derdime dermân buldum
 Dün gece kadre irdim
 Seyr itdim Muhammedi (82/4)

Dünyaya gelmek: İnsan, doğmak.

Anasından doğdu dünyâya geldi
 Melekler kanadın altına yaptı
 Resûlün tâcıyla hırkasın giydi
 Yemen illerinde Veys el-Karâni (37/5)

Dünyayı tutmak: Çok yayılmak, her yere dağılmak.

Dünyâyı tutdu şûrumuz ‘aşk u muhabbet kârımız
 Nûr-ı ‘Alîdir nûrumuz Nûrîlerüz Şemsîlerüz (51/2)

El açmak. Dilenmek, başkasının yardımını isteyecek durumda olmak.

Yüzümü yere sürüp zârı kılup âh eyledim
 El açup dergâh-ı Hâkka didüm ey Perverdigâr (129/3)

² Diğer örnek için bk. 27/1, 52/3.

El ele vermek: El tutuşmak, birlikte davranmak, bir konuda birleşmek.

Yürük degirnenler gibi dönerler
El ele virmiş Hağka giderler
Göñül Ka‘besini tavāf iderler
Muħammediñ kösü çalınır bunda (111/1)

Eksik olmamak: Her vakit ve her fırsatta bulunmak.

Başdan ayađa yārimiñ nūr idüğün bilmediler
Zāhidiñ eksik olmasun belāları başlarına (14/3)

Elinden tutmak: Zorda veya darda olan çaresiz kimselere yardım ederek yol göstermek, yardımcı olmak.

İdegör zikrini anın
Hem daği şükrünü anın
Tut elini **Şeyhī** cāniñ
Yā Resül göster cemāliñ (32/6)

El sunmak: El uzatmak, yaklaşmak istemek.

Nefsiñ zalimi
Gözle ħālūmi
Sundum elūmi
Dermān sendendür
(İřsān sendendür) (27/4)³

El çekmek: Vazgeçmek.

Çek cihāndan elini
Hağka döndür yüzünü
Tut **Eřrefiñ** elini
Hū hū diyelüm yā hū (63/5)

El kaldırmak: Elini uzatarak dua etmek.

Çevre yanı kesme kıya
El kaldırıp āmīn diye
‘Arafātda şol vakfeye
Dursam ağlayı ağlayı (108/6)

³ Diğer örnek için bk. 40/1.

Firar etmek: Kaçmak.

Geldi Hâk bâtil firâr itdi dolaşdı mağribe
Zâhir oldu gizli sırlar virdi Hâk burhân bana (17/4)⁴

Gark olmak: Gömülmek, batmak.

‘Âlemler nûra ğark oldu
Muhammed doğduĝu gece
Mümin münâfiķ fark oldu
Muhammed doğduĝu gece (8/1)

Gam çekmek: Tasalanmak, kaygılanmak, üzölmek

Öldüğüm için ĝam mı çekerem
Ala cânımı yine Yaradan (22/3)⁵

Göl olmak: Gereksiz olarak bir yerde su toplanmak, göllenmek.

Mevlâm gözüm yaşı akar sel olur
İne engin deryâsına göl olur
Âhım düdu çıkar ‘arşâ yol olur
Hâķķı isteyenler tevĥîd eylesün (33/1)

Gölge düşmek: Bir şey üzerine karaltı inmek, üzerine gölge gelmek.

Sâyesi düşmez yere bir böyle naĥl-i Tûrsuñ
Mihr-i ‘âlem-ĝirsin başdan ayaĝa nursun (23/1)

Gönöl yanmak (yanmak): İnsanı aşırı derecede etkilemek, sarsmak, kendinden geçmesine yol açmak.

Noldu bu gönölüm noldu bu gönölüm
Derd ü ĝamiñla doldu bu gönölüm
Yandı bu gönölüm yandı bu gönölüm
Yanmada dermân buldu bu gönölüm (30/1)

Göz yummak: Görmezlikten gelmek, hoş görmek, ilgiyi kesmek.

Mâsivâdan gözün yum
Ne umarsan Hâķdan um
Gitsin gönölden ĝumüm
Tevĥîde gel tevĥîde (107/4)

⁴ Diĝer örnek için bk. 28/1.

⁵ Diĝer örnek için bk. 152/6.

Gözü (veya gözleri) açılmak: Uyanmak, iyiyi kötüyü veya kendisine yarayanı ayırt eder duruma gelmek.

Derseñ kemāle iresin varıp cināna giresin
‘Adlī aç gözüñ göresin dīdārı zikrullāh ile (25/4)⁶

Harap olmak: Harap duruma gelmek, haraplaşmak, perişan olmak.

Habībā nār-ı firqatle kuluñ **Kenzī** harāb oldu
‘İmāret eyledi id-i vişālīñ yā Resūlallāh (3/4)

Haddini aşmak: Ölçüyü kaçırmak, aşırı gitmek.

Hadden aşdı iştihakım
Yā Resūl göster cemālīñ
Yağdı beni iftirākın
Yā Resūl göster cemālīñ (32/1)

Hayran olmak (veya kalmak): Çok beğenmek.

‘Aceb hayrān oldum ‘aşka uyaldan
Yanıp büryān oldum ‘aşka uyaldan (140/1)

Hor görmek. Bir kimseye değersiz gözle bakmak.

Degme bir dervīş faķire hor görüp kılna nazar
Gönlünüñ her güşesinde ‘arş-ı Raḥmān gizlidür (121/2)

Kanat açmak: Uçmak.

Cemālīñ fikrine düşdüm
İlāhī gayrdan geçdim
Kānad açıp saña uçdum
Tecellī eyle yā Allāh (28/3)⁷

Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Her seḥer sanma şafakla şebnemi
Anda kan ağlar felekler ol demi
‘Ālemi tutdı Hüseyiñ matemi
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün (21/4)⁸

⁶ Diğer örnek için bk. 29/5, 70/1, 144/4.

⁷ Diğer örnek için bk. 111/2.

⁸ Diğer örnek için bk. 114/6.

Külünü göge savurmak: Bir şeyi tamamıyla bitirip yok etmek, harcıyı tüketmek, telef edip bir şey bırakmamak.

Eger beni yandırsalar
Külüm göge savursalar
Zerrelerim çağırsalar
Mevlām seni ister seni (81/2)⁹

Kül olmak. Bütünüyle yanmak, varını yoğunu yitirmek.

Yandım kül oldum ‘
Aşk meydânında
Kokar gül oldum
‘Aşk meydânında

Mest olmak(etmek): Kendinden geçmek, çok mutlu olmak.

Bezm-i elestden mest olup geldim
Ben bende oldum hünkâr-ı ‘aşka (26/2)¹⁰

Murada (veya muradına) ermek: İsteğine kavuşmak, dileği gerçekleştirmek, arzusu yerine gelmek.

Yünus murāda irdi
Zevk u şafâlar sürdü
‘Aşık ma‘şukun buldu
Seyr itdim Muḥammedi (82/6)

Ok atmak: Oku fırlatmak.

Şehirden oklar atılır
Atıp cānlara batılır
‘Ārifler sözü şatılır
Ol şārın pāzāresinde (145/3)

Sefa sürmek: Rahat, sakin ve eğlenceli yaşamak.

Devîşler sürer şafâ
Hüküm ider Kāfdan Kāfa
Bile geldi Muştafâ
Bize dervîşler geldi (34/2)¹¹

⁹ Diğer örnek için bk. 124/6.

¹⁰ Diğer örnek için bk. 35/1, 40/4, 48/1, 53/1, 66/2, 82/5, 141/10.

¹¹ Diğer örnek için bk. 82/6.

Sararıp solmak: Giderek daha çok solmak, sağlığı bozulmak.

Gör beni noldum sararıp şoldum
Vaşl umarken hicrāna kaçdıñ var (123/3)

Seyran etmek: Gezmek, gezinmek, dolaşmak.

Gül midir bülbül midir şol zār u efğān eyleyen
Ten midir yā cān mıdır hem ‘arşı seyrān eyleyen (19/1)

Sevdasına düşmek: Bir şeyi çok fazla istemek, bir işi başarmaya çalışmak.

Bir ‘aceb sevdāya düşmüş tutuşur **Şemsi** müdām
Hakka maqbül olmak ister halka menfūr olmadan (66/6)

Söz etmek: Bir şey üzerine konuşmak.

Bilirim ‘aşıksın güle
Senüñ hāliñden kim bile
Bāğçelerde bezm-i güle
Düşüben söz itme bülbül (85/3)

Terk etmek: Bırakmak, ayrılmak, salıvermek, vazgeçmek, bakmamak, ihmal etmek.

Piriñle olan ‘ahdi tut neñ varsa hep ço git
Bildiklerini terk it ‘irfāna irem dirseñ (152/5)

Yād etmek: Anmak, hatırlamak.

Bīçāreleri yād it
Vīrān dili ābād it (1/5)
Nūrī kuluñ irşād it
Luṭf eyle ‘ināyet kııl (1/6)

Yaş akıtmak veya dökmek: Ağlamak.

Ağlama direm şol gözlerime
Kan yaş akıdır aqdan qaradan (22/2)¹²

Yaş dökmek: Ağlamak.

¹² Diğer örnekler için bk. 33/1, 76/2, 130/4.

Hırkadan çıkarmazıdı başını
Severdi Aḥmedi dökdi yaşını
Anıñ dostluğuna çekdi dişini
Yemen illerinde Veys el-Ḳarānī (37/3)¹³

Yere geçmek: Kırılmak, parçalanmak, yere düşmek.

Anası rahmine düşdü
Kāfirlerin aklı şaşdı
Çok kelīsā yere geçdi
Muhammed doğduğı gece (8/4)

Yol almak: Yolda ilerlemek.

Çıkar erbāb-ı tevḥīdiñ maḳām-ı ‘arşa enfāsı
Nefes tutan yol almışdır niçün tevḥīde gelmezsın (79/3)

Yüzü olmamak: Bir şeye dayanamamak, cüret ve cesareti olmamak, utanmak.

Yüzüm yok ‘arz-ı hāle ‘arşagāh-ı ḥaşre vardukda
Günehkāram giriftār-ı hevāyam yā Resūlallāh (2/5)

Yüz sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Hūrī kızları geldiler
Ḳundağın bile şardılar
Muḥammede yüz sürdüler
Muḥammed doğduğı gece (8/3)¹⁴

Yüz göstermek: Ortaya çıkmak.

Çok ‘aşıkdır saña **Ya‘kūb**
Yüzüñ göster eyā maḥbūb
Yine sensin saña maḥlūb
Tecellī eyle yā Allāh (28/5)¹⁵

Yüz tutmak: Yönelmek, dua etmek.

Yüzümü göklere tutup geceler yalvarırım
Kāfiriñ vire murādın ya baña virmeye mi (90/5)

¹³ Diğer örnek için bk. 95/3.

¹⁴ Diğer örnekler için bk. 2/5, 11/4, 22/4, 36/1, 48/455/4, 72/4, 75/1, 84/1, 86/3, 95/4, 109/4, 129/3, 146/2.

¹⁵ Diğer örnek için bk. 42/3.

II. BÖLÜM: METİN VE ÇEVİRİ

II.1. Metin Aktarılırken İzlenen Yöntem

II.1.1. Metnin Düzeniyle İlgili Hususlar

1. Çalışmamıza konu olan Mecmûa-i İlâhiyât isimli mecmuadaki şiirleri öncelikle çeviri yazı Latin alfabesine aktardık.

2. Metindeki her şiiri kalın yazı tipiyle numaralandırdık.

3. Mecmuada şiirin hangi sayfada yer aldığını dipnotta şiir numarasının yanında koyu şekilde gösterdik: **63 29^a**.

4. Şiirlerin başlıklarını sıra numarasının altına koyu şekilde yazdık.

5. Şiirden hemen önce vezinleri eğik olarak yazdık.

6. Mecmuadaki şiirleri, erişebildiğimiz kitap, divan ve tez gibi çalışmalardan taradık. Tespit edilen şiirlerin kaynaklarını dipnotta gösterdik.

7. Bütün şiirleri nesre çevirdik. Şiirlerin dil içi çevirisinde manayı ifade etmeye öncelik verdik. Bu yüzden gerekli görülen yerlerde eklemelerle ve nispeten daha serbest bir tavırla çeviri yaptık.

8. Metinde geçen ayet iktibaslarını transkribe ederek eğik biçimde yazdık. Ayetin nesre çevirisini tırnak içinde (“ ”) ifade ettik. Kur’an’daki yerini ise nesre çeviriden önce gösterdik.

9. Özel isimleri büyük harfle başlayarak yazdık.

10. Mecmuadaki şiirlerin sonunda ve tekrar eden mısralarda Eyzen yazmaktadır. Bu ibare hemen hemen bütün şiirlerde yer almaktadır. Bu ibare şiirlerin bitmesine ve tekrar edilen mısralara işaret etmektedir.

11. Mecmuadaki Arapça ve Farsça ifadeleri/şiirleri eğik olarak belirttik.

II.2. Metin ve Çeviri

FAŞL-I RĀST

1.

8'li hece ölçüsü

1. 'Aşkıñla bu cihān beste
Lutf eyle 'ināyet kıł
3. Derdiñle bu cān ĥasta
Luřf eyle 'ināyet kıł

II

1. Ey derdime dermānım
Ķurbān yoluña cānım
3. Nem var daħi sultānım
Luřf eyle 'ināyet kıł

III

1. Ey rahmeti çok Raħmān
'Ālem gözüme zindān
3. Uçarsa kafesden cān
Luřf eyle 'ināyet kıł

1. **1^b.** *Abdūlahad Nūrī Dīvānı*, 81. şiir (Coşkun, 2001: 118). Şiir *Dīvān*'da 7 benttir.

1 Dünya senin aşkına bağlı,

2 Lütfedip ihsan et.

3 Senin derdin ile bu can hastalandı,

4 Lütfedip ihsan et.

II

1 Ey derdimin çaresi,

2 Canım yoluna kurban olsun.

3 Ey sultanım, canımdan başka neyim var.

4 Lütfedip ihsan et.

III

1 Ey rahmeti çok olan Raħman Allah'ım!

2 Dünya gözüme zindan gibidir.

3 Eğer can kafesten uçarsa,

4 Lütfedip ihsan et.

IV

1. Raḥmān u Raḥīmimsin
Ġufrān u ‘Azīmimsin
3. Sultān-ı Kerīmimsin
Luṭf eyle ‘ināyet kı̄l

V

1. ‘Āşıklara iḥsān it
Derdlilere dermān it
3. Vuşlat yolun āsān it
Luṭf eyle ‘ināyet kı̄l

VI

1. Bîçāreleri yād it
Vīrān dili ābād it
3. **Nūrī** kuluñ irşād it
Luṭf eyle ‘ināyet kı̄l

-
- 1 Sen affedicsin ve merhametlisin.
 - 2 Bağışlayıcısın ve yücesin.
 - 3 Sen cömertlerin sultanısın.
 - 4 Lütfedip ihsan et.

IV

- 1 Âşık olanlara lütfet.
- 2 Derdi olanlara çare bul.
- 3 Kavuşma yolunu kolaylaştır.
- 4 Lütfedip ihsan et.

V

- 1 Çaresiz olanları hatırla.
- 2 Kederli gönülleri neşelendir.
- 3 Nuri kuluna doğru yolu göster.
- 4 Lütfedip ihsan et.

VI

2.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Bu gülşende hezār-ı bî-nevāyam yā Resūlallāh
Velī āzürde-i hār-ı cefāyam yā Resūlallāh

N'ola olsam devā-cūyende-i dārū-yı ihsānuñ
Esīr-i derd-i 'ıŝkam mübtelāyam yā Resūlallāh
3. Nigāh-ı ŝefkatüñden ben ğarīb ü zārı dūr itme
Yoluñda ben de kemter hāk-i pāyam yā Resūlallāh

Meded sendendür ey kân-ı ŝefā'at bendeñe yoħsa
Huzūr-ı Hākda maħcüb-ı haṭāyam yā Resūlallāh
5. Yüzüm yok 'arz-ı hāle 'arşagāh-ı haşre vardukda
Günehkāram giriftār-ı hevāyam yā Resūlallāh

Kerem kıllı u ihsānuñla dil-şād eyle ben zārı
Nahîfîyem ğapuñda bir gedāyam yā Resūlallāh

3.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Mefātihü'l-hüdā oldu hilālîñ yā Resūlallāh
Mesābîhü'd-dücā nūr-i cemālîñ yā Resūlallāh

2. **1^b**. *Nahîf Dîvânı*, g. 426, (Aypay, 1992: 429). Bu şiir *Dîvân*'da 7 beyittir.

¹ Ey Allah'ın Resulü! Ben bu gül bahçesinde çaresiz bir bülbülüm. Fakat diken cefasından incinmişim.

² Ey Allah'ın Resulü! Senin ihsanının ilacından deva istesem şaşılmaz. Çünkü ben aşk derdine esir olmuş, tutulmuşum.

³ Ey Allah'ın Resulü! Ben zavallı ve çaresiz kulunu şefkatli bakışından mahrum etme. Ben de yolunda değersiz ayak tozuyum.

⁴ Ey şefaath kaynağı, ey Allah'ın Resulü! Kölene yardım sendendir, yardımın olmazsa Hak huzurunda hatalarımdan dolayı çok mahcubum.

⁵ Ey Allah'ın Resulü! Mahşer meydanında hâlimi bildirecek yüzüm yok. Günahkârım ve heveslerime kapılmışım.

⁶ Ey Allah'ın Resulü! Ben zavallıyı kerem ve ihsanın ile mutlu et. Ben, kapında bir dilenci olan Nahîfî'yim.

3. **1^b**. *Kenzî Dîvânı*, g. 28, (Küçükçalık, 2016: 92). Şiir *Dîvân*'da 6 beyittir.

¹ Ey Allah'ın Resulü! Hilalin hidayet anahtarı olmuş. Yüzünün nuru gece karanlığının kandilleridir.

Yazaldan albime usnũn kitabın azret-i Mevlā
Beni mest eyledi fikr ü ayālĩn yā Resũlallāh

3. ‘Aceb mi her seer nāle iderse ‘andelĩb-i dil
Nevā-sāz-ı gũlistāndır maālĩn yā Resũlallāh

abĩbā nār-ı firatle uluñ **enzĩ** arāb oldu
‘İmāret eyledi ĩd-i viālĩn yā Resũlallāh

4.

Mefā ‘ilũn mefā ‘ilũn me ‘ilũn mefā ‘ilũn

1. Bu eb urĩd-i evreng-i risālet geldi dũnyāya
Muammed Mutaānĩn nũr- saldı ‘āleme sāye
Tonandı ‘ālem-i bālā serāser nũr-ile ol eb
adem badı vũcũd ilĩmine ol āsumān-pāye

(allũ ‘aleyhi ve sellimũ teslĩmā)

² Ey Allah’ın Resulũ! Mevla’m kalbime senin gũzelliinin kitabını yazdĩğında beri seni hayal etmek ve dũũnmek beni sarho etti.

³ Ey Allah’ın Resulũ! Gũnũl bũlbũlũ her sabah inlerse aılır mı? O, gũlistandan senin sũzlerini sũyleyen arkıcıdır.

⁴ Ey Allah’ın Resulũ, Kulun Kenzĩ ayrılık ateinden harap oldu. Sana kavumanın bayramı onu tekrar iyiletirdi.

4. 1^b.

¹ Bu gece risalet tahtının gũnei dũnyaya geldi. Muhammed Mustafa’nın nuru dũnyaya gũlge saldı.

² Gũk kadar onu basamak edinen o zat, varlık ũlkesine ayak basınca gũkyũzũ batanbaa nur ile donandı.

5.

8'li hece ölçüsü

I

1. Dolap niçün iñilersin
Derdim vardır iñilerim
3. Ben Mevlāya 'âşık oldum
Anıñiçün iñilerim

II

1. Benim adım derdli dolap
Suyum aķar yalap yalap
3. Böyle emr eylemiş Çalap
Anıñiçün iñilerim

III

1. Ulu dađlarıñ ağacıyım
Ne datlıyım ne acıyım
3. Ben Mevlāya du'acıyım
Anıñiçün iñilerim

5. 2^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 93. şiir (Tatcı, 2005: 80). Şiir *Dîvân*'da 12 benttir.

I

- 1 Dolap ne için inliyorsun?
2 Derdim olduğu için inliyorum.
3 Ben Allah'a âşık oldum.
4 O yüzden inliyorum.

II

- 1 Benim adım dertli dolap.
2 Suyum ışıl ışıl akıyor.
3 Allah böyle emretmiş.
4 O yüzden inliyorum.

III

- 1 Yüksek dağların ağacıyım.
2 Ne tatlı ne de acıyım.
3 Ben Allah'a duacıyım.
4 O yüzden inliyorum.

IV

1. Beni bir tağda buldular
Dalım budağım kırdılar
3. Getürüp dolab kırdular
Anıñiçün inilerim

V

1. Dülgerler her a‘zām yondı
Her a‘zām yerine kondı
3. Bu inildi Hağdan geldi
Anıñiçün inilerim

VI

1. ‘Āşık **Yūnus** ider āhı
Göz yaşı döker günāhı
3. Ben ‘āşık oldum billāhi
Anıñiçün inilerim

-
1	Beni bir dağda buldular.	IV
2	Dalımı budağımı kırdılar.	
3	Getirip dolap yaptılar.	
4	O yüzden inliyorum.	V
1	Dülgerler bütün organlarımı yonttular.	
2	Her organımı yerine yerleştirdiler.	
3	Bu inilti Hak’tan geldi.	
4	O yüzden inliyorum.	VI
1	Āşık Yunus ah ediyor.	
2	Gözyaşı günahları döker.	
3	Ben Allah için âşık oldum.	
4	O yüzden inliyorum.	

6.

11'li hece ölçüsü

1. 'Ömür bāğçesinin gülü solmadan
Uyan gel gözlerüm ğafletten uyan
3. Ecel bir gün bize devrān dönmeden
Uyan gel gözlerüm ğafletten uyan

II

1. İmdi ğaflet ile mağrūr olursın
Kervān geçer gider yolda kalursın
3. Be vallāhi sonra pişmān olursın
Uyan gel gözlerüm ğafletten uyan

III

1. Kaba döşekde yatma döne döne
Mağrūr olup uyuma k̄ana k̄ana
3. İletürler seni karanlık sine
Uyan gel gözlerüm ğafletten uyan

-
6. 2^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 105. şiir (Tatcı, 2005: 87). Şiir *Dîvân*'da 5 benttir.

I

- 1 Ömür bahçesinin çiçeği solmadan,
2 Ey gözlerim, gel, gaflet uykusundan uyan.
3 Ölüm günü bize dönmeden,
4 Ey gözlerim, gel, gaflet uykusundan uyan.

II

- 1 Şimdi gafillik eder, gururlanırsın.
2 Kervan geçip gider yolda kalırsın.
3 Vallahi sonra pişman olursun.
4 Ey gözlerim, gel, gaflet uykusundan uyan.

III

- 1 Kaba döşekte döne döne yatma.
2 Gururlanıp doya doya uyuma.
3 Seni karanlık mezara götürürler.
4 Ey gözlerim, gel, gaflet uykusundan uyan.

IV

1. **Yûnus** yeter söyler sözüñ tutulmaz
Senin kumâşın bu yerde satılmaz
3. Böyle yatmağ ile Hakk'a yetilmez
Uyan gel gözlerüm ğafletten uyan

7.

14'lü hece ölçüsü

1. Hakkdan ğayrı sevgili küllî yalandır yalan
Hakkdan ğayrısı fânî bâķî degildir kalan

Dervîş olan kişin bellü nişâmı vardır
Dün uykusunu uyumaz dîdâre müştâķ olan
3. **Dervîş Yûnus** bu sözü kâmillere söyledi
Câhilleriñ şöhbeti 'aķla ziyândur ziyân

IV

1 Yûnus, sözün tutulmaz bundan fazla söyleme.
2 Senin kumaşın burada satılmaz.
3 Böyle yatmak ile Hakk'a erilemez.
4 Gaflet uykusundan uyan gözlerim.

7. 2^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 118. şiir (Tatcı, 2005: 95). Şiir *Dîvân*'da 7 beyittir.
1 Allah'tan başka bütün sevgililer hep yalandır. Hak'tan başka hiçbir şey ebedî değildir, fanidir.
2 Dervîş olan kişinin belli işaretleri vardır. Allah'ın cemalini arzulayan, gece uykusu uyumaz.
3 Dervîş Yunus, bu sözü olgun olanlara söyledi. Cahillerle sohbet etmek akla zararlıdır.

8.

8'li hece ölçüsü

I

1. 'Älemler nûra ğarķ oldu
Muḥammed doğduĝu gece
3. Mümin münāfik fark oldu
Muḥammed doğduĝu gece

II

1. 'Arşın nûru yere indi
Suyun rengi nûra döndü
3. Hep şusuzlar şuya ğandı
Muḥammed doğduĝu gece

III

1. Hürî kızları geldiler
Ķundaĝın bile şardılar
3. Muḥammede yüz sürdüler
Muḥammed doğduĝu gece

8. 1^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 156. şiir (Tatcı, 2005: 131). Şiir *Dîvân*'da 7 benttir.

1 Bütün âlem nura boĝuldu,
2 Muhammed doğduĝu gece.
3 Mümin ile münafık birbirinden ayırt edildi,
4 Muhammed doğduĝu gece.

II

1 Arşın nuru yere indi.
2 Suyun rengi nura döndü.
3 Bütün susuz olanlar suya doydu,
4 Muhammed doğduĝu gece.

III

1 Huri kızları geldiler.
2 Onu kundakladılar.
3 Muhammed'e yüz sürdüler,
4 Muhammed doğduĝu gece.

IV

1. Anası rahmine düşdü
Kâfirleriñ ‘aklı şaşdı
3. Çok kelisâ yere geçdi
Muhammed doğduğu gece

V

1. Ağlayan oğlan avundu
Doğuran ana sevindi
3. Nice küffâr dîne döndü
Muhammed doğduğu gece

VI

1. **Yünus** eydür ey kardaşlar
Akar gözden kanlı yaşlar
3. Secde kıldı dağlar taşlar
Muhammed doğduğu gece

IV

-
- 1 Annesinin rahmine düşünce
 - 2 Kâfirlerin akli şaştı.
 - 3 Pek çok kilise yıkıldı,
 - 4 Muhammed doğduğu gece.

V

- 1 Ağlayan oğlan teselli buldu.
- 2 Doğuran anne sevindi.
- 3 Nice kâfir dine döndü,
- 4 Muhammed doğduğu gece.

VI

- 1 Yunus der: Ey kardeşler!
- 2 Gözden kanlı yaşlar akar.
- 3 Dağlar, taşlar secde ettiler,
- 4 Muhammed doğduğu gece.

9.

5'li hece ölçüsü

I

1. Ey Rabb-i Raḥmān
Eyle gel iḥsān
3. Qalmasın vīrān
Bu dil-i nālān

II

1. Ad ile sanım
Gide sultānım
3. Yoluñda cānım
İdeyim qurbān

III

1. Luṭf u iḥsān it
Yoluñ āsān it
3. 'Aşkın mihmān it
Qalbe ey Sübhān

9. 2^a.

- 1 Ey Rahman olan Allah'ım.
2 Gel ve ihsan et,
3 Perişan olmasın,
4 Bu inleyen gönül.

I

- 1 Ad ile sanım,
2 Gitsin, sultanım.
3 Yolunda canımı
4 Kurban edeyim.

II

- 1 Lütuf ve ihsan et.
2 Yolunu kolaylaştır.
3 Aşkını misafir et,
4 Kalbe, ey Sübhan.

III

IV

1. Feyz-i Sübhānī
Olsa erzānī
3. Kūl iken anı
Eyley 'ālī-şān

V

1. Baḫma sen ḳāle
İrgür aḫvāle
3. Bezm-i vişāle
Muntazır bu cān

VI

1. **Fethī** miskīne
Gönlü ğamgīne
3. Kūlbi derdine
Eyle gel dermān

10.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Cān u dil şehrin ezelden eyledüñ yaĝmā-yı 'aşḳ
Ol vecihden düşdi bu 'ālemlere ğavĝā-yı 'aşḳ

		IV
1	Eĝer ilahi feyiz,	
2	Nasip olsa,	
3	Onu kul iken,	
4	Yüksek makamlara yükseltir.	
		V
1	Sen söze bakma.	
2	Beni iyi hāllere eriştir.	
3	Kavuşma meclisini,	
4	Bu can beklemektedir.	
		VI
1	Zavallı Fethī'ye,	
2	Gönlü gamlıya,	
3	Kalbinin derdine,	
4	Gel, çare ol.	

¹⁰. 2^b. *Fenâyi Dîvânı*, g. 228 (Yıldız, 2002: 398).

¹ Ezelden can ve gönül şehrinin aşk yağması ettin. O yüzden âlemlere aşk kavgası düşti.

Derde düşendür bilenler ehl-i derdün hālını
Gör nice ‘ākılleri Mecnūn ider Leylā-yı ‘aşk

3. Gel gülistān seyriñ eyle çık kafesden ey hezār
Cennet-i kudse ‘urūc it bulasın me’vā-yı ‘aşk

Zāhir olup sırrımız ‘ālemlere fāş eyledi
Hemdem olanlar bu sırra nokta-i sevdā-yı ‘aşk

5. Çünkü mevcūd nuṭk-ı mış ‘ālemde ‘aşk kâ’im-maḳām
Bize bildürdi **Fenāyî** dehri çün Mevlā-yı ‘aşk

11.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

I

1. ‘Andelīb olmak dilerseñ ol güle
Āsitān-ı Sünbüle gel Sünbüle
3. Zikr-i Hāḳḳı irgürem dirseñ dile
Āsitān-ı Sünbüle gel Sünbüle

² Dert ehlinin durumunu ancak derde düşenler bilirler. Bak, aşk Leylası nice akli başında olanları Mecnun eder.

³ Ey bülbül! Kafesten çıkıp gel gülistanı dolaş. Kutsi cennete yüksel, aşk meskenini bul.

⁴ Aşkın siyah noktasının sırrına erenler, bunu âlemlere ifşa edince sırrımız ortaya çıktı. (Sırrımızı âlemlere fāş eyleyince aşikâr oldu. Bu sırra sırdaş olanlar aşk sevdasının noktası gibidir.)

⁵ Aşkın âlemde makam sahibi olduğu bilinen bir söz imiş. Ey Fenâyî! Aşkın Mevla’sı bize dünyayı böyle bildirdi.

11. 2^b.

I

- 1 O güle bülbül olmak istiyorsan,
2 Sünbülî dergâhına gel.
3 Hakk zikrini gönülden ulaştırmak istiyorsan,
4 Sünbülî dergâhına gel.

II

1. Būy-ı vaḥdet şemm olunur zāhidā
Āsitān-i rif'atīnde dā'imā
3. Terk idüp ḥubb-ı sivāyı bī-riyā
Āsitān-ı Sünbüle gel Sünbüle

III

1. Cān u dille bende ol bu dergehe
Olayım derseñ karīn bu āgehe
3. İrmek isterseñ cināndan fākihe
Āsitān-ı Sünbüle gel Sünbüle

IV

1. Sıdḳ u iḥlāş ile olup pür-edeb
Merḳad-i pākine yüz sür rüz u şeb
3. Çekmeyem derseñ dü 'ālemde ta'ab
Āsitān-ı Sünbüle gel Sünbüle

-
1	Ey zahit! Vahdet kokusu koklanır,	II
2	Her zaman onun yüce dergâhında.	
3	Dünya sevgisini riyasızca terk et.	
4	Sünbülî dergâhına gel.	
		III
1	Canıgönülden bu dergâha kul ol,	
2	Eğer sırlara yakın olayım dersen,	
3	Cennetin meyvelerine ulaşayım dersen,	
4	Sünbülî dergâhına gel.	
		IV
1	Doğruluk ve ihlas ile edepli olup,	
2	Gece gündüz mübarek türbesine yüz sür.	
3	İki âlemde sıkıntı çekmeyim dersen,	
4	Sünbülî dergâhına gel.	

V

1. **Hâlikî**dir hizmetinde bendesi
Olmuş anıñ ‘aşık-ı efgendesi
3. Zāyi‘ olmaz hizmetiniñ zerresi
Āsitān-ı Sünbüle gel Sünbüle

12.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

I

1. Nedür derdüñ senüñ bu mātemüñle
Göñül nolduñ ne ağlarsıñ ğamıñla
3. ‘İlācın ne ‘aceb kim merhemüñle
Göñül nolduñ ne ağlarsıñ ğamıñla

II

1. Seni ‘aşkıñ kıomaz elbet tehî-dest
Degil ‘uşşâk içinde mertebeñ pest
3. Meger hamr-ı ezel kılmış seni mest
Göñül nolduñ ne ağlarsıñ ğamıñla

V

- 1 Hâlikî hizmetinde köledir.
- 2 Onun aşkına tutulmuş.
- 3 Hizmetinin bir zerresi bile ziyan olmaz.
- 4 Sünbülî dergâhına gel.

12. 3^a.

I

- 1 Senin bu yasınla derdin nedir?
- 2 Ey gönül, sana ne oldu? Gamin ne? Niye ağlıyorsun?
- 3 Acaba senin derdinin çare ve merhemi nedir?
- 4 Ey gönül, senin gamın ne? Niye ağlıyorsun.

II

- 1 Elbette aşkın seni eli boş bırakmayacak.
- 2 Âşıklar içinde mertebe yoktur.
- 3 Meğerse şarap seni sarhoş etmiş.
- 4 Ey gönül, senin gamın ne? Niye ağlıyorsun.

III

1. Seni senden alan kimdir bilürsiñ
Seni baħre salan kimdir bilürsiñ
3. Bu Şâkirle kalan kimdir bilürsiñ
Göñül nolduñ ne ađlarsıñ ğamıñla

13.

10'lu hece ölçüsü

I

1. Bilürem bende sensin Allāhım
Cānile tende sensin Allāhım
3. Ey derde dermān ey Ğanī Sübhān
Geç günahımdan amān Allāhım

II

1. Maħv idüp beni bulmuşum seni
Dimezem kanı sensin Allāhım
3. Ey derde dermān ey Ğanī Sübhān
Geç günahımdan amān Allāhım

III

- 1 Seni senden alan kimdir bilir misin?
- 2 Seni denize salan kimdir bilir misin?
- 3 Bu Şâkir ile kalan kimdir bilir misin?
- 4 Ey gönül, senin gamın ne? Niye ağlıyorsun.

13. 3^a.

I

- 1 Allah'ım, senin benimle olduğunu biliyorum.
- 2 Can ile tendesin.
- 3 Ey dertlerin çaresi, ey mutlak zengin, her türlü kusurdan uzak olan Allah'ım.
- 4 Ne olur günahımı affet Allah'ım.

II

- 1 Kendimi yok edip seni bulmuşum.
- 2 Sen neredesin diye sormuyorum Allah'ım.
- 3 Ey dertlerin çaresi ve her türlü noksandan uzak olan müstağni Allah'ım.
- 4 Allah'ım günahımdan geçip beni affet

III

1. Bulmuşum seni olmuşum şādān
Pes derim her ān sensin Allāhım
3. **Sezāyī**den bak zāhir olur haḫ
Söz budur el-haḫ sensin Allāhım

14.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Estağfurullāhe'l-'azīm mūrā'īniñ işlerine
Gördü sücüd eyledi dilberimiñ kaşlarına

Gönül karanlığı gidüp ne hoş münevver oldu
Nazar idüp dilberimiñ inci gibi dişlerine
3. Başdan ayağa yārimiñ nūr idügün bilmediler
Zāhidiñ eksik olmasun belāları başlarına

Şūfī bu 'aşḫ işiñ degil derlere uğradır seni
Yar yüreğim bir nazar it bu bağırımın başlarına
5. Vech-i dilbere zāhidiñ bakmadığı 'aceb degil
İrmedi dost tecellīsi içlerine taşlarına

Her kaçan ol serv-i revān görse revān olduğunu
Nīlüferān beñzemeye gözlerimiñ yaşlarına

III

- 1 Seni bulunca mutlu oldum.
- 2 O zaman her an sensin Allah'ım derim.
- 3 Bak, Sezāyī'den Hak aşikār olur.
- 4 Söz budur, Hak olan sensin Allah'ım.

14. **3^a. Seyyid Nizamoğlu Dīvānı**, 250. şiir (Özdemir, 1996: 233).

- 1 Riyakārın işlerinden dolayı şanı yüce Allah'tan af dilerim. Sevgilimin kaşlarına baktı ancak secde etmedi.
- 2 Sevgilimin inci gibi dişlerine bakınca gönül karanlığı gitti ve ne güzel aydınlık oldu.
- 3 Sevgilimin baştan ayağa nur olduğunu bilmediler. Zahidin başındaki belalar eksik olmasın.
- 4 S bu aşḫ senin işin değil, seni derlere uğrattır. Yüreğimi yar ve bağırımın yaralarına bir bak.
- 5 Zahidin sevgilinin yüzüne bakmadığına şaşılır mı? İçlerine dışlarına Hak tecellisi erişmedi.
- 6 Gözlerim o servinin yürüyüşünü her gördüğünde ağlar ve nilüferler gözlerimin yaşlarına benzemez.

7. **Seyyid Nizāmođlu** cihān doldu cemāl-i yār ile
Görmediler gözler anı girmedi hem düşlerine

15.

Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün

1. Ezelden 'aşk oduna yane geldim
Anuñ çün tã ebed mestâne geldim

Eger nüş etmediñise bu meyden
Dime zāhid ki ben ĩmâne geldim

3. İçe bir cür'a ki rāhib bu meyden
Koyup küfrü diye ĩmâne geldim

Ola meyhâne-i vağdetde mey-nüş
Çağırır küfr ile ĩmâne geldim

5. Serāy-i vağdet olmuşken mađāmıñ
Bu keşret 'ālemin seyrâne geldim

Çü birdir **Sünbülî** ma'rūf u 'ārif
İdüp da'vā dime 'irfâne geldim

16.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. *Şefî 'ü 'l-halk fi 'l-maşşer Muğammed şāhibü 'l-minber*
Ebü Bekrin 'Umer 'Uşmān emîrü 'l-mü 'minin Hayder

⁷ Seyyid Nizamoğlu! Cihan sevgilinin güzel yüzü ile doldu. Onu ne gözler gördü ne de düşlerine girdi.

15. 3^b.

¹ Ezelden aşk ateşine yanıp geldim. Onun için sonsuza kadar sarhoş geldim.
² Zāhid, eğer bu şaraptan içmediysen imana geldim, deme.
³ Rahip bu şaraptan bir yudum içerse "Küfrü bırakıp imana geldim." der.
⁴ Vağdet meyhanesinde şarap içer, "Küfür ile imana geldim." diye çağırır.
⁵ Vağdet sarayı senin makamın olmuşken bu kesret âlemini gezmeye geldim.
⁶ Ey Sünbülî! Mademki bilinen ve bilen birdir, iddia edip "İrfana geldim." deme.

16. 3^b.

¹ Hz. Peygamber maşşerde bütün mahlûkatın şefaathçisi ve minber sahibidir. Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali müminlerin emiridir.

*Rıdvānullāhi ‘aleyhim hüve’s-sākī ‘ale’l-Kevşer
(Lā ilāhe ilallāh Muḥammed yā Resūlallāh)*

17.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Habs için geldi gelür ıtlāk için fermān bana
Evveli ahr āḫiri iḫsān ider sulṭān baña

Erba‘īnim çün tamām oldu daḫi on gün geçer
Ḥatm olur menzil merātib cān olur cānān baña
3. *ābe avseyne ev ednā* üç yüz ellidir bilün
Ṭoḡdu gün maḡribden açdı zūlmeti Sübhān baña

Geldi Ḥa bāṭıl firār itdi dolaşdı maḡribe
Zāhir oldu gizli sırlar virdi Ḥa burhān baña
5. Oldu İsmā‘īl gibi teslīm-i Ḥa itdi hemīn
İki biñ yüz daḫi yetmiş beşde bir urbān baña

Añladım ben zebḫ-i ‘azime işāretdir bu oç
Hem beşāretdir gele Yahyā ile mihmān baña
7. Halk-ı ‘ālem dediler ‘İsāya **Mısrī** bir zamān
Daḫi bundan özge *mā evhā* dedi ur‘ān baña

² Allah, Kevser sakisi olan Ali’den ve hepsinden razı olsun. Allah’tan başka ilah yoktur, Muhammed onun resulüdür.

17. **3^b**. *Niyāzî-i Mısrî Dîvân’ı*, 7. şiir (Bilginer, 1976: 38).

¹ Önce hapsolmam, sonra kurtulmam için hakkımda emir gelir. Sultan önce bana kahreder, sonra ihsan eder.

² Erbainim tamamlanıp üstüne on gün daha geçince bütün menzil ve mertebeler biter ve canan bana can olur.

³ “İki yay aralığı kadar hatta daha yakın.” (Necm, 53/9) üç yüz ellidir, anlayın. Güneş batıdan doğunca Allah bana karanlığı aydınlattı.

⁴ Hak gelince bāṭıl kaçıp batıya gitti. Gizli sırlar aşıkâr olup Allah bana delil verdi.

⁵ İsmail gibi hemen Hakk’a teslim oldu. İki bin yüz yetmiş beşte bana bir kurban verdi.

⁶ Ben bu koçun büyük bir kurbana işaret olduğunu anladım. Bu hem de Yahya ile bana misafir geleceğine dair bir müjdedir.

⁷ Bir zamanlar dünya halkı İsa’ya Mısrî dediler. Bundan başka Kur’an bana “Vahyedeceği şeyi vahyetti.” (Necm, 53/10) dedi.

18.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Yā Resūlallāh cemāliñ *keşefe’ d-düçā* değil mi
 Hābībā senin kemāliñ *beleşa’ l-‘ulā* değil mi
- Biñde bir güzīde adın seniñ ey ḥabīb-i Raḥmān
 Biri Aḥmed u Muḥammed biri Muştafā değil mi

19.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gül midir bülbül midir şol zār u efgān eyleyen
 Ten midir yā cān mıdır hem ‘arşı seyrān eyleyen
- Nār u bād u āb ḥakin gel ḥaber vir aşlını
 Kim bularıñ her birine emr ü fermān eyleyen
3. Ay u gün yıldızları kim döndürür virgil ḥaber
 Hem ne sırr içün dönerler bunca devrān eyleyen
- Bāde birdir sākī bir meclisdeki yārān da bir
 Bādeniñ keyfiyyetin kimdürür elvān eyleyen
5. Kiminiñ meclisde boynun eğdirip ‘ābid iden
 Kimini mey-ḥānede sarḥoş u sekrān eyleyen

18. 3b.

¹ Ey Allah’ın Resulü! Senin güzel yüzün zulmeti aydınlatan değil mi? Ey sevgili! Senin kemâlin de en yüksek mertebeye erişen değil mi?

² Ey Rahman’ın sevgilisi! Senin bin bir seçkin adından biri Ahmed ve Muhammed, biri de Mustafa değil mi?

19. 3b. *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, 102. şiir (Bilginer, 1976:124). Şiir *Dîvân*’da 15 beyittir.

¹ Şu inleyip haykıran gül müdür yoksa bülbül müdür? Arşı dolaşan can mıdır yoksa ten midir?

² Gel de ateş, rüzgâr, su ve toprağın aslından haber ver. Bunların her birine emreden kimdir?

³ Ay, gün ve yıldızları döndüren kimdir, gel de anlat. Hem de bunca dönenler hangi sır için dönerler?

⁴ Şarap, saki ve meclisteki dostlar birdir. Şarabın niteliklerini renk renk eden kimdir?

⁵ Mecliste kiminin boynunu eğdirip âbit eden, kimini de meyhanede kendinden geçirip sarhoş eden kimdir?

Kim bu sırdan kimini maḥrum idüp cāhil iden
Kimini maḥrem idinüp ehl-i ‘irfān eyleyen

7. Vaḥdet ehli cümlede bir yüzü seyrān itdiler
Līk görmez ol yüzü kesretde ṭuḡyān eyleyen

Ey **Niyāzî** kim vücūdun terk iderse oldurur
Cümle yüzler içre ol bir yüzü seyrān eyleyen

20.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Nola cānım gibi başımda götürsem dā’im
Kademi resmini ḥazret-i şāh-ı rusülūñ (Allāh Allāh Allāh)

Gül-i gülzār-ı nübüvvet o ḳadem şāhibidir
Aḥmedā durma yüzüñ sür ḳademine o gülüñ

21.

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

I

1. Ey şehīd-i Kerbelāya ağlayan
Aḡla mātemdür Muḥarremdür bugün
3. Āteş-i ḥasretle sīne dāḡlayan
Aḡla mātemdür Muḥarremdür bugün

⁶ Bu sırdan kimini mahrum bırakıp cāhil eden, kimini de sırdaş edinip irfān ehli kılan kimdir?
⁷ Vaḥdet ehli her şeyde bir yüzü seyrettiler. Lakin kesret içinde isyana dalanlar, o yüzü görmezler.

⁸ Ey Niyāzî, kim varlığını terk ederse bütün yüzler içinde o yüzü seyreden odur.

^{20.} **4^a. I. Ahmed Dīvānı**, (Kayaalp, 1991: 61).

¹ Peygamberlerin şahının ayak izinin resmini canım gibi başımda taşısam ne olur?

² Peygamberlik gül bahçesinin gülü, o ayağın sahibidir. Ey Ahmed! Durma, yüzünü o gülün ayağına sür.

^{21.} **4^a. Sezâyî Dīvānı** 4. şiir (Özuygun, 1999: 301). Şiir *Dīvān*’da 6 benttir.

¹ Ey Kerbela şehidi için ağlayan,
² Bugün matem günü muharremdir ağla.
³ Özlem ateşi ile göğüs dağlayan,
⁴ Bugün matem günü muharremdir ağla.

II

1. Sīnede serde gerekdür dāğ ola
 2. Kānlu yaşuñ dīdeden ırmağ ola
3. Ger dilerseñ menziliñ uçmağ ola
 4. Ağla mātemdür muharremdür bugün

III

1. Kimdür ol şāh-ı şehīd-i Kerbelā
 2. Nūr-i çeşm-i Murtezā āl-i ‘abā
3. Eb ü ceddinden ‘Alī Murtezā
 4. Ağla mātemdür muharremdür bugün

IV

1. Her seher sanma şafakla şebnemi
 2. Anda kan ağlar felekler ol demi
3. ‘Ālemi tutdı Hüseyiñ mātemi
 4. Ağla mātemdür Muharremdür bugün

II

- 1 Kalpte ve başta yara olmalı.
- 2 Gözden akan kanlı yaşlar ırmak olmalı.
- 3 Eğer meskeninin cennet olmasını dilerseñ,
- 4 Bugün matem günü muharremdir ağla.

III

- 1 Kerbela şehitlerinin şahı kimdir?
- 2 Hz. Ali'nin gözünün nurudur, abâ ehlidir.
- 3 Eb u ceddinden Ali Murteza,
- 4 Bugün matem günü muharremdir ağla.

IV

- 1 Her sabah şafak vakti gördüklerini çiy tanesi sanma.
- 2 O anda felekler kan ağlarlar.
- 3 Dünyayı Hüseyin'in matemini kapladı.
- 4 Bugün matem günü muharremdir ağla.

V

1. Çār-yār ile Muḥammed ey sa‘īd
Oldılar tasmīm ü zaḥmıla şehīd
3. Kıydılar raḥm itmeyüp bunca ‘anīd
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün

VI

1. Ey **Sezâyî** bilmiş ol şāh-ı Hüseyñ
Cümleye sevmekdir anı farz-ı ‘ayn
3. Şeksiz ehlullāha oldı nūr-ı ‘ayn
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün

MĀHŪR

22.

10’lu hece ölçüsü

1. Ayırma beni senden Yaradan
Düşüp ölürüm ben bu yaradan

Ağlama direm şol gözlerime
Kan yaş akıdır akdan karadan
3. Öldüğüm için gam mı çekerem
Ala cānımı yine Yaradan

v

- 1 Ey saadetli kişi! Dört arkadaşı ile Hz. Muhammed,
2 Zehirlenerek yaralanarak şehit düştüler.
3 Bunca inatçılar acımayıp onlara kıydılar.
4 Bugün matem günü muharremdir ağla.

vi

- 1 Ey Sezâyî! Bil ki o şah Hüseyin’i
2 Sevmek herkese farz-ı ayndır.
3 Şüphesiz ki o Allah dostlarının gözünün nuru olmuştur.
4 Bugün matem günü muharremdir ağla.

22. 5^b. *Yûnus Emre Dîvânı*, 284. şiir (Tatçı, 1990: 777). Şiir *Dîvân*’da 8 beyittir.

- 1 Allah’ım beni senden ayırma. Yoksa ben bu yaradan düşüp ölürüm.
2 Şu gözlerime ağlama derim. Ancak aktan ve karadan kan yaşlar akıtır.
3 Öldüğüm için gam mı çekerim? Çünkü canımı yine Yaradan alır.

Varam yüz sürem şeyh eşigine
Bir hırka giyem yüz biñ pāreden

5. ‘Āşık **Yūnus**uñ budur maqşūdı
Ala yārını çıka aradan

23.

Nühüft İlahî

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Sāyesi düşmez yere bir böyle nahl-i Türsuñ
Mihr-i ‘ālem-gīrsin başdan ayağa nūrsuñ

Nāzük-i gülzār-ı ‘ālem mālīk-i mülk-i ‘adem
Münkirīne maḥz-ı raḥmet mü’minīne sūrsuñ
3. Sensin ol şeh kim Süleymānlar kapuñda mūrdur
On sekiz biñ ‘āleme hükm itmege me’ mūrsuñ

El benüm dāmen seniñ ey raḥmeten li’l-‘ālemīn
Şöhretüm ‘iṣyān benüm sen ‘afv-ile me’ mūrsuñ
5. Pādişah-ı evvelīn ü kıblegāh-ı āhirīn
Evvel ü āhir imāmü’l-enbiyā mezkūrsuñ

Yā Resūlallāh umaram diyesin rüz-i cezā
Gerçi cürmüm çokdur ama ‘İtriyā mağfūrsuñ

⁴ Şeyh eşigine gidip yüz süreyim, yüz bin parçadan oluşan hırka giyeyim.

⁵ Āşık Yūnus’un maksadı, yārini alıp aradan çıkmaktır.

23. 6^b.

¹ Sen, gölgesi yere düşmeyen Tur ağacı gibisin. Cihanı kaplayan güneşsin, baştan ayağa kadar nursun.

² Sen, yokluk ülkesinin sahibi, dünya gül bahçesinin zarifi, inkârcılara tam bir rahmet, inananlara sevinçsin.

³ Sen, kapında Süleymanların karınca olduğu sultansın. On sekiz bin âleme hükmetmekle emrolunmuşsun.

⁴ Ey âlemlere rahmet olarak gönderilen (peygamber), el benim etek senin. Ben isyan ile şöhret bulmuşum, sen de affetmekle memursun.

⁵ Öncekilerin padişahı, sonrakilerin kiblesisin. Önceki ve sonraki peygamberlerin imamı olarak anılırsın.

⁶ Ey Allah’ın resulü! Gerçi suçum çoktur ama umarım mahşer gününde bana “Ey İtrî! Bağışlandın.” dersin.

NEVĀ

24.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Levh-i dilde okuyan ‘ilm-i ilāhīden sebak
Zerrece yanında kalmaz mahv olur hep mā-sebak

Çün ledün ‘ilmi demādem qalbine ilhām olur
Neyler ey dil ‘ārif-i billāh yazmak okumak
3. Baş u cān terkini eyle Hakkı sev sen ey gönül
Len tenālū ‘l-birra hattā tünfikū dedi çü Hakk

Nūr-ı Hakk kalbiñ münevver eylesün dirseñ dilā
Āteş-i tevhit ile gel māsivāyı oda yak
5. Kāl u kālî terk idüp dilden tırāş it hubbını
‘Adliya yeter okursun bāb-ı ‘aşqdan bir varak

25.

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

1. Yandı gönülde māsivā çün nār-ı zikrullāh ile
Oldu münevver dil u cān envār-ı zikrullāh ile

Pāk ola kalbiñ ey hümām zikr itmekile şubh u şām
Dil mahzeni dola tamām tekrār-ı zikrullāh ile

24. 7b.

¹ Gönül levhasında ilahi ilimden ders okuyanın yanında, geçmişte okuduğu hiçbir şeyin zerresi kalmayıp mahvolur.

² Ey gönül! Ledün ilmi her vakit gönlüne ilham olurken arif okumayı yazmayı ne etsin?

³ Ey gönül! Baş ve canı bırak, Hakk’ı sev. Çünkü Hak, “Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe eremezsiniz.” (Âli İmrân 3/932) demiştir.

⁴ Ey gönül! Hak nuru kalbini aydınlatsın dersin, gel, tevhit ateşi ile masivayı yak.

⁵ Dedikoduyu terk edip başka sevgileri gönlünden kazı. Ey Adlî, aşk babından bir sayfa okursan yeter.

25. 7b.

¹ Gönülde Allah’ın zikrinin ateşi ile masiva yanınca kalp ve can zikrullah nuru ile aydınlandı.

² Ey gayretli kimse! Sabah akşam zikretmek ile kalbin temizlenir. Dil mahzeni zikrullah tekrarı ile tamamen dolar.

3. Vahdet şarâbından içer bu cümle varlıktan geçer
Mir'ât-ı kalbiñi açar esrâr-ı zıkrullâh ile
- Ehl-i tarîkat geldiler zıkr ile Hakkı buldular
Esrâra vâşıl oldular âşâr-ı zıkrullâh ile
5. Derseñ kemâle iresin varıp cinâna giresin
'Adlî aç gözün göresin dîdârı zıkrullâh ile

26.

10'lu hece ölçüsü

1. Yandım yakıldım ben nâr-ı 'aşka
'Andelîb oldum gülzâr-ı 'aşka
- Bezm-i elestden mest olup geldim
Ben bende oldum hünkâr-ı 'aşka
3. Zülf hevâsına olalı hayrân
Olmuşam Manşûr ber-dâr-ı 'aşka
- Dost cemâline olalı hayrân
Oldum münâdî pâzâr-ı 'aşka
5. Feth itdi kalbim çün nûr-ı 'aşkı
Müstağrak oldum envâr-ı 'aşka
- Nice Süleymân geldi cihâna
Ben **Süleymân**ım serdâr-ı 'aşka

³ Kişi, vahdet şarabından içince bütün varlıktan geçer. Zikrullahın sırları ile kalbinin aynası açar.
⁴ Tarikat ehli gelip zikir ile Hakk'ı buldular. Zikrullahın tesirleriyle sırlara kavuştular.
⁵ Ey Adlî! Eğer kemale erip cennete gireyim dersen gözlerini aç, zikrullah ile Allah'ın cemalini görürsün.

26. 7^b.

- ¹ Ben aşk ateşinde yanıp yakıldım. Aşk bahçesine bülbül oldum.
² Elest meclisinde sarhoş olup geldim. Ben aşk sultanına köle oldum.
³ Zülf hevesine hayran olduğumdan beri aşkın darağacına Mansur oldum.
⁴ Sevgilinin güzel yüzüne hayran olduğumdan beri aşk pazarına tellal oldum.
⁵ Aşk nuru kalbimi fethedince aşkın nurlarına battım.
⁶ Cihana birçok Süleyman geldi. Ben aşk serdarı olan Süleyman'ım.

27.

Māhūr da okunur*5'li hece ölçüsü*

I

1. Vakt-i seherde
Açılır perde
3. Düşmüşüm derde
Dermān sendendür
5. (İhsān sendendür)

II

1. Düşmüşüm kaldur
Ağlarım güldür
3. Minnetim oldur
Dermān sendendür
5. (İhsān sendendür)

27. 1^a. *Bolulu Dîvânı*, 21. şiir (Tapsız, 1995: 68).

1 Seher vaktinde,
2 Perde açılınca,
3 Derde düştüm.
4 Çare sendendir.
5 İhsan sendendir.

II

1 Düşmüşüm, sen beni kaldır.
2 Ağlıyorum, sen beni güldür.
3 İsteğim odur.
4 Çare sendendir.
5 İhsan sendendir.

III

1. Benim biçāre
Kaldım āvāre
3. Yürek pür-yare
Dermān sendendür
5. (İhsān sendendür)

IV

1. Nefsiñ zālîmi
Gözle hālûmi
3. Sundum elûmi
Dermān sendendür
5. (İhsān sendendür)

V

1. **Dervîş Hîmmete**
Çāre vuşlata
3. Derd-i firqate
Dermān sendendür
5. (İhsān sendendür)

		III
1	Benim biçāre,	
2	Şaşkın kaldım.	
3	Kalp yarayla dolu.	
4	Çare sendendir.	
5	İhsan sendendir.	
		IV
1	Nefis zalimdir.	
2	Hâlîme bak,	
3	Elimi uzattım,	
4	Çare sendendir.	
5	İhsan sendendir.	
		V
1	Dervîş Hîmmet için,	
2	Kavuşmaya çare,	
3	Dert ve ayrılığa,	
4	Çare sendendir.	
5	İhsan sendendir.	

28.

8'li hece ölçüsü

I

1. Dil ü cān hiç karar itmez
Tecellî eyle yâ Allāh
3. Eşiginden firār itmez
Tecellî eyle yâ Allāh

II

1. Nedir 'āşık hayālâtı
Nedir ma'sūkh maḳālâtı
3. Cemāliñdir münācatı
Tecellî eyle yâ Allāh

III

1. Cemāliñ fikrine düşdüm
İlāhî ğayrdan geçdim
3. Kānad açıp saña uçdum
Tecellî eyle yâ Allāh

28.

8^a.

I

- 1 Can ve gönül sakin durmuyor.
- 2 Ey Allah'ım tecelli et.
- 3 Eşiginden kaçmaz.
- 4 Ey Allah'ım tecelli et.

II

- 1 Âşığın hayalleri nedir?
- 2 Sevgilinin sözleri nedir?
- 3 Dilediği, senin güzel yüzündür.
- 4 Allah'ım tecelli et.

III

- 1 Senin güzel yüzünün fikrine düştüm.
- 2 Allah'ım, her şeyden vazgeçtim.
- 3 Kanat açıp sana doğru uçtum.
- 4 Allah'ım tecelli et.

IV

1. Dil-ḥānesin seyrān eyle
Ken‘ān ilin vīrān eyle
3. Yūsufu Mıṣra ḥān eyle
Tecellī eyle yā Allāh

V

1. Çok ‘āşıkdır saña **Ya‘kūb**
Yüzün göster eyā maḥbūb
3. Yine sensin saña maḥlūb
Tecellī eyle yā Allāh

29.

8’li hece ölçüsü

I

1. Açıldı çün bezm-i elest
Devr eyledi peymānesi
3. Andan içenler oldu mest
Ayılmadı mestānesi

IV

- 1 Gönül evini dolaş.
- 2 Kenan ülkesini yık.
- 3 Yusuf’u Mısır’a sultan et.
- 4 Allah’ım tecelli et.

V

- 1 Yakūb, sana çok âşıktır.
- 2 Ey sevgili! Yüzünü göster.
- 3 Senin istediğin de sensin.
- 4 Allah’ım tecelli et.

29. **8^a. Azîz Mahmut Hüdâyi Dîvânı**, 11. şiir (Tatcı ve Yıldız, 2005: 37).

I

- 1 Elest meclisi açılınca,
- 2 İçki kadehi dönmeye başladı.
- 3 Ondan içenler sarhoş oldular.
- 4 Sarhoş olup ayılmadılar.

II

1. Ol bādeden kim nūş ider
İçdigi dem ser-hoş ider
3. Deryā gibi ol cūş ider
Esrik olur dīvānesi

III

1. Şavm-ı sivāyı kim tutar
‘İyd-i vişāle ol yiter
3. Būlbūl gibi dā’im öter
Gülşen olur kāşānesi

IV

1. Bayrāma ol ‘āşık irer
Kim Hāķ cemālini görer
3. Dost bezminiñ zevķin sürer
Pūr-nūr olur dil-ḥānesi

II

-
- 1 O şaraptan içenler,
2 İçtiği an sarhoş oldular.
3 Deniz gibi coşup
4 Divaneler sarhoş oldular.

III

- 1 Masiva orucunu kim tuttuysa,
2 Kavuşma bayramına o ulaşır.
3 Her zaman bülbul gibi ötüp,
4 Yuvası gül bahçesi olur.

IV

- 1 Bayrama o âşık erer,
2 Hakk’ın cemalini görünce.
3 Sevgilinin meclisinin zevki sürer,
4 Gönül evi nur ile dolar.

V

1. Aç gözünü Hâk ile bak
Oķu Hüdâyîden sebak
3. Kâmil olurmuş ehl-i Hâk
Doğmazdan evvel anası

30.

Müfte 'ilâtün müfte 'ilâtün (10'lu hece ölçüsü)

I

1. Noldu bu gönlüm noldu bu gönlüm
Derd ü ğamiñla doldu bu gönlüm
3. Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
Yanmada dermân buldu bu gönlüm

II

1. Gerçi ki yandı gerçi ki yandı
Rengine 'aşkıñ cümle boyandı
3. Mesken-i cānān mesken-i cānān
Olsa 'aceb mi şimdi bu gönlüm

V

-
- 1 Gözünü açıp Hak ile bak.
 - 2 Hüdâyî'den ders oku.
 - 3 Hak ehli kâmil olurmuş,
 - 4 Anasından doğmadan önce.

30. 8^a.

I

- 1 Bu gönlüme ne oldu, bu gönlüme ne oldu?
- 2 Bu gönlüm dert ve üzüntün ile doldu.
- 3 Bu gönlüm yandı, bu gönlüm yandı.
- 4 Bu gönlüm yanmakta çare buldu.

II

- 1 Her ne kadar yandıysa bile,
- 2 Baştanbaşa aşkın rengine boyandı.
- 3 Sevgilinin meskeni, sevgilinin meskeni,
- 4 Olsa bu gönlüm, şaşılmaz.

III

1. Sevdā-yı a‘zam sevdā-yı a‘zam
Belki olupdur ‘arş-ı mu‘azzam
3. Kendide buldu kendide buldu
Maṭlabını hoş buldu bu gönülüm

IV

1. *El-fakru fahrī el-fakru fahrī*
Demedi mi ol ‘âlemler fahrî
3. Fahrını zıkr et fahrini zıkr et
Fahrî fenâda buldu bu gönülüm

V

1. **Bayramî** imdi **Bayramî** imdi
Bayrām idersin yār ile şimdi
3. Ḥamd ü şenâda ḥamd ü şenâda
Dost ile bayrām itdi bu gönülüm

31.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Dār-ı ḥasretdir bu dünya ağla dāim zār u zār
Göz yaşıyla yarlıgarmış cümleyi Perverdigār

III

1. Büyük sevda, büyük sevda,
2. Belki arş gibi çok büyük olmuştur.
3. Kendinde buldu, kendinde buldu,
4. Bu gönülüm isteğini güzelce buldu.

IV

1. “Fakirlik övüncümdür. Fakirlik övüncümdür”
2. O âlemlerin övücü böyle demedi mi?
3. Övücünü söyle, övücünü söyle.
4. Bu gönülüm övücü, yok olmakta buldu.

V

1. Bayramî şimdi, Bayramî şimdi,
2. Şimdi sevgili ile bayram edersin.
3. Hamt ve övüşte, hamt ve övüşte,
4. Bu gönülüm sevgili ile bayram etti.

31. 8^b.

1. Bu dünya hasret yurdudur, daima inleyerek ağla. Allah herkesin suçunu gözyaşları sayesinde affedermiş.

Bu dünyânın mişli beñzer bir örümcek ağına
Çün av ıssı anı eyler bir nefesde tārūmār

3. Bu dünyânın hāşılında bir eyü ad işle kim
Tā kıyāmet añılasın hāşr olunca rūzgār

Pādişah-i ‘aşr iseñ de irişür bir gün ecel
Yile virür māl u mülkü kul hālāyık ne de var

5. Yā İlahī geçdi ‘ömri Nūrīniñ ‘işyān ile
Kalmadı ašlā recāsı vaşlıñadır intizār

BEYĀTĪ

32.

8’li hece ölçüsü

I

1. Hadden aşdı iştiyākım
Yā Resül göster cemālīñ
3. Yağdı beni iftirākın
Yā Resül göster cemālīñ

² Bu dünya bir örümcek ağına benzer. Avcısı onu bir solukta darmadağın eder.

³ Kıyamete kadar anılmak için dünyada iyi bir ad bırak.

⁴ Devrin padişahı olsan bile bir gün ecel sana gelip çatar. Mal, mülk, kul, hizmetçi ne varsa hepsini yele verir.

⁵ Ey Allah’ım! Nūrî’nin ömrü isyan ile geçti. Başka isteği kalmadı, sana kavuşmak için beklemektedir.

^{32.} **16^b.** *Şeyhî (Abdülmecid Sivâsî) Dîvânı*, 50. şiir (Ay, 2014: 232). Şiir *Dîvân*’da gazel şeklindedir.

I

¹ Özlemim haddini aştı.

² Ey Allah’ın elçisi, güzel yüzünü göster.

³ Ayrılığın beni tutuşturdu.

⁴ Ey Allah’ın elçisi güzel yüzünü göster.

II

1. Çün beni saldıñ bu derde
Naẓar it albime zerre
3. Nice bir icab u perde
Y Resul gster cemliñ

III

1. Çn ayliñ irdi cna
Nice bakayım cihna
3. Yeter eyledn bahne
Y Resul gster cemliñ

IV

1. Nice olmayayım giryn
ir ldrr bu hicrn
3. Br teslim ideyim cn
Y Resul gster cemliñ

II

-
- 1 Mademki beni bu derde dşrdn.
 - 2 Azıcık kalbime de bak.
 - 3 Aradaki rt ve perdeler ne zamana dek kalacak?
 - 4 Ey Allah'ın elisi, gzel yzn gster.

III

- 1 Hayalin cana erişince,
- 2 Cihana nasıl bakayım?
- 3 Yeterince bahaneler uydurdun.
- 4 Ey Allah'ın elisi, gzel yzn gster.

IV

- 1 Nasıl alamayayım?
- 2 Beni bu ayrılık sonunda ldrr.
- 3 En azından canımı teslim edeyim.
- 4 Ey Allah'ın elisi, gzel yzn gster.

V

1. Çün bahār oldu güldü gül
Hürrem oldu kamu bülbül
3. Yüzüñ üzere kıoma sünbül
Yā Resül göster cemāliñ

VI

1. İdegör zıkrini anıñ
Hem daħi şükrünü anıñ
3. Tut elini **Şeyhî** cāniñ
Yā Resül göster cemāliñ

33.

11'li hece ölçüsü

I

1. Mevlām gözüm yaşı akır sel olur
İne engin deryāsına göl olur
3. Āhım düdu çıkar 'arşa yol olur
Hakkı isteyenler tevħid eylesün

V

- 1 Bahar olunca güller açıldı.
- 2 Bütün bülbüller sevindiler.
- 3 Yüzünün üzerine sümbül koyma.
- 4 Ey Allah'ın elçisi, güzel yüzünü göster.

VI

- 1 Onun zikrine devam et.
- 2 Hem de ona şükretmeye devam et,
- 3 Ey Şeyhî, canın elini tut.
- 4 Ey Allah'ın elçisi, güzel yüzünü göster.

33. **16^b**. *Seyyid Nizamoğlu Dîvânı*, 158. şiir (Özdemir, 1996: 154). Şiir *Dîvân*'da 5 beyittir.

- 1 Ey Mevla'm! Gözümün yaşı akıp sel olur.
- 2 Engin denize iner, göl olur.
- 3 Ahımın dumanı yol olur, arşa ulaşır.
- 4 Hakk'ı isteyenler tevhit etsin.

II

1. Devrân ider üçler kırklar yediler
Hakkı kabul idüp dünyâ kodular
3. Anıñçün anlara dervîş dediler
Hakkı isteyenler tevḥîd eylesün

III

1. Dervîş olanların bağı baş olur
Dili tevḥîd ider gözü yaş olur
3. Münkir olanlarıñ bağı taş olur
Hakkı isteyenler tevḥîd eylesün

IV

1. Bülbül-veş düşmüşüm gülüñ zârına
Manşür olup geldüm ‘aşkıñ dârına
3. Şakın aldanmasın münkir âline
Hakkı isteyenler tevḥîd eylesün

-
1	Üçler, kırklar, yediler dönerler.	II
2	Hakk’ı kabul edip dünyayı bıraktılar.	
3	O yüzden onlara dervîş dediler.	
4	Hakk’ı isteyenler tevhit etsinler.	
		III
1	Dervîş olanların yaralı kalbi vardır.	
2	Dili tevhit eder, gözünden yaş akar.	
3	Kâfir olanların taş kalbi vardır.	
4	Hakk’ı isteyenler tevhit etsin.	
		IV
1	Bülbül gibi gül için ağlıyorum.	
2	Aşkın darağacına Mansur olup geldim.	
3	Sakın inkârcıların hilesine aldanmasınlar.	
4	Hakk’ı isteyenler tevhit etsin.	

V

1. Gülünden ayrılmış bülbül gibiyim
Efendisi kovmuş bir kul gibiyim
3. Bağı 'asker basmış bir yol gibiyim
Hakkı isteyenler tevhit eylesün

VI

1. Bakın **Seyyid Seyfullah**ın hâline
Cân u başın virdi Allâh yoluna
3. Şağın inanmayıñ dünya mālına
Hakkı isteyenler devrân eylesün (*Lâ ilahe illallâh*)

34.

7'li hece ölçüsü

I

1. Ben bu 'aşka düşeli
'Aşk ile bilişeli
3. Eli yeşil 'aşalı
Bize dervişler geldi

V

1. Gülünden ayrılmış bülbül gibiyim.
2. Efendisi tarafından kovulmuş bir kul gibiyim.
3. Bağına asker basmış bir yol gibiyim.
4. Hakk'ı isteyenler tevhit etsin.

VI

1. Seyyid Seyfullah'ın hâline bakın.
2. Baş ile canını Allah yolunda verdi.
3. Sakın dünya malına inanmayın.
4. Hakk'ı isteyenler tevhit etsin (Allah'tan başka ilah yoktur.)

34. **16^b. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 186. şiir (Tatçı, 2005: 151).**

I

1. Ben bu aşka düştüğümden beri,
2. Aşk ile tanıştığımдан beri,
3. Elinde yeşil asası ile,
4. Bize dervişler geldi.

II

1. Devîşler sürer şafâ
Hüküm ider Kâfdan Kâfa
3. Bile geldi Muştafâ
Bize dervîşler geldi

III

1. Yeşil ‘aşâ elinde
Tesbîhi var belinde
3. Hakkıñ zikri dilinde
Bize dervîşler geldi

IV

1. Üçler yediler kırklar
Yüzü balkıyup nûrlar
3. Ak sakalları pîrler
Bize dervîşler geldi

II

-
- 1 Dervîşler safâ sürerler.
 - 2 Kaf dağlarına hükmederler.
 - 3 Onlarla birlikte Mustafa geldi.
 - 4 Bize dervîşler geldi.

III

- 1 Elinde yeşil asası,
- 2 Belinde tesbihi vardı.
- 3 Dilinde Hakk’ın zikri,
- 4 Bize dervîşler geldi.

IV

- 1 Üçler yediler ve kırklar olarak
- 2 Yüzleri nurdan parlıyor.
- 3 Ak sakalı yaşlılar,
- 4 Bize dervîşler geldi.

V

1. Bölük bölük dervîşler
Hakkıñ buyruğun işler
3. **Yûnus** eydür qardaşlar
Bize dervîşler geldi

35.

5'li hece ölçüsü

I

1. İdelüm cevlân
Kılalum seyrân
3. Mest olup hayrân
Şeyh eşiginde

II

1. İstedüm yârı
Bırakdım 'ârı
3. Kesdüm zünnârı
Şeyh eşiginde

v

- 1 Dervişler grup grup,
2 Hakkın emrini işlerler.
3 Yûnus söyler: Ey kardeşler!
4 Bize dervişler geldi.

35. **17^a**. *Âşık Yûnus Divânı*, 150. şiir (Tatçı, 2005: 126).

I

- 1 Gezip dolaşalım.
2 Seyredelim.
3 Şaşırıp sarhoş olalım.
4 Şeyh kapısında.

II

- 1 Sevgiliyi aradım,
2 Hayâyı bıraktım.
3 Kuşağı kestim.
4 Şeyh kapısında.

III

1. Aldım himmeti
Geçdüm zulmeti
3. İçdüm hayâtı
Şeyh eşginde

IV

1. Nice bir ülfet
İdelüm ‘uzlet
3. Çekelüm halvet
Şeyh eşiginde

V

1. **Yūnusum** el-ḥaḳ
Dīdāre müştāk
3. ‘Āşıkım ‘uşşāk
Şeyh eşiginde

III

-
- 1 Yardım aldım.
 - 2 Karanlıktan geçtim.
 - 3 Abıhayatı içtim.
 - 4 Şeyhin kapısında.

IV

- 1 İnsanlarla içli dışlı olmak ne zamana kadar sürecek?
- 2 Çekilip bir köşeye yalnız kalalım.
- 3 Yalnızlık çekelim.
- 4 Şeyhin kapısında.

V

- 1 Ben Yunus’um ve hakikaten
- 2 Yâri görmeyi arzuluyorum.
- 3 Ey âşıklar, âşığım
- 4 Şeyhin kapısında.

36.

8'li hece ölçüsü

I

1. Urumdan çıkdım yürüdüm
Mûm oldum sızdım eridim
3. Şükür Hâkka yüzler sürdüm
(Server Nebî ne güzel) Güzeldir Ka'be yolları

II

1. Ay doğarken çıkdım yola
Şalavât getürdüm dile
3. Gel gidelim seniñ ile
(Server Nebî ne güzel) Güzeldir Ka'be yolları

III

1. Tağa yakındır evleri
Ġâyet susuzdur yolları
3. Ölenin yokdur aĠları
(Server Nebî ne güzel) Güzeldir Ka'be yolları

36. 17^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 216. şiir (Tatçı, 2005: 174). Şiir *Dîvân*'da 3 benttir.

1 Anadolu'dan çıktım ve yürüdüm.
2 Mum olup sızarak eridim.
3 Allah'a şükür, yüzümü sürdüm
4 (Ey peygamberlerin başı! Ne güzel!) Kâbe yolları güzeldir.

1 Ay doğunca yola çıktım.
2 Dile salavat getirdim.
3 Gel, seninle gidelim.
4 (Ey peygamberlerin başı! Ne güzel!) Kâbe yolları güzeldir.

1 Evleri daĠa yakındır.
2 Yolları son derece susuzdur.
3 Ölenin ağlayanı yoktur.
4 (Ey peygamberlerin başı! Ne güzel!) Kâbe yolları güzeldir.

IV

1. ‘Alî kapusına vardım
Ābdest aldım ihrām giydim
3. Hacıları ‘uryān gördüm
(Server Nebî ne güzel) Güzeldir Ka‘be yolları

V

1. Mināda kurulur pazar
Hacılar armağan düzer
3. Melekler şevābın yazar
(Server Nebî ne güzel) Güzeldir Ka‘be yolları

VI

1. Ka‘beniñ eṭrāfı dağlar
Dīdār görmüş şular çağlar
3. Derviş **Yūnus** her dem ağlar
(Server Nebî ne güzel) Güzeldir Ka‘be yolları

IV

-
- 1 Ali'nin kapısına vardım.
 - 2 Abdest alıp ihram giydim.
 - 3 Hacıları çıplak gördüm.
 - 4 (Ey peygamberlerin başı! Ne güzel!) Kâbe yolları güzeldir.

V

- 1 Mina'da pazar kurulur.
- 2 Hacılar hediye hazırlarlar.
- 3 Melekler sevabını yazar.
- 4 (Ey peygamberlerin başı! Ne güzel!) Kâbe yolları güzeldir.

VI

- 1 Kâbe'nin etrafında dağlar var,
- 2 Sular, onun yüzünü gördüğü için çağlar.
- 3 Derviş Yūnus, her an ağlar.
- 4 (Ey peygamberlerin başı! Ne güzel!) Kâbe yolları güzeldir.

37.

11'li hece ölçüsü

I

1. Urumda 'Acemde 'âşık olduğum
Yemen illerinde Veys el-Ḳarânî
3. Allāhıñ ḥabîbi dostum dediği
Yemen illerinde Veys el-Ḳarânî

II

1. 'Aşāsı var idi ḥurmā dalından
Ḥırkası var idi deve yūñünden
3. Gözünü ayırmaz Ka'be yolundan
Yemen illerinde Veys el-Ḳarânî

III

1. Ḥırkadan çıkarmazdı başını
Severdi Aḥmedi dökdi yaşını
3. Anıñ dostluğuna çekdi dişini
Yemen illerinde Veys el-Ḳarânî

37. 17^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 176. şiir (Tatçı, 2005: 143). Şiir *Dîvân*'da 11 benttir.

1 Anadolu'da ve İran'da âşık olduğum,
2 Yemen illerindeki Veysel Karânî'dir.
3 Allah'ın sevgilisinin dostum dediği,
4 Yemen illerinde Veysel Karânî'dir.

II

1 Hurma dalından bir asası vardı.
2 Deve yününden elbisesi vardı.
3 Gözünü Kâbe yolundan ayırmazdı.
4 Yemen illerinde Veysel Karânî.

III

1 Başını elbisesinden çıkarmazdı.
2 Hz. Ahmed'i severdi, bu yüzden yaş döktü.
3 Çok sevdiği dostu Hz. Muhammed için dişini çektirdi.
4 Yemen illerinde Veysel Karânî.

IV

1. Anasından destür aldı durmadı
Gözünü Ka‘be yolundan ırmadı
3. Gelüp Muḥammedi evde bulmadı
Yemen illerinde Veys el-Ḳarānî

V

1. Anasından doğdu dünyāya geldi
Melekler kanadın altına yaptı
3. Resülün tācıyla hırkasın giydi
Yemen illerinde Veys el-Ḳarānî

VI

1. Muḥammed mescidden evine geldi
Veyisiñ nūrunu ḳapuda gördü
3. ‘Āyşe anaya sordu eve kim geldi
Yemen illerinde Veys el-Ḳarānî

-
		IV
1	Annesinden izin aldı ve hiç durmadı.	
2	Gözünü Kâbe yolundan ayırmadı.	
3	Gelip Muhammed’i evde bulamadı,	
4	Yemen illerindeki Veysel Karânî.	
		V
1	Annesinden doğup dünyaya gelince,	
2	Melekler kanatlarını onun altına serdiler.	
3	Allah’ın elçisini tacı ile hırkasını giydi.	
4	Yemen illerinde Veysel Karânî.	
		VI
1	Muhammed mescitten evine gelince,	
2	Veys’in nurunu kapıda gördü.	
3	Ayşe anaya “Eve kim geldi?” diye sordu.	
4	“Yemen illerinde Veysel Karânî” dediler.	

38.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I

1. Sīneñ içre bedr olan māhıñ nedür
Taht-ı dilde hüküm iden şāhuñ nedür
3. Şaklama benden ki dil-ḥāhuñ nedir
Söyle 'āşık bā'ış-i āhuñ nedür
5. Derdile 'azm itdigüñ rāhuñ nedür

II

1. Var ise bir yāre olduñ mübtelā
Kim seni vaşlından itmişdür cüdā
3. 'Āşık-ı şādık iseñ söyle baña
Söyle 'āşık bā'ış-i āhuñ nedür
5. Derd-ile 'azm itdigüñ rāhuñ nedür

38. 17^b. *Sezâyî Divânı*, 2. şiir (Özuygun, 1999: 311).

- 1 Göğsün içindeki dolunay olan ayın nedir?
- 2 Gönül tahtında hükmeden sultanın kimdir?
- 3 Gönüldeki isteğin nedir? Söyle, benden saklama.
- 4 Ey âşık, söyle, ahına sebep olan nedir?
- 5 Dert ile çıktığın yolun nedir?

II

- 1 Galiba bir yāre tutuldun.
- 2 Sana kavuşma fırsatı vermemiştir.
- 3 Eğer gerçek âşık isen bana söyle.
- 4 Ey âşık, söyle, ahına sebep olan nedir?
- 5 Dert ile çıktığın yolun nedir?

III

1. Yakdı yandurdu seni ‘aşkuñ odı
Nālišüñ ‘uşşâkı hayretde qodı
3. Göz yaşın kim gördi senden el yudu
Söyle ‘âşık bā‘iş-i āhuñ nedür
5. Derdile ‘azm itdigüñ rāhuñ nedür

IV

1. Tālib-i vaşlı iseñ ol dilberüñ
Terkini urmak gerek cān u seriñ
3. Āteş-i hicran mıdur yoħsa yerüñ
Söyle ‘âşık bā‘iş-i āhun nedür
5. Derdile ‘azm itdigüñ rāhuñ nedür

V

1. Āteş-i ‘aşka yanar pervānesin
Baş u cāna kalmayan dīvānesin
3. Gel **Sezâyî**den bugün uyanasın
Söyle ‘âşık bā‘iş-i āhun nedür
5. Derdile ‘azm itdigüñ rāhuñ nedür

-
- 1 Aşk ateşi seni yakıp yandırdı.
 - 2 İniltin âşıkları şaşırtdı.
 - 3 Gözyaşını görenler seni bıraktılar.
 - 4 Ey âşık, söyle, ahına sebep olan nedir?
 - 5 Dert ile çıktığın yolun nedir?
- III
- 1 O dilbere kavuşmayı istiyorsan,
 - 2 Can ve başını terk etmek gerek.
 - 3 Yoksa yerin ayrılık ateşinde midir?
 - 4 Ey âşık, söyle, ahına sebep olan nedir?
 - 5 Dert ile çıktığın yolun nedir?
- IV
- 1 Aşk ateşinde yanan kelebeksın.
 - 2 Baş ve canını düşünmeyen mecnunsun.
 - 3 Gel, bugün Sezâyî vasıtasıyla uyanasın.
 - 4 Ey âşık, söyle, ahına sebep olan nedir?
 - 5 Dert ile çıktığın yolun nedir?
- V

39.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

1. Eser 'aşkın yeli eshâre karşı
Öter bülbülleri gülzâre karşı
- Cemâliñ şu'lesinden tâbdârim
Yanar pervâneym ol nâre karşı
3. Ne şabra tākātım var görmez isem
Ne görsem göz döyer envâre karşı
- Yapar mi'mâr-ı 'aşkıñ dâr-ı 'aşkı
Yıkar dil dârim dildâre karşı
5. Bugün yâr olmayan 'aşk-ile yarın
Utanur Hâzret-i Ğaffâre karşı
- Şalâtında devâma irse 'âşık
Durur el kavuşur dildâre karşı
7. İder inkâr-ile ikrârı münkir
Şanur inkâr olur ikrâra karşı
- Görürsün **Nûriyâ** 'âşıklarına
Neler ihsân ider aġyâra karşı

39. 17^b. *Abdülahad Nûrî Dîvânı*, 119. şiir (Coşkun, 2001: 156).

1 Aşkın rüzgârı seher vakitlerinde eser. Onun bülbülleri de gül bahçesinde öter.
2 Senin yüzünün ışığından aydınlanıyorum. Ben o ateş karşısında yanan bir pervaneyim.
3 Görmezsem sabra takatim kalmaz, görürsem de o nurlar karşısında göz dayanamaz.
4 Aşk mimarı aşk evini yapar, gönül evini ise sevgili karşısında yıkar.
5 Bugün aşk ile yar olmayan yarın Hazreti Gaffar'a karşı utanır.
6 Eğer âşık, daimî namaza/duaya ererse sevgilinin karşısında elini kavuşturur, bekler.
7 Münkir inkâr ettiğini söyler durur. Kabul karşısında inkâr olabileceğini zanneder.
8 Ey Nurî! Diğerleri karşısında sevgilinin âşıklarına neler ihsan ettiğini görürsün.

40.

11'li hece ölçüsü

1. Meded Allāh saña sundum elimi
Bizi ol dost Muḥammedden ayırma
3. Ğayrı kime ‘arz ideyüm ḥālîmi
Bizi ol dost Muḥammedden ayırma

II

1. Ey keremler kânı Ğanî Celîlim
İbrāhîme didüñ dostum Ḥalîlim
3. Zâhir ü bâtında oldur delîlim
Bizi ol dost Muḥammedden ayırma

III

1. Ebū Bekir ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alîniñ
Burhānidur anlar İslām yolınıñ
3. Hürmetine Mevlām cümle velîniñ
Bizi ol dost Muḥammedden ayırma

40. 17^b. *Ümmi Sinân Dîvânı*, 148. şiir (Bilgin, 2017: 146). Şiir *Dîvân*'da 13 benttir.

1 Allah'ım yardım istemek için elimi sana sundum.
2 Bizi sevgili dostun Muhammed'den ayırma.
3 Senden başka kime hâlîmi anlatayım.
4 Bizi sevgili dostun Muhammed'den ayırma.

II

1 Ey lütuf ve ihsanın kaynağı olan müstağni Allah'ım!
2 İbrahim'e "dostum Halil'im" dedin.
3 Aşikâr ve gizlide yol gösterenim odur.
4 Bizi sevgili dostun Muhammed'den ayırma.

III

1 Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali,
2 Onlar İslam dininin rehberleridir.
3 Allah'ım bütün velilerin hürmetine,
4 Bizi sevgili dostun Muhammed'den ayırma.

IV

1. Enbiyā evliyā çıkar köşki
Mest olalar ‘anberine miskine
3. İmām Hüseyinüñ kanı ‘aşkına
Bizi ol dost Muḥammedden ayırma

V

1. **Sinân Ümmî** söyler sözü gümânsız
Neylerler cesedi içinde cânsız
3. Hürî gilmân gerekmez baña ansız
Bizi ol dost Muḥammedden ayırma

41.

Mef‘ülü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe ‘ülün

1. Aldıñ mı şafâ ile muşaffâ haberin sen
Ol nūr-ı Hudâ vechi mücellâ haberin sen

Her müdde’îye sorma ki ‘aşqdan haberi yok
Mecnün’a su’âl eyle o Leylâ haberin sen
3. Zâhidlere şorma güzelim vuşlat-ı yâri
‘Âşıklara şor kudret-i bālâ haberin sen

IV

1. Peygamberler ve veliler köşki çıkar.
2. Onun misk ve amber kokusundan sarhoş olurlar.
3. İmam Hüseyin’in kanı aşkına,
4. Bizi sevgili dostun Muhammed’den ayırma.

V

1. Sinân Ümmî, sözünü şüphesiz söyler.
2. İçinde can olmayınca bedeni ne yaparlar?
3. Onsuz huriler ve hizmetçiler bana gerekmez.
4. Bizi sevgili dostun Muhammed’den ayırma.

41. 17^b. *Kenzî Dîvânı*, g. 90 (Küçükçalık, 2016: 136). Şiir *Dîvân*’da 8 beyittir.
1. Sen huzur içinde o temiz zatın, Allah’ın nuru olan ve yüzü pasparlak kimsenin haberini aldın mı?
2. Her iddiacıya sorma, çünkü aşktan haberleri yok. Sen, Leyla’nın haberini Mecnun’a sor.
3. Güzelim! Yâre kavuşmayı zahitlere sorma. Sen, yüce kudrete dair haberi âşıklara sor.

Ey zāhid hoş ma‘bediniñ mescidi şanma
Dil Ka‘besine şor o muşallā haberin sen

5. Maḥv eyledi varını hep o tevḥīd-i *ene’l-Ḥak*
Maşūra su’āl eyle o Mevlā haberin sen

Sevdāya düşüp yārini şahrāda arama
Cān iline şor maṭlab-i a‘lā haberin sen

7. Ey **Kenzī** egip boynuñu pāyına yüzüñ sür
Sor Seyyid ‘Alā’e’ d-dīne Mevlā haberin sen

42.

7’li hece ölçüsü

I

1. ‘Aşkıñ dadı gönümde
Hiç görmedim ‘ömrümde
3. Muḥammedi seyrimde
Ġāyet göresim geldi

II

1. Terk eyledim dünyāyı
Nidem ġayrı sevdāyı
3. Muḥammed Muştafāyı
Ġāyet göresim geldi

4 Ey zahit! Mabet ve mescit zannetme (?). Hakiki namazgâhın haberini gönül Kâbe’sine sor.
5 “Ben Hakk’ım” tevhidini onun varını hep yok etti. Sen, Mevlâ’nın haberini Mansur’a sor.
6 Sevdaya düşüp sevgilini çöllerde arama. Sen, en yüce matlubun haberini can ülkesine sor.
7 Ey Kenzî, boynunu eğip ayağına yüz sür. Mevlâ’nın haberini Seyyid Alaaddin’e sor.

42. 18^a.

I

- 1 Aşkın tadı gönümde,
2 Ömrümde hiç görmedim.
3 Muhammed’i rüyamda,
4 Çok göresim geldi.

II

- 1 Dünyayı terk ettim.
2 Başka sevdayı ne edeyim?
3 Muhammed Mustafa’yı,
4 Çok göresim geldi.

III

1. Dostum göster yüzünü
İşideyim sözünü
3. Hâk-i pâye yüzümü
Her dem süresim geldi

IV

1. Vuşlat için hep aña
‘Ömrümü kıldım hebâ
3. Yoluna cânım fedâ
Dâ’im göresim geldi

V

1. Müştâkı̇m cemâliñe
İrgür hep vişâliñe
3. Luṭf it ‘Azîz kuluña
Ġâyet göresim geldi

-
- 1 Dostum, yüzünü göster.
 - 2 Sözünü işiteyim.
 - 3 Yüzümü ayağının tozuna,
 - 4 Her zaman hep süresim geldi

III

- 1 Ona kavuşmak için hep,
- 2 Ömrümü ziyan ettim.
- 3 Yoluna canım feda olsun.
- 4 Her zaman göresim gelir.

IV

- 1 Güzel yüzüne hasrettim
- 2 Her zaman vuslatına ulaştır.
- 3 Azîz kuluna ihsan et.
- 4 Çok göresim geldi

V

‘UŞŞĀK

43.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Semā‘da sırrı tevḥīdi duyan gelsün bu meydāna
Derün içre bugün Allāh diyen gelsün bu meydāna

Görenler nūr-ı Ğaffārı duyanlar sırr-ı Settārı
Cihānda şīşe-i ‘ārı şıyan gelsün bu meydāna
3. Geçüp bu āb ile gilden daḥi cümle heyākilden
Bu dünyā naqşını dilden yuyan gelsün bu meydāna

Şalādır ehl-i ‘irfāna getürsün cānı kurbāna
Bugün başını meydāna koyan gelsün bu meydāna
5. Göñül maqşūdunu buldu cihān envār-ile doldu
Bugün **Nūrī** imām oldu uyan gelsün bu meydāna

44.

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

1. Göster cemālūñ şem‘ini yansın oda pervāneler
Devlet degil mi ‘aşıka şem‘iñe karşı yanalar

Mescid ile medreseyi işmarladuğ zāhidlere
Ḥaḳḳa ‘ibādet etmege yeter bize vīrāneler

^{43.} **20^b**. *Abdūlahad Nūrī Dīvānı*, 115. şiir (Coşkun, 2001: 152). Şiir *Dīvān*’da murabba şeklindedir. Semada tevhit sırrını duyan ve bugün gönlü içinde Allah diyen bu meydana gelsin.

¹ Gaffār’ın nurunu görenler ve Settār’ın sırrını duyanlar, cihanda namus şişesini kıranlar bu meydana gelsin.

² Bu su ile çamur ve bütün cesetlerden geçtiler. Dünya naqşını gönülden yıkayan bu meydana gelsin.

³ İrfan ehline çağırıyorum, canını kurban etmeye getirsin. Bugün başını ortay koyan bu meydana gelsin.

⁴ Gönül maksadını bulunca dünya nur ile doldu. Bugün Nūrī, imam oldu, ona uyan bu meydana gelsin.

^{44.} **20^b**. *Şemseddin Sivasî Dīvānı*, g. 17 (Süer, 2015: 215). Şiir *Dīvān*’da 6 beyittir.

¹ Ateşine keleklerin yanması için güzel yüzünün nurunu göster. Âşığa senin mumuna karşı yanmak saadet değil mi?

² Zahitlere mescit ile medreseyi bıraktık. Hakk’a ibadet etmek için bize viraneler yeter.

3. Ol hâli çok a'lâ güzel yağmâladı gönlüm evin
Pek bağla 'aşkuñ zencîrin boşanmasın dîvâneler

Cevr ü cefâ itmek ile **Şemsî** seni terk eylemez
Sen şanma kim seni seven senden şehâ uşanalar

45.

8'li hece ölçüsü

I

1. Her kaçan añarsam seni
Kararım kalmaz Allâhım
3. Senden gayrı gözüm yaşın
Kimseler silmez Allâhım

II

1. Sensin ismiñle yâd kılan
Sensin dillerde okunan
3. Senüñ 'aşkıña dokunan
Kararı kalmaz Allâhım

³ Beneği âlâ olan o güzel gönlümün evini yağmaladı. Aşkın zincirini iyice bağla ki deliler ondan kurtulmasın.

⁴ Şemsî, onu eziyet etmenle seni terk etmez. Ey padişah! Sen sanma ki seni sevenler senden usanırlar.

45. **20^b**. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 82. şiir (Tatçı, 2005: 73). Şiir *Dîvân*'da 7 benttir.

1 Seni ne zaman anarsam,
2 Allah'ım kararım kalmaz.
3 Senden başka hiç kimse gözümün yaşını,
4 Silmez Allah'ım.

II

1 İsmi ile anılan sensin.
2 Dillerde okunan sensin.
3 Senin aşkına dokunan kimsenin,
4 Kararı kalmaz Allah'ım.

III

1. ‘Aşkıñ bahrine dalmayan
Cânını fedâ kılmayan
3. Senüñ cemâliñ görmeyen
Meydâna gelmez Allâhım

IV

1. Okunur dilde destâniñ
Açılır bāğ u bostâniñ
3. Sen baktığın gülistâniñ
Gülleri solmaz Allâhım

V

1. Dervîş **Yünus** seni ister
Luḫf eyle cemâliñ göster
3. Cemâliñ gören ‘âşıklar
Ebedî ölmez Allâhım

-
- 1 Aşk denizine dalmayan,
 - 2 Canını feda etmeyen,
 - 3 Senin güzel yüzünü görmeyen,
 - 4 Bu meydana gelmez Allah'ım.

III

- 1 Senin destanın dilde okunur.
- 2 Bağ ve bostan açılır.
- 3 Senin baktığın gül bahçesinin,
- 4 Gülleri solmaz Allah'ım.

IV

- 1 Derviş Yunûs, seni ister.
- 2 İhsan edip güzel yüzünü göster.
- 3 Güzel yüzünü gören âşıklar,
- 4 Ebediyen ölmez Allah'ım.

V

46.

Mefā'îlün mefā'îlün fe'ûlün

I

1. Bu cān teşne vişāl-i ḥazretiñe
Efendim ma'būdum maqşūdum Allāh (Allāhım Allāh)
3. Ne çāre irmez isem vuşlatıña
Efendim ma'būdum maqşūdum Allāh

II

1. İlâhî dilerüm senden 'ināyet
Ḥabībiñ eylesün baña şefā'at
3. Cemāliñ gösterüp eyle hidāyet
Efendim ma'būdum maqşūdum Allāh

III

1. Be-ḥaqq-ı sūre-i Tā-Hā vü Yâ-Sîn
Recā'îniñ qabūl eyle du'āsın
3. Gider qalbindeki ḥubb-ı sivāsın
Efendim ma'būdum maqşūdum Allāh

46. 20^b.

I

- 1 Bu can sana kavuşmasına susamış.
- 2 Efendim, Allah'ım mabudum
- 3 Eğer kavuşmana nail olmazsam çare ne?
- 4 Efendim, Allah'ım mabudum.

II

- 1 Ey Allah'ım, senden yardım dilerim.
- 2 Sevgili peygamberin bana şefaet etsin.
- 3 Sen güzel yüzünü gösterip bana hidayet et
- 4 Efendim, Allah'ım mabudum.

III

- 1 Tâ-Hâ ve Yâ-Sîn suresinin hürmetine,
- 2 Ricâyi'nin duasını kabul et.
- 3 Kalbindeki dünya sevgisini gider.
- 4 Efendim, Allah'ım mabudum.

47.

8'li hece ölçüsü

I

1. Seyrimde bir şehre vardım
Gördüm sarāyı güldür gül
3. Başındaki t̄ac u tahtı
Bāğı dīvānı güldür gül

II

1. Gül alurlar gül satarlar
Gül den terāzū tutarlar
3. Gül ile bile biterler
Çarşı bāzārı güldür gül

III

1. Kurusu güldür yaşı gül
Toprağı güldür taşı gül
3. Bāğçesi ve içindeki
Serv ü çınārı güldür gül

47. 20^b.

- 1 Rüyamda bir şehre vardım.
2 Gül den sarayı gördüm.
3 Başındaki tac ve tahtı,
4 Bahçe ve duvarları güldendi.

I

II

- 1 Gül alıp gül satarlar.
2 Gül den terazi yaparlar.
3 Gül ile birlikte yetişirler.
4 Çarşı pazarı güldendir.

III

- 1 Kurusu ve yaşı güldür.
2 Taşı toprağı güldendir.
3 Bahçesi ve içindeki,
4 Serv ve çınarı güldendir.

IV

1. Gülden kurulmuş bir adır
İçinde ni'meti hazır
3. Kapıcısı İlys Hızır
La'ı u şarabı güldür gl

V

1. Gülden degirmeni döner
Yine glden gl gnr
3. Akan suyu dönen arhı
Bend  pınarı güldür gl

VI

1. **Sinn mmi** gel vaş eyle
Gl ile bülbül derdini
3. Yine bu şeyd bülbülün
h u fignı güldür gl

-
1	Gülden bir çadır kurulmuş.	IV
2	İçinde nimetler hazır.	
3	O adının kapıcısı İlyas ve Hızır,	
4	Lal ve şarabı güldendir.	
		V
1	Gülden yapılmış degirmeni döner.	
2	Yine glden gl gtlr.	
3	Akan suyu, dönen arkı,	
4	Bent ve pınarı güldendir.	
		VI
1	mmi Sinn gel anlat.	
2	Gl ile bülbülün derdini,	
3	Yine bu çılgın bülbülün,	
4	Ah ve feryatları güldür.	

48.

7'li hece ölçüsü

I

1. Tevhîd hoşça nesn' olur
Tevhîd eden mest olur
3. Allâh ile dost olur
Bile tevhîd idelüm

II

1. Tevhîd ider melekler
Döner çarh-ı felekler
3. Hem hürî hem melekler
Bile tevhîd idelüm

III

1. Tevhîd itsin dilimiz
Dîdâr görsün gözümüz
3. Dost Muhammed pîrimiz
Bile tevhîd idelüm

48. 21^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 78. şiir (Tatcı, 2005: 71). Şiir *Dîvân*'da 5 benttir.

1 Tevhit ne hoş şeydir.
2 Tevhit eden sarhoş olur.
3 Allah ile dost olur.
4 Birlikte tevhit edelim.

II

1 Melekler tevhit eder.
2 Feleklerin çarkı döner.
3 Huriler ve melekler ile,
4 Birlikte tevhit edelim.

III

1 Dilimiz tevhit etsin.
2 Gözümüz güzel yüzünü görsün.
3 Pîrimiz dost Muhammed ile,
4 Birlikte tevhit edelim.

IV

1. Tevhîd ile varalım
Hakka yüzler sürelüm
3. **Yûnus** yolda turalım
Bile tevhîd idelüm

49.

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. İy 'aceb bilsem nedür yâ Rab bu derdüñ çâresi
Dün gün artar hîç oñulmaz yüregimüñ yaresi

Yüregimüñ yaresine hîç tabîb kılmaz 'ilaç
İy 'aceb var mı ola bencileyin bî-çâresi
3. Çâresi bî-çârelikdür yine bu derdüñ hemân
Çün belâ burcundadır 'âşıqlaruñ sitâresi

Bağrı başı gözi yaşı cigeri delük delük
Olmuşam 'âlem içinde 'aşkınuñ âvâresi
5. Her kim iñler bu belâdan varsın 'âşık degül
Görsün aña dañi neyler nefsinün âvâresi

Eşrefoğlu Rûmî bu derde giriftâr olalı
Düşdi bir deryâya kim yokdur anıñ âvâresi

IV

- 1 Tevhit ile varıp,
- 2 Hakk'a yüzler sürelim.
- 3 Yûnus yolda devam edelim,
- 4 Birlikte tevhit edelim.

49. **21^a**. *Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı*, 131. şiir (Güneş, 1994: 420). Şiir *Dîvân*'da 9 beyittir.
- 1 Ey Rabbim! Bu derdin çaresi nedir? Bir bilsem, yüreğimin yarası gece gündüz artıp şifa bulmaz.
 - 2 Hekim bile yüreğimin yarasını iyileştiremez. Acaba benim gibi başka çaresiz olan var mı?
 - 3 Ancak bu derdin çaresi çaresizliktir. Âşıkların yıldızı bela burcundadır.
 - 4 Bağrı yaralı, gözü yaşlı, ciğeri delik delik, âlem içinde aşkından perişan olmuşum.
 - 5 Bu beladan inleyen her kimse âşık değildir, gitsin. Nefsinin onu daha ne kadar perişan edeceğini görsün
 - 6 Eşrefoğlu Rumî, bu derde tutulalı beri kurtuluşu olmayan bir denize düştüğü gibi.

50.

8'li hece ölçüsü

I

1. Zâhid bize ta'n eyleme
Hâk ismin okur dilimiz
3. Şâkın efsâne söyleme
Hâzrete varır yolumuz

II

1. Şayılmayız parmağile
Dükenmeyiz kırmağile
3. Taşramızdan şormağile
Kimse bilmez aḥvâlimiz

III

1. Seyyid yolunu güderiz
Çekilür Hâkka gideriz
3. Ğazâ-yı ekber ideriz
Hâzret 'Alîdir pîrimiz

50. 21^a. *Bezzizâde Mehmed Muhyiddin Efendi Dîvânı*, (Mutlu, 2008: 50).

1 Zahid bizi yerme.
2 Dilimiz Hakk ismini okur.
3 Sakın bizim dediklerimizi efsane deme
4 Yolumuz Allah'a varır.

II

1 Parmak ile sayılamayız
2 Öldürmekle bitmeyiz.
3 Dışarıdan sormak ile,
4 Kimse bizim hâlimizi bilmez.

III

1 Seyid yolunu takip ederiz.
2 Çekilip Hakk'a gideriz.
3 En büyük cihadı yaparız
4 Pirimiz Hazret-i Ali'dir.

IV

1. Erenleri çokdur yolu
Cümlesine dedik belî
3. Görenler sanırlar deli
Uşludan yegdir delimiz

V

1. Tevhîd eden deli olmaz
Allâh diyen mahrûm kalmaz
3. Her seher açılır solmaz
Bağara irer gülümüz

VI

1. Her kim bu tarîka girdi
Hasan-ı Başrîye irdi
3. Her seher okunur virdi
Seyyid Yahyâdır pirimiz

IV

-
- 1 Yolun erenleri çoktur.
 - 2 Hepsine evet dedik.
 - 3 Görenler deli sanırlar.
 - 4 Bizim delimiz akıllıdan daha iyidir.

V

- 1 Tevhit eden kimse deli olmaz.
- 2 Allah diyen mahrum kalmaz.
- 3 Her sabah solmadan açılır.
- 4 Gülümüz bahara erişir.

VI

- 1 Bu tarikata giren her kimse,
- 2 Hasan Basrî'ye erişir.
- 3 Her seher onun zikrini okunur.
- 4 Pirimiz Seyyid Yahya'dır.

VII

1. **Muhyî** saña olan himmet
‘Âşık iseñ cāna minnet
3. Elif Allāh mīm Muḥammed
Kisvemizde dildārimız

51.

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

1. Hâk yoludur rehber bize Nûrîlerüz Şemsîlerüz
Necm-i hüdâ derler bize Nûrîlerüz Şemsîlerüz
2. Dünyâyı tutdu şûrumuz ‘aşk u muḥabbet kârımız
Nûr-ı ‘Alîdir nûrumuz Nûrîlerüz Şemsîlerüz
3. Ef‘âlimiz fi‘l-şavâb aqvâlimiz fasl-ı hitâb
Bizde sünnet bizde kitâb Nûrîlerüz Şemsîlerüz

Hük-m-i şerî‘atle reşîd ‘ilm-i tarîkatle mezîd
Sırr-ı ḥaḳîkatle vahîd Nûrîlerüz Şemsîlerüz
5. Ebû Ḥanîfe-mezhebiz Ḥalvetî-zevk u meşrebiz
Nazmî tarîḳ-ı Hâkla biz Nûrîlerüz Şemsîlerüz

VII

-
- 1 Muhyî, sana olan yardım,
 - 2 Âşık isen canına minnettir.
 - 3 Elif Allah, mim Muhammed'dir.
 - 4 Sevdiğimiz elbisemizden bellidir.

51. 21^b.

- 1 Bize rehber, Hakk yoludur. Biz Nûrîleriz Şemsîleriz. Bize hidayet yıldızı derler. Biz Nûrîleriz Şemsîleriz.
- 2 Figanımız dünyayı sardı, işimiz aşk ve muhabbettir. Ali'nin nuru nurumuzdur. Biz Nûrîleriz Şemsîleriz.
- 3 Fiillerimiz doğru fiillerdir, sözlerimiz de güzel sözler. Sünnet bizde kitap bizdedir. Biz Nûrîleriz Şemsîleriz.
- 4 Şeriat hükmüne erişmiş ve tarikat ilmi ile büyümüşüz. Hakikat sırrı ile biricik olan Nûrîleriz Şemsîleriz.
- 5 Ebu Hanife mezhebindeyiz, Halvetîlik zevkinde ve yolundayız Nazmî. Biz Hakk yol ile Nûrîleriz, Şemsîleriz.

52.

8'li hece ölçüsü

I

1. Ey dervîşler ey kardeşler
Ne 'aceb derdim var benim
3. Mecnûn olmuş der görenler
Ne 'aceb derdim var benim

II

1. Dervîş olan 'âr eylemez
Hiç kimseden zâr eylemez
3. Hekîmler tîmâr eylemez
Ne 'aceb derdim var benim

III

1. Derdine düşdüm Mevlânîñ
Âvâresiyim sevdânîñ
3. Mevci yenilmez deryânîñ
Ne 'aceb derdim var benim

52. 21^b. *Aşık Yûnus Dîvânı*, 79. şiir (Tatcı, 2005: 71).

1 Ey dervîşler ey kardeşler,
2 Benim ne garip derdim var.
3 Görenler mecnun olmuş derler.
4 Benim ne garip derdim var.

II

1 Dervîş olan utanmaz,
2 Hiç kimseden inlemez,
3 Hekimler tedavi edemez,
4 Benim ne garip derdim var.

III

1 Mevlâ'nın derdine düştüm.
2 Sevdanın perişanıyım.
3 Denizin dalgası aşılmaz.
4 Benim ne garip derdim var.

IV

1. Deryānıñ mevci çağladı
H̄asret yūregim dāğladı
3. H̄ālīm bilenler ağladı
Ne ‘aceb derdim var benim

V

1. Dervīş **Yūnus** coşdu yine
‘Aşk baħrına düşdü yine
3. Yārdan ayrı düşdü yine
Ne ‘aceb derdim var benim

53.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Tecellī şevk-i dīdārıñ beni mest eyledi hayrān
Ene’l-Hak sırrını cāndan anuñçüñ kılmadı pinhān

‘Aceb hayrān u mestem kim bilişden bilmezem yadı
Gözüm her kanda ki baksa görünür şūret-i Raħmān
3. Cihān tılsımınıñ bendi benüm elimdedir şimdi
Benüm bugün bu meydānda benümdür top ile çevgān

IV

- 1 Denizin dalgası çağıldadı.
- 2 Hasret, yūreğimi yaktı.
- 3 H̄ālīme bilenler ağladı.
- 4 Benim ne garip derdim var.

V

- 1 Dervīş Yūnus yine coştı.
- 2 Yine aşk denizine düştü.
- 3 Yine sevgilisinden ayrı düştü
- 4 Benim ne garip derdim var.

53. 21^b. *Eşrefoğlu Rūmī Dīvānı*, 26. şiir (Güneş, 1994: 243). Şiir *Dīvān*’da 10 beyittir.

¹ Güzel yüzünün şevk tecellisi beni şaşırtıp sarhoş etti. O yüzden “Ben Hakkım.” sözünün sırrını candan gizlemedi.

² O kadar şaşkın ve sarhoşum dostu düşmandan ayıramam. Gözüm nereye bakarsa Rahman’ın yüzü görünür.

³ Şimdi dünyanın sihir bağı benim elimdedir. Bugün bu meydanda top ile çevgan benim elimdedir.

Çürümüş tenlere dersem eger bir kez *bi-iznî kum*
Yalın ayak ve baş açık kopalara kamasu ‘uryân

5. Benüm Manşuru dâr iden benüm ağıyarı yâr iden
Benüm her varı var iden benüm emrimdedir ‘âlem

Mekânsız bî-mekânım ben nişânsız bî-nişânım ben
Dü ‘âlemde hemânım ben benüm her giden ü turan

7. Şanırısın **Eşrefoğluyum** ne Rümîyem ne İznîkî
Benüm ol dâ’im ü bâkî göründüm şüret-i insân

54.

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Yüregüme dost derdi urdu türlü yâreler
Hiç tabîbler aña kılmaz ne devâ ne çâreler

Alagördü dost vaşlı aña dermân-ı tabîb
Andaň özge her ne kılsaň yüregimi pâreler

3. ‘İlmine mağrûr olanlar kaldı ‘ışkıdan bî-naşîb
‘Âşıkun bir lem‘asına irmez ol bî-çâreler

El dutuşup gidelüm Hâkdan yaña ive ive
Aldamasın bizi bunda işbu ağ u kareler

⁴ Eğer bir kez çürümüş tenlere “İznimle ayağa kalk.” dersem hepsi yalın ayak ve açık baş ile çıplak dirilirler.

⁵ Mansur’u darağacına asan, yabancıyı yâr eden, eşyayı var eden benim. Bütün âlem benim emrimdedir.

⁶ Ben mekânı olmayan mekânsızım ve nişanı olmayan nişansızım. İki âlemde de varım hem gidenim hem duranım.

⁷ Beni Eşrefoğlu’yum zannedersin ne Rumi’yim ne İznikliyim. Daim ve baki olan benim, insan suretinde göründüm.

54. 22^a.

¹ Yüregime dostun derdi türlü yaralar açtı. Hiçbir hekim ona çare ve şifa bulamaz.

² Hekim onun dermanını dosta kavuşmakta gördü. Onun dışında her ne yapsam yüregimi parçalar.

³ İlmî ile mağrur olanlar aşktan nasipsiz kaldılar. O zavallılar âşığın bir parıltısına bile eremez.

⁴ El ele tutuşup Hak’tan yana koşu koşu gidelim. Bizi burada bu aklar kareler şaşırtmasın

5. Kim ezel güninde şāha mahrem-i esrār ise
Hāldaşumdur sırdaşumdur gelsün ol āvāreler

Eşrefođlu Rūmīye ger sorsalar dost kandanır
Diye yir gök ‘arş u kürsī toptolu hep aralar

55.

8’li hece ölçüsü

I

1. Ey enbiyāler serveri
Ey aşfiyālar rehberi
3. Ey ins ü cān peygamberi
Ehlen ve sehlen merhabā

II

1. *Allāhu ekber şānehū*
Sübhānehū sulṭānehū
3. *Ḳad cā’enā burhānehū*
Ehlen ve sehlen merhabā

⁵ Ezel meclisinde kim sultanın sırlarına mahrem ise benim hālden anlayanım ve sırdaşımdır. O avareler gelsin.

⁶ Eđer Eşrefođlu Rūmī’ye dostun nerede olduğunu sorsalar “Yer, gök, arş, kürsü bütün yerler hep onunla doludur.” der.

55. 22^a.

I

- 1 Ey enbiyaların başı,
2 Ey ermişlerin rehberi,
3 Ey insanların ve cinlerin peygamberi,
4 Hoş geldin Merhaba.

II

- 1 Ululuğuna Allah’ı ekber,
2 Her türlü kusurdan uzak olan sultana,
3 Bize onun rehberi geldi.
4 Hoş geldin merhaba.

III

1. Sensin şefâ'at mâ'deni
Sensin hidâyet menba'ı
3. Kıl luţfuña mazhar beni
Ehlen ve sehlen merhabâ

IV

1. Güneş cemâliñ görelim
Pâyiña yüzler sürelim
3. Yoluña cânlar virelim
Ehlen ve sehlen merhabâ

V

1. Peygamber idiñ ol zamân
Yoğidi 'âlemden nişân
3. Kurbân saña baş-ile cân
Ehlen ve sehlen merhabâ

		III
1	Şefaat madeni sensin,	
2	Hidayet madeni sensin,	
3	Beni lütfuna mazhar et	
4	Hoş geldin merhaba.	
		IV
1	Güneş gibi parlak yüzünü görelim	
2	Ayağına yüzler sürelim.	
3	Yoluna canlar verelim.	
4	Hoş geldin merhaba.	
		V
1	O zaman peygamber iken,	
2	Sen peygamber idin, kâinattan hiçbir iz yok iken,	
3	Baş ile can sana kurban olsun.	
4	Hoş geldin merhaba.	

VI

1. Sen cānlarıñ cānanısın
‘Ālemleriñ sultānısın
3. Dertlileriñ dermānısın
Ehlen ve sehlen merħabā

VII

1. Sensin ol maħbūb-ı Hudā
İtme şefā‘atden cūdā
3. Aħmed Muħammed Muştafa
Ehlen ve sehlen merħabā

56.

Mef‘ūlü mefā‘ilün mef‘ūlü mefā‘ilün

1. Sevdüm seni hep varım yağmādır alan alsın
Gördüm seni efkārım yağmādır alan alsın

Aldıñ çü beni benden geçdüm o cān u tenden
‘Aqlım daħi hem varım yağmādır alan alsın
3. Geldi dile dildārım buldum gül ü gülzārım
Şimden gerü hep varım yağmādır alan alsın

VI

- 1 Sen canların cananısın.
- 2 Ālemlerin sultanısın.
- 3 Dertli olanların çaresisin.
- 4 Hoş geldin merhaba.

VII

- 1 Sen Allah’ın sevgilisi sensin,
- 2 Şefaatinde uzaklaştırma,
- 3 Ahmed Muhammed Mustafa,
- 4 Hoş geldin merhaba.

56. 22^a. *Niyāzi-i Mısri Dīvānı*, 106. şiir (Bilginer, 1976: 127). Şiir *Dīvān*’da 8 beyittir.

- 1 Seni sevdim bütün varlığın yağma, alan alsın. Bütün düşüncelerin yağma alan alsın.
- 2 Sen beni benden alınca ben o can ve tenden geçtim. Aklım ile bütün varlığım yağmadır alan alsın.
- 3 Sevgilimin aşkı gönlüme girince gül ve gülistanı buldum. Şimdiden sonra hep varım, yağmadır alan alsın.

Geçdüm ad ile sandan çıkdım ben o dükkândan
Hep assı vü bāzārım yağmādır alan alsın

5. Çün buldu gönül yarı terk eyledi aġyārı
Īmān ile zūnnārım yağmādır alan alsın

Mısrī'ye vüçüd imkân bir oldu kamu a'yān
Ṭā'at ile ezkārım yağmādır alan alsın

SŪZ-I DİL

57.

5'li hece ölçüsü

I

1. Yüce sultānım
Derde dermānım
3. Bedende cānım
Hū demek ister

II

1. 'Ālimsin 'Ālim
Doġrudur yolum
3. Aġzımda dilim
Hū demek ister

⁴ Ben ad ve sandan geçip o dükkândan çıktım Bütün kazancım, alışverişim yağmadır alan alsın.
⁵ Gönül sevgilisini bulunca başkalarını terk etti. İmanım ve zūnnarım yağmadır alan alsın
⁶ Mısrī'ye varlık, imkân ve bütün görenler bir oldu İbadetle zikirlerim yağmadır alan alsın.

57. 24^b. *Âşık Yûnus Divânı*, 129. şiir (Tatçı, 2005: 103).

¹ Sen yüce sultanım,
² Derdimin dermanısın
³ Bedenimde canım,
⁴ Hû demek ister.

II

¹ İlim sahibisin.
² Yolum doġrudur.
³ Aġzımda dilim,
⁴ Hû demek ister.

III

1. ‘Ālī sırrında
Tevhīd nūrunda
3. Maḥşer yerinde
Hū demek ister

IV

1. Gidersin anda
Gelmezsın bunda
3. ̇Karañu sinde
Hū demek ister

V

1. **Yūnus** postundan
Göñül dostundan
3. Şırāṭ üstünden
Hū demek ister

58.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

1. Kapuña geldiler ümmet Muḥammed
Dilerler merḥamet şefkat Muḥammed

		III
1	Yüce sırrında,	
2	Tevhidin nurunda,	
3	Maḥşer yerinde,	
4	Hū demek ister.	
		IV
1	Oraya gidersen.	
2	Buraya gelmezsın.	
3	Karanlık mezarda,	
4	Hū demek ister.	
		V
1	Yūnus kıyafetinden,	
2	Gönül dostundan,	
3	Şırat köprünün üstünde,	
4	Hū demek ister.	

^{58.} 24^b. *Sezâyi Dîvât*, 42. şiir (Özuygun, 1999: 339).
1 Ey Allah'ın Resulü! Ümmetin kapına gelip senden şefkat ve merhamet dilerler.

Cihāna Hāk Te‘āla kıldı ihsān
Vücuduñ āyet-i rahmet Muḥammed

3. Senüñle oldı halkıñ sırrı zāhir
Sen olduñ menba‘-ı hikmet Muḥammed

Şeref-yāb oldı pā-būsuñla eflāk
O yüzden buldular rif‘at Muḥammed

5. Nebīlerle velīler bāb-ı Hākda
Senüñle buldular ḳurbet Muḥammed

Sen olduñ maḥrem-i bezm-i İlahī
İdüp cānān ile şöḫbet Muḥammed

7. O bezme ḫādım olmayınca Cibrīl
Saña kimdür ider ḫıdmet Muḥammed

Sezāyī var kapusunda niyāz it
Seni redd eylemez elbet Muḥammed

59.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şafha-i şadrında dā‘im ‘āşıkıñ efkārı hū
Şākiriñ şükrü hüvallāh zākiriñ ezkārı hū

Nāleden ney deldi bağrım hū diyü nālān ider
Mevlevīler Meşnevīden başladı iş‘ārı hū

2 Ey Muhammed! Allah seni âleme bir ihsan olarak yolladı. Varlığın rahmet ayetidir.
3 Ey Muhammed! Senin ile mahlûkatın sırrı aşikâr oldu. Sen hikmetin kaynağı oldun.
4 Ey Muhammed! Felekler seni ayağını öpmekle şereflendiler. O yüzden yükseldiler.
5 Nebiler ve veliler Allah’ın kapısında sayende yakınlığa ulaştılar
6 Ey Muhammed! Sen sevgili ile sohbet edip Allah’ın meclisinde mahrem oldun.
7 Ey Allah’ın Resulü! Cebrail o mecliste hizmetçi olmasa sana kim hizmet ederdi.
8 Ey Sezâyî! Kapısına gidip yalvar. Elbette ki Allah’ın Resulü seni geri çevirmez.

59. 28^b.

1 Aşığın gönül sayfasındaki fikirleri hep Hû’dur. Şükredenin şükrü hüvallāh zikredenin zikri Hû’dur.

2 Hû diye inleyen ney inleyişlerle bağrını deldi. Mevleviler mesneviden “Hû”yu bildirmeye başladılar.

3. Sidre seyrine muḥakkaḳ irmeye Cibrīl Emīn
Olmasa anıñ dilinde dembedem tekrār-ı hū
- Bülbül-i dīvāne ‘aşḳdan bir varaḳ naḳl it bize
Tā şafā vire şafādan açıla gülzār-ı hū
5. Hū şadāsından melekler gökde eylerler semā‘
Hū sedāsından felekler diñledi aḥbār-ı hū
- Şūfī mest olup şafādan devr ider yā hū diyü
Münkir inkārın bırakdı eyledi iḳrār-ı hū
7. Ravza-i hūdan maḳām it ey **Cemāl-i Ḥalvetī**
Tā vücūduñ mülküne keşf ola bu esrār-ı hū

60.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Ziyālar viridi nūruyla dil u cāna seḫer zıḳri
Şafālar baḫş idüp vaşl itdi Sübhāna seḫer zıḳri
- Seḫerde bülbül-i şūrīde-veş efgāna başladı
Göñül mülkünü döndürdü gülistāna seḫer zıḳri
3. Geceler şubḫa dek zār it gözüñ yaşın revān eyle
Dilerseñ döndüre derdiñi dermāna seḫer zıḳri

³ Dilinde hū zıḳri tekrar etmezse, muhakkak Cebrail sidreye gidemezdi.
⁴ Ey deli bülbül bize aşktan bir sayfa oku. Böylece huzur verip huzurdan hu gülzarı açılınsın.
⁵ Melekler gökte hū sesinden sema ederler. Felekler hū sesinden hū haberini dinlediler.
⁶ Sufi sarhoş olup neşeden “ya hū” diyerek dönüyor. Münkir inkârını bırakıp hū zıḳrını etmeye başladı.

⁷ Ey Cemal-i Halvetî! Hū bahçesinde dur, böylece varlığının diyarına hū sırları açılınsın

^{60.} **28^b.** *Derviş Osman Dîvânı*, 19. şiir (Düşünmez, 2004: 144). Şiir *Dîvân*’da 8 beyittir.

¹ Seher zıḳrinin nuru ile gönül ve canı ışıklar verdi. Seher zıḳri huzurlar verip sübhana kavuşturdu.

² Seherde, perişan bülbül gibi feryat etmeye başladı. Seher zıḳri gönül diyarını gül bahçesine döndürdü.

³ Seher zıḳrinin derdini dermana döndürmesini dilersen geceden sabaha kadar ağlayıp gözyaşı akıt.

İrişdi sem‘-i cāna bir haber ilhām-ı Mevlādan
Ki vākıf eyledi esrār-ı Sübhāna seher zıkrı

5. Bī-ḥamdillāh ‘anāşır bendi bağından ḥalāş idüp
Müyesser itdi vuşlat **Derviş** ‘**Oşmāna** seher zıkrı

61.

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

1. Bir yüze düş oldu gözüm yüz biñ gezer dīvānesi
Olmuş cemāl-i şem‘iniñ ay ile gün pervānesi

Kendi şunar tolu tolu peymāneler ‘āşıklara
Bir kez elinden nüş iden olur ebed mestānesi

3. Bir mülke mālİK eyledi ‘uşşākıını ol pādişah
Mülk-i Süleymān anlarıñ yanında bir pervānesi

İki cihānda **Mısriye** devlet daḥi ‘izzet yeter
Geldikçe yārıñ şunduğu gevher gerek her dānesi

62.

Mef‘ülü mefā‘ilün mef‘ülü mefā‘ilün

1. Derd ehli libāsını ‘aşk ile giyen gelsün
Zehrini şeker gibi zevk ile yiye gelsün

⁴ Can kulağına, Mevlā’nın ilhamından bir haber erişti. Seher zikrini Allah’ın sırlarına vakıf eyledi.

⁵ Allah’a şükür, seher zıkrı maddi bağlardan kurtarıp, Derviş Osman’a kavuşmayı nasip etti.

^{61.} **28^b**. *Niyâzi-i Mısri Dîvânı*, 58. şiir (Bilginer, 1976: 85). Şiir *Dîvân*’da 7 beyittir.

¹ Ben yüz binlerce âşığı olan yüze rastladım. Ay ve güneş muma benzeyen cemâlinin pervanesi olmuş.

² Âşıklara dolu dolu kadehler kendisi sunar. Bir kez onun elinden içen sonsuza kadar sarhoş olur.

³ O padişah âşıklarını öyle bir mülkün sahibi etti ki Süleyman mülkü onun karşısında bir kelebek gibi görünür.

⁴ Yârın sunduğu, her bir tanesi bir mücevher olan “aşk”, iki cihanda Mısri’ye şeref, devlet gerek.

^{62.} **28^b**. *Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi Dîvânı*, (Mutlu, 2008: 15).

¹ Dertli olanların elbisesini aşk ile giyen gelsin. Zehrini şeker gibi zevk ile yiye gelsin.

Ol geceleri kıyım hem gündüzleri şâ'im
‘Aşk âteşine dâ'im faqr ile yanan gelsün

3. Hakkâ iremez kimse atlas-ı libâs ile
Öz kendi eli ile cânına kıyan gelsün

Aldanma sakın **Muhyî** her hâline dünyânıñ
Öz varlığını bugün yokluğa sayan gelsün

63.

7'li hece ölçüsü

I

1. Bildiñ mi bunu böyle
Hâtm eyle tamâm eyle
3. Resûlullâhı söyle
Hû hû diyelüm yâ hû

II

1. Hû diyelüm dönelüm
‘Aşk nârına yanalım
3. Dâ'im Allâh diyelüm
Hû hû diyelüm yâ hû

² Geceleri ibadetle ve gündüzleri oruçlu geçirerek sürekli yoksulluk ile aşk ateşinde yanan gelsin.

³ Kimse atlas elbisesi ile Hakk'a erişmez. Kendi eli ile canına kıyan gelsin.

⁴ Ey Muhyî! Sakın dünyanın hiçbir hâline aldanma. Kendi varlığını bugün yokluğa sayan gelsin.

63. 29^a.

I

1. Bunu böyle bildin mi?
2. Bitirip tamamla.
3. Resulullâh'ı an.
4. Hû, hû diyelim ya hû.

II

1. Hû diyerek dönelim.
2. Aşk ateşine yanalım.
3. Her zaman Allah diyelim.
4. Hû, hû diyelim ya hû.

III

1. Bu hû beni yandırdı
Cismi küle döndürdü
3. ‘Uryân idüp gönderdi
Hû hû diyelüm yâ hû

IV

1. Hû dedikçe ‘aşk artar
Hû çok günâhlar örter
3. Hû bizi Hakk’a ilter
Hû hû diyelüm yâ hû

V

1. Çek cihândan elini
Hakk’a döndür yüzünü
3. Tut Eşrefîñ elini
Hû hû diyelüm yâ hû

		III
1	Hû demek beni yandırdı.	
2	Vücudumu küle döndürdü.	
3	Çıplak edip gönderdi.	
4	Hû, hû diyelim ya hû.	
		IV
1	Hû dedikçe aşk artar.	
2	Hû demek çok günahları örter	
3	Hû bizi Hakk’a ulaştırır.	
4	Hû, hû diyelim ya hû.	
		V
1	Elini dünyadan çek.	
2	Yüzünü Hakk’a döndür.	
3	Eşref’in elini tut.	
4	Hû, hû diyelim ya hû.	

64.

11'li hece ölçüsü

I

1. Behey kardaş Hakkı bulam mı dersin
Hakk'a yarar 'amel işlemeyince
3. Bu sırrın ötesin duyam mı dersin
Mürşid-i kâmile söylemeyince

II

1. Gele kardaş gele tevhide özen
Tevhiddir nefsinin kal'asın bozan
3. Hiç kendi kendine kaynar mı kazan
Çevre yanın ateş eylemeyince

III

1. Gönül kuşu uçar gider dolanmaz
Başlı şuların ayağı bulanmaz
3. Elekden eleğe konup alınmaz
Degirmene varıp un olmayınca

64. 29^a. *Aşık Yûnus Dîvânı*, 152. şiir (Tatçı, 2005: 127).

1 Ey kardeş! Hakk'ı bulacağını mı zannediyorsun?
2 Hakk'a yararlı işler işlemezsen,
3 Bu sırrın ötesini duyacağını mı zannediyorsun?
4 Kâmil mürşide söylemeyince bu olmaz.

II

1 Ey kardeş gel tevhide itina et.
2 Nefsinin kalesini yıkan tevhitir.
3 Kazan hiç kendi kendine kaynamış mı?
4 Etrafını ateşle doldurmayınca.

III

1 Gönül kuşu uçup gider tekrar başa dönmez.
2 Başlı suların ayağı bulanmaz?
3 O un elekten eleğe konup alınamaz
4 Degirmene varıp un olmayınca.

IV

1. Degme kimse gönül evin düzemez
Hakkin taqdirini kimse bozamaz
3. ‘Ummānlara dalıp çıkup yüzemez
‘Aşkıñ deryāsını bulamayınca

V

1. ‘Aşkıñ gālib oldu yüregim harlar
‘Āşık olan ‘ār u nāmusu neyler
3. Behey **Yūnus** saña söyleme derler
Yā ben öleyim mi söylemeyince

65.

?

1. Nemdehu’l-hadī el-mümecced seyyidü’l-‘ālemīn Aḥmed
Fe-hüve’l-Maḥmūd Muḥammed el-beşīr nezīr es-sirāc el-münīr

Rabbenā şalli ve sellim ‘alā ḥabībi’l-ekrem kitābihi (?) ḥayru’l-ümem
Ebteḥī zemzemī Ḥaşimī Ḳuraşī es-sirāc el-münīr

IV

- 1 Herkes gönül evini düzenleyemez.
- 2 Kimse Hakk’ın takdirini bozamaz.
- 3 Ummanlara dalarak çıkıp yüzemez.
- 4 Aşk denizini bulamayınca.

V

- 1 Aşkın galip oldu, yüreğimi yakıyor.
- 2 Āşık olan hayâ ve namusu ne etsin.
- 3 Ey Yūnus, sana söyleme derler.
- 4 Ya ben söylemezsem öleyim m?

65. 29^a

¹ Hidayet edici, âlemlerin efendisi Ahmed, Mahmud ve Muhammed’i methederiz. O müjdeleyici, uyarıcı ve aydınlık bir kandildir.

² Rabbimiz! Mekkeli, Zemzem sahibi, Hâşim soyundan, Kureyşli ve aydınlık bir kandil olan, ümmetin en hayırlısı yüce Habibine salat ve selam et.

66.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Vāşıl olmaz Hâkka kimse cümleden dūr olmadan
Kenz açılmaz şol gönülden pāk ü pür-nūr olmadan

Mest olup mestāne geldi tā ezelden tā ebed
İçdiler ‘aşkuñ şarābın āb-ı engūr olmadan

3. Hâk cemālin Ka‘besini kıldı ‘âşıklar tavāf
Yerde Ka‘be gök yüzünde beyt-i ma‘mūr olmadan

Mūtū kable en temūtū sırrına vāşıl olan
Haşr u neşri bunda gördü nefha-i şūr olmadan

5. Sūr çıkar ağıyārı dilden tā tecellī ide Hâk
Pādişeh kıonmaz sarāya hāne ma‘mūr olmadan

Bir ‘aceb sevdāya düşmüş tutuşur **Şemsī** müdām
Hâkka maķbūl olmak ister halka menfūr olmadan

66. 29^a. *Şemseddin Sivasî Dîvânı*, g. 61 (Süer, 2015: 250). Şiir *Dîvân*’da 8 beyittir.

¹ Her şeyden uzaklaşmadan kimse Allah’a vasil olmaz. Gönülde, temiz ve nurlu olmadan kenz açılmaz.

² Ezelden ebede kadar sarhoş olup sarhoşçasına geldi. Üzüm suyu yaratılmadan aşkın şarabını içtiler.

³ Yerde Kâbe beyt-i mamur yaratılmadan önce âşıklar Hakk’ın Kâbe misali cemalini tavaf ettiler.

⁴ “Ölmeden evvel ölünüz.” sözündeki sırrı anlayan kişi Sur üflenmeden burada kıyamet ve mahşeri gördü.

⁵ Hakk’ın tecelli etmesini istiyorsan başkalarını gönülden çıkar. Ev düzenlenmeden padişah yerleşmez.

⁶ Şemsî, öyle bir sevdaya düşmüş ki sürekli tutuşup yanyor. Halktan uzaklaşmadan Hakk katında makbul olmak ister.

67.

8'li hece ölçüsü

I

1. Luṭf eyleyüp bir kez nazar
Eylər ise sulṭānımız
3. Kürsī degil 'arşdan daḥi
'Ālī ola 'unvānımız

II

1. Benlik aradan dūr ola
Zulmet gidüp pūr-nūr ola
3. Maḥzūn gönül mesrūr ola
Ma'mūr ola vīrānımız

III

1. Fānī 'alāyıkdan geçe
'Aşkıñ şarābından içe
3. Ger ḥaşr ola niçe niçe
Ayılmaya mestānemiz

67. 29^b. *Aziz Mahmut Hüdâyî Dîvânı*, 3. şiir (Tatcı ve Yıldız, 2005: 19).

1 Eğer sultanımız lütfedip,
2 Bir kez bakarsa,
3 Adımı kürsü değil arştan bile,
4 Lakabımız yüce olur.

1 Benlik aradan uzak durur.
2 Karanlık gidip her taraf nur olur.
3 Mahzun gönül sevinir
4 Viran gönlümüz şenlenir.

1 Fani bağlardan geçe.
2 Aşk şarabından içe.
3 Binlerce kez kıyamet kopsa bile,
4 Sarhoşumuz ayılmaz.

IV

1. Şevk ile bülbüller öter
Āvāzı āfākı tutar
3. Her laḥza tāze gül biter
Hīç solmaya bostānımız

V

1. Ola **Hüdāyī**ye ‘aṭā
Cān sem‘ine ere nidā
3. Derdim veren Qādir Hudā
Bir gün virür dermānımız

68.

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Cānān ilinüñ güllerinüñ bāğı görindi
Dost iqlīminüñ lālesiniñ dāğı görindi

Envār-ı Muhammed doğuban dutdu cihānı
Şakku'l-ķamerüñ mu‘cize parmağı görindi
3. Ya‘ķūba bugün Yūsufinüñ ķoḥusu geldi
Eyyūba daḥi sıḥḥatinüñ çağı görindi

IV

1. Bülbüller şevk ile öter.
2. Sesi ufuklara kadar yükselir.
3. Her an yeni gül yeşerir.
4. Gül bahçemiz hiçbir zaman solmaz.

V

1. Hüdāyī'ye ihsan olur
2. Canın mumuna bir ses gelir.
3. Derdimi veren kudret ve kuvvet sahibi olan Allah,
4. Bir gün dermanımızı da verir.

68. 29^b. *Şemseddin Sivasî Dîvânı*, g. 107 (Süer, 2015: 292).

1. Canan diyarının güllerinin bahçesi görüldü. Dost ülkesinin lālesinin yarası görüldü.
2. Muhammed'in nurları doğup dünyayı kapladı. Ayı ikiye ayıran mucize parmağı görüldü.
3. Bugün Yakub'a Yusuf'unun kokusu geldi. Eyyüb'un da iyileşme zamanı yaklaştı.

Kaygu gecesi geçdi kamu kalmadı qorhu
Vuşlat dününüñ gündüzünüñ ağı görindi

5. Dil hastesine derd-ile tīmārı irişdi
Şemsîye dañi dostunuñ otağı görindi

Şemsî yine ‘aşk ile bugün vecde irişdi
Var ise hayat ābınıñ ırmağı görindi

69.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Zühdünü qo ‘aşka düş ehl-i cinān itsün seni
Pīr-i ‘aşka kulluq it cānāne cān itsün seni
- Bir zamān bülbül gibi feryādın ağdır göklere
Şol kadar qıl nāleyi kim gülsitān itsün seni
3. ‘Ar u nāmūsuñ biraq şöret libāsından soyun
Giy melāmet hırkasın kim ol nihān itsün seni
- Yüzünü yerler gibi ayaklar altında qo kim
Haq te‘ālā başlar üzere āsumān itsün seni
5. Virme rāhat nefsiñe dā’im gāzā-yı ekber it
Ka‘be-i dil feth olup dārü’l-emān itsün seni
- Gel Niyāzīniñ elinden bir qadeh nüş eyle kim
Maḥv edüp nām u nişānıñ bī-nişān itsün seni

⁴ Keder ve gam gecesi geçip hiç korku kalmadı. Kavuşma gecesinin gündüzünün ışıkları göründü.

⁵ Hasta gönlünün derdine çare bulundu. Şemsî’ye de dostunun çadırı göründü.

⁶ Bugün Şemsî, yine aşk ile vecde erişti. Galiba abıhayatın ırmağı göründü.

^{69.} 29^b. *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*, 55. şiir (Bilginer, 1976: 82).

¹ Seni cennetlik etmesi için zühdü bırakıp aşka düş. Aşk pirine kulluk et, canan seni can etsin.

² Bir zaman bülbül gibi feryadın göklere yükselt. O kadar feryat et ki seni gülistan etsin.

³ Ar ve namusu bırak, şöret elbisesinden çıkar. Seni gizlensin diye kınama elbisesini giy.

⁴ Yüzünü yerler gibi ayaklar altında koy ki Allah seni başlar üzerine gök etsin.

⁵ Nefsini rahat bırakmayıp sürekli en büyük cihadı yap. Gönül Kâbe’si fetih olup seni emniyetli yer etsin.

⁶ Gel Niyazi’nin elinden bir kadeh iç. Nam ve nişanını mahvedip seni nişansız etsin.

70.

8'li hece ölçüsü

I

1. Gele ey 'âşık gele gel
Gel Allāh'a ('âşık) dön Allāh'a
3. Uyan ğafletten aç gözünü
Gel Allāh'a ('âşık) dön Allāh'a

II

1. Dut bir mürşidiñ elini
Tevbeye öğret diliñi
3. Dervîş yañılma yoluñu
Gel Allāh'a ('âşık) dön Allāh'a

III

1. Ğafletten uyanmaz mısıñ
Ölecegin bilmez misiñ
3. Allāhdan utanmaz mısıñ
Gel Allāh'a ('âşık) dön Allāh'a

⁷⁰. **30^a**. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 163. şiir (Tatçı, 2005: 136).

1 Gel ey âşık gel, gel.
2 Allah'a gel, Allah'a dön.
3 Gaflet uykusundan uyanıp gözünü aç.
4 Allah'a gel, Allah'a dön.

II

1 Bir mürşidin elini tut.
2 Dilini tövbeye alıştır.
3 Ey Dervîş! Yolunu şaşırma.
4 Allah'a gel, Allah'a dön.

III

1 Gaflet uykusundan uyanmaz mısın?
2 Öleceğini bilmez misin?
3 Allah'tan utanmaz mısın?
4 Allah'a gel, Allah'a dön.

IV

1. Benim māl-ile iş bitmez
Kazandığıñ neye yetmez
3. Kimi gördüñ koyup gitmez
Gel Allāh'a ('āşık) dön Allāh'a

V

1. **Yûnusum** eksikli sözüm
Dergāhıña döndüm yüzüm
3. Hey benüm gafletli gözüm
Gel Allāh'a ('āşık) dön Allāh'a

71.

10'lu hece ölçüsü

1. Çün saña göñlüm mübtelâ düşdü
Derd ü ğam baña āşınâ düşdü

Zühd ü taqvāya yār idim evvel
'Aşk ile benden hep cüdâ düşdü
3. 'Aşka 'uşşâkıñ da'vet itmişsin
Cân kulağına ol şadâ düşdü

Nice terk itsün 'aşkı şol 'āşık
Aña karşı sen meh-liqâ düşdü

IV

- 1 Benim malım diyerek iş bitmez.
- 2 Kazandığı neyine yetmez.
- 3 Bırakıp gitmeyen kimi gördün.
- 4 Allah'a gel, Allah'a dön.

V

- 1 Ben Yûnus'um, sözümde eksikler var.
- 2 Yüzümü dergâhına döndüm.
- 3 Ey benim gafletli gözlerim,
- 4 Allah'a gel, Allah'a dön.

71. 30^a. *Niyâzi-i Mısri Dîvânı*, 169. şiir (Bilginer, 1976: 181). Şiir *Dîvân*'da 8 beyittir.

- 1 Gönüm sana düşkün olunca dert ve keder bana tanıdık oldu.
- 2 Önce züht ve takva ile dost idim. Hepsi aşk yüzünden benden uzaklaştı.
- 3 Aşka âşıkları davet etmişsin. Can kulağına o sesi geldi.
- 4 Bu âşık aşkı nasıl terk etsin. Onun karşısına sen ay yüzlü çıktın.

5. Vā‘iz eydür gel ‘aşkı terk eyle
Nideyim şabrım bî-vefâ düşdü

Bu Niyâzîniñ hiç vücûdunda
Zerre kalmadı hep beķā düşdü

72.

10’lü hece ölçüsü

1. ‘Aşkıñ meyine ben ķana geldim
Şevkıñ nārına hoş yana geldim
- Şem‘-i tevḥîdi gördüm yakmışlar
Gitdi karārım pervâne geldim
3. Halka-i zikri kurmuş ‘âşıklar
Ben de şahnında cevlāna geldim
- Ümmî Sinānıñ ḥāk-i pāyına
Sürmege yüzüm sulṭāna geldim
5. Yāremi buldum yārimden imiş
Bunda Niyâzî Loķmāna geldim

⁵ “Gel aşkı terk et.” diye öğüt verir. Ne edeyim sabrım vefasız çıktı.

⁶ Bu Niyâzî’nin vücudunda bir parça bile kalmadı hepsi bekaya erişti.

^{72.} **30^a.** *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, 83. şiir (Bilginer, 1976: 107). Şiir *Dîvân*’da 7 beyittir.

¹ Aşkın şarabına kanmaya geldim. Şevkin ateşine güzelce yanmaya geldim.

² Tevhit mumunu yaktığını gördüm. Yerimde duramadım, pervane olmaya geldim.

³ Âşıklar zikir halkasını kurmuş. Ben de meydanında dönmeye geldim.

⁴ Ümmî Sinân ayağının tozuna yüzümü sürmeye sultana geldi.

⁵ Yaram yârimden olduğunu anladım. Ey Niyâzî buraya Lokman’a geldim.

ŞABĀ

73.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Gelmişem vahdet elinden 'aşk-ile cihāne ben
İçmişem cāmi elinden olmuşum mestāne ben (Rebbenâ fağfir lenâ zünûbenâ
verham lenâ)

Çünkü *kerremnâ benî Ādem* dedi Qur'ānda Hâk
Āyine-veş şüret oldum cism ile ol cāna ben

3. Gönlüme nūr-i tecellî dost cemālinden doğar
Şem'ine pervāne oldum 'aşka yana yana ben

Çünkü bu sevdâyı yazmış dest-i kudret başıma
Anuñiçün yok kararım düşmüşem cevlāna ben

5. Ey **Sinānî** 'aşk maqāmı pes rızā-yı Hâkdurur
Pādişahım hîdmetiñde durmuşum dīvāna ben

74.

11'li hece ölçüsü

1. Yine aındım yine gönlüm alanı
Benüm gönlüm alıp şeydā kılanı

Çün aldın gönlümü virgil murādım
Murādım bu ki senden göster cemāli

73. 31^b.

¹ Ben vahdet ilinden aşk ile cihana geldim. Elinden şarap kadehsini içip sarhoş oldum.
² Allah Kuranda, “*Biz âdemoğlunu kerem sahibi kıldık*” (İsrâ, 17/70) buyurunca ben cisim ile o cana ayna gibi suret oldum.

³ Gönlüme dost cemalinde nur tecelli nuru doğar. Ben aşktan yana yana mumuna pervane oldum.

⁴ Bu sevdâyı kudretin sahibi başıma yazmış. Onun için kararım yok, hep dolanıyorum.

⁵ Ey Sinānî, aşk makamı Hak rızasıdır. Ey Padişahım, senin hizmetinde divanda duruyorum.

74. 31^b.

¹ Gönlümü alanı, gönlümü alıp beni deli edeni yine andım.

² Madem gönlümü aldın, gel dileğimi de ver. Benim dileğim senin güzel yüzünü göstermendir.

3. Ger öldür ger dirgür fermân senin
Helâldir ma‘şûka ‘âşıkıñ kanı
- Gerçi sever **Hakkî** Şems-i Tebrîzî
Fedâdır yoluña baş ile cānı

75.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

I

1. Ravzaña çün yüz süren bulur amân
El-amân ey fahr-i ‘âlem el-amân
3. Her gelen dil-ḥaste bulur tâze cān
El-amân ey fahr-i ‘âlem el amân

II

1. Eyleseñ bir kerre lütfuñla nazâr
Hîç derûnumda kalır mı bir keder
3. Kıl şefâ‘at Hâḡdan ey nûr-ı başâr
El-amân ey fahr-i ‘âlem el amân

³ İster beni öldür ister yaşat, ferman senindir. Aşığın kanı sevgiliye helaldir.
⁴ Hakkî, Şems-i Tebrîzî’yi sever. Yoluna baş ile canı fedadır.

75. **31^b.**

I

- ¹ Ravzana yüz süren her kimse aman bulur.
² Medet Ey kâinatın iftiharî medet.
³ Gönlü yaralı her gelen yeniden can bulur.
⁴ Medet ey kâinatın iftiharî medet.

II

- ¹ Bir kere lütfunla bakarsan,
² İçimde hiçbir keder kalmayacak.
³ Ey basiret nuru Hak’tan şefaât kıl.
⁴ Medet ey kâinatın iftiharî medet.

III

1. Oldum ‘aşkıñla diyārımdan cüdā
Tā duḥūl-i ravzaña olam sezā
3. Ḥamdū lillāh Ḥaḫ naşīb itdi baña
El-amān ey fahr-i ‘ālem el amān

IV

1. Çün ki geldik ḳabr-i pūr-envārıña
Maḫhar olmak isteyüp esrārıña
3. Merḫametle ḳıl naḫar züvvārına
El-amān ey fahr-i ‘ālem el amān

V

1. Anda kim medfūn ola nāzik teniñ
Cennet-i me’vāya beñzer medfeniñ
3. **Derviş ‘Abdullāh** ḡaribiñdir seniñ
El-amān ey fahr-i ‘ālem el amān

-
- 1 Aşkın yüzünden diyarımdan uzaklaştım.
 - 2 Ravzana girmeye layık olayım diye,
 - 3 Allah’a şükür, Allah bunu bana nasip etti.
 - 4 Medet ey kâinatın iftiharı medet.
- III
- 1 Nur ile dolu olan kabrine geldik.
 - 2 Sırlarına erişmeyi istiyoruz.
 - 3 Ziyaretçilerine merhametle bak.
 - 4 Medet ey kâinatın iftiharı medet.
- IV
- 1 Senin narin vücudunun gömülü olduğu bu yerde,
 - 2 Mezarın Mevâ cennetine benzer.
 - 3 Derviş Abdullah senin garibindir.
 - 4 Medet ey kâinatın iftiharı medet.
- V

76.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

1. Gülşen-i vahdetde dā'im rūz u şeb dil bülbülü
İrgürür eflāke feryād u fiğānım gūlgūli
3. Himmetim bu cān u dilden açıla vahdet güli
Sünbülīyim Sünbülīyim Sünbülīyim Sünbülī

II

1. Āsitān-i Sünbüle sürsem yüzümü niçe dem
Gāh yaş aqıda çeşmim gāh yaş yerine dem
3. Dilde tekrār iderem bu mısrā‘ı ben dembedem
Sünbülīyim Sünbülīyim Sünbülīyim Sünbülī

III

1. Nola peymāne ʔolup feryād iderse bülbüle
‘An‘aneyle irişür sultān-ı dīne silsile
3. Geldi bu Mısrī Efendi içerü dilden dile
Sünbülīyim Sünbülīyim Sünbülīyim Sünbülī

76. 31^b.

I

- 1 Vahdet gülşeninde gönül bülbülü gece gündüz sürekli,
- 2 Feryat ve fiğanın velvelisini feleklere ulaştırır.
- 3 Vahdet gülünün açılmasına canı gönülden gayret etmekteyim.
- 4 Sünbülīyim, Sünbülīyim, Sünbülīyim, Sünbülī.

II

- 1 Hep Sünbülī dergāhına yüzümü sürsem,
- 2 Gözüm bazen yaş bazen yaş yerine kan akıtır.
- 3 Her vakit bu mısrayı dilde tekrar ederim:
- 4 Sünbülīyim, Sünbülīyim, Sünbülīyim, Sünbülī.

III

- 1 Peymane ve bülbüle kadehi dolup feryat ederse şaşılmaz.
- 2 Tarikat silsilesi dinin sultanı Hz. Peygambere ananeyle ulaşır.
- 3 Bu Mısrī Efendi içinde dilden dile içeriye geldi
- 4 Sünbülīyim, Sünbülīyim, Sünbülīyim, Sünbülī.

IV

1. Sünbülî Ya'kûb Merkez hem daħi şeyhim Ḥasan
 'Adliyâ boynuma taktılar benüm bir hoş resen
 3. Silsileñ kime irer diyü şorarsañ baña sen
 Sünbülîyim Sünbülîyim Sünbülîyim Sünbülî

77.

11'li hece ölçüsü

I

1. Bir ismi Muştafâ bir ismi Aḥmed
Allāhümme şalli 'alâ Muḥammed
 3. Rûz-i maḥşerde bize ide meded
Allāhümme şalli 'alâ Muḥammed

II

1. Nûrı anıñ qalbini pür-nûr ider
 Zikri gönül mülkünü ma'mûr ider
 3. Çok şalavât âdemi mesrûr ider
Allāhümme şalli 'alâ Muḥammed

IV

- 1 Sünbülî Yakup, Merkez hem de şeyhim Hasan,
 2 Ey Adlî, boynuma güzel bir ip taktılar.
 3 Bana silsilen kime erişir diye sorarlarsa,
 4 Sünbülîyim, Sünbülîyim, Sünbülîyim, Sünbülî.

77. **32^a.**

I

- 1 Bir ismi Mustafa bir ismi Ahmed'dir.
 2 Allah'ım, Muhammed'e salât et.
 3 Maḥşer gününde bize yardım etsin.
 4 Allah'ım, Muhammed'e salât et.

II

- 1 Onun nuru kalpleri aydınlatır.
 2 Onun zikri gönül mülkünü güzelleştirir.
 3 Çok salavat insanı sevindirir.
 4 Allah'ım, Muhammed'e salât et.

III

1. Nā'il olam dirseñ eger devlete
Eyle 'ibādet Cenāb-ı Hāzrete
3. Vir şalavāt rūh-ı pāk-i hāzrete
Allāhümme şalli 'alā Muḥammed

IV

1. Vird idinüp anı müdām söyleyen
Yoḥsulluḡdan baylıḡını dileyen
3. Ğinā bulur çok şalavāt eyleyen
Allāhümme şalli 'alā Muḥammed

V

1. **Derviş Mūsā** ḡaliş eyle niyyetiñ
Emrine imtişāl eyle Hāzretiñ
3. İşte budur doḡru yolu cennetiñ
Allāhümme şalli 'alā Muḥammed

78.

14'lü hece ölçüsü

1. Ben dervişim diyene bir ün idesüm gelür
Segirdüp eñsesinden varup bitesüm gelür

III

- 1 Eğer saadete erişmek istersen,
- 2 Cenab-ı Allah'a ibadet et.
- 3 Efendimizin temiz ruhuna salavat gönder.
- 4 Allah'ım, Muhammed'e salât et.

IV

- 1 Onu her zaman tekrarlayıp söyleyen,
- 2 Yoksulluktan kurtulup zenginliği dileyen,
- 3 Çok salavat eden zengin olur.
- 4 Allah'ım, Muhammed'e salât et.

V

- 1 Derviş Musâ niyetini halis eyle.
- 2 Hazret-i Allah'ın emrine uy.
- 3 İşte cennetin doḡru yolu budur.
- 4 Allah'ım, Muhammed'e salât et.

78. 32^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 41. şiir (Tatçı, 2005: 45). Şiir *Dîvân*'da bent şeklindedir.

1 Ben dervişim diyene bağırasım gelir. Arkasından koşup yanından bitesim gelir.

Şırāt kıldan incedir kılıçdan keskindir
Varıp anıñ üstünde evler yapasım gelür

3. Altında ğayyā vardır içi nār ile pürdür
Varuban ol gölgede biraz yatasım gelür

Oda gölgedir diyü ta‘n eylemeñ hocalar
Hatırıñız hoş olsun biraz yanasım gelür

5. Ben günāhımca yanam rahmet şuyuyla yunam
İki kanad taqınıp biraz uçasım gelür

Andan cennete varam cennetde dīdār görem
Hūrī vü ğılmānları bir bir kucasım gelür

7. Dervīş **Yūnus** bu sözü egri bügrü söyleme
Seni şīğaya çeker bir Mollā Kāsım gelür

79.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Melekler hāzır olmuşdur niçün tevḥīde gelmezsin
Kāmu ervāḥ dolmuşdur niçün tevḥīde gelmezsin

Hızır bunda erenler bunda erbāb-ı şafā bunda
Gelenler cümle gelmişdir niçün tevḥīde gelmezsin

² Sırat köprüsü kıldan ince kılıçtan keskindir. Gidip onun üstünde evler yapasım gelir.
³ Altında gayya kuyusu vardır, içi de ateş ile doludur. O gölgeye varıp biraz yatasım gelir.
⁴ Hocalar, ateş gölgedir deyince beni kınamayın. Hatırınız hoş olması için biraz yanasım gelir.
⁵ Ben günahım kadar yanayım, sonra rahmet suyu ile yıkanayım. İki kanat takıp biraz uçasım gelir.
⁶ Ondan sonra cennete varıp, orada Allah'ın cemalini göreyim. Huri ve gilmanları tek tek kucaklayasım gelir.
⁷ Derviş Yūnus bu sözü çarpık çarpık söyleme. Seni sorguya çeken bir Molla Kasım gelir.

79. 32^a.

¹ Melekler hazırlanmışlar, neden tevhide gelmiyorsun? Bütün ruhlar dolmuştur, neden tevhide gelmiyorsun?

² Hızır burada, erenler burada, safa sahipleri burada. Bütün gelenler gelmiştir, neden tevhide gelmiyorsun?

3. Çıkar erbāb-ı tevḥīdiñ maḳām-ı ‘arşa enfāsı
Nefes tutan yol almışdır niçün tevḥīde gelmezsin
- Bulanlar **Hakḳiyā** Hakḳı bulur tevḥīd ile şol ki
Anı bulmaz ne bulmuşdur niçün tevḥīde gelmezsin

80.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Qudümüñ rahmet ü zevk ü şafādır yā Resūlallāh
Zuhuruñ derd-i ‘uşşāka devādır yā Resūlallāh
- Nebī idiñ daḳı Ādem dururken mā vü tīn içre
İmām-ı enbiyā olsañ revādır yā Resūlallāh
3. Kemāli zümre-i kümmel seniñ nūruñla bulmuşdur
Vücūduñ mazhar-ı tām-ı Hudādur yā Resūlallāh
- Seniñle erdiler zāta daḳı envā‘-i lezzāta
İşiñ erbāb-ı ḥacāta ‘aḳādır yā Resūlallāh
5. **Hüdāyī**ye şefā‘at kıl eger zāhir eger bāḳın
Kapıña intisāb etmiş gedādır yā Resūlallāh

³ Tevhit erbabının nefesleri arş makamına çıkıyor. Nefesini tutan, yol almıştır, neden tevhide gelmiyorsun?

⁴ Ey Hakḳî! Hakḳ’ı bulanlar tevhit ile buldular. Onu bulamayan neyi bulmuştur? Neden tevhide gelmiyorsun?

80. **32^a.** *Aziz Mahmud Hüdāyî Divânı*, g. 28 (Tatcı ve Yıldız, 2005: 73).

¹ Ey Allah’ın Resulü! Gelişin rahmet, zevk ve safadır. Ey Allah’ın Resulü! Meydana çıkman âşıkların derdine çaredir.

² Ey Allah’ın Resulü! Ādem toprak ile su arasında iken sen nebi idin. Sen peygamberlere imam olsan revadır.

³ Ey Allah’ın Resulü! Bütün kâmiller kemali, senin nurunla bulmuşlar. Varlığın Allah’a tam olarak mazhardır.

⁴ Ey Allah’ın Resulü! Senin ile varlıkların hakikatine ve çeşitli lezzetlere ulaştılar. Senin işin ihtiyaç sahiplerine ihsan etmektir.

⁵ Ey Allah’ın Resulü! Hüdāyî’ye zahir ve batında şefa’at kıl. O, senin kapına intisap etmiş bir dilencidir.

81.

8'li hece ölçüsü

I

1. 'Aşkîñ aldı benden beni
Mevlâm seni ister seni
3. Ben yanaram dünü günü
Mevlâm seni ister seni

II

1. Eger beni yandırsalar
Külüm göge şavursalar
3. Zerrelirim çağırsalar
Mevlâm seni ister seni

III

1. Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
3. 'Aşkîñ ile avunurum
Mevlâm seni ister seni

⁸¹. **32^b**. *Yûnus Emre Dîvânı*, 381. şiir (Tatçı, 1990: 856).

¹ Aşkın beni kendimden aldı.
² Mevla'm seni istiyorum
³ Ben gece gündüz yanarım.
⁴ Mevla'm seni istiyorum.

II

¹ Eğer beni yandırsalar,
² Külümü göge savursalar,
³ Zerrelrimi çağırsalar, zerrelirim bile seni ister.
⁴ Ey Mevla'm! Seni istiyorum.

III

¹ Ne varlığa sevinirim.
² Ne yokluğa üzülürüm.
³ Aşkın ile avunurum
⁴ Mevla'm seni istiyorum.

IV

1. ‘Āriflere dünyā gerek
Zāhidlere ‘uqbā gerek
3. Mecnūnlara Leylā gerek
Mevlām seni ister seni

V

1. Cennet cennet dedikleri
Bir ev ile birkaç hūrī
3. İsteyene virgil anı
Mevlām seni ister seni

VI

1. ‘Aşkıñ zencirini şeşem
Deli olup dağa düşem
3. Dün ü gün sensin endişem
Mevlām seni ister seni

		IV
1	Ariflere dünya gerek.	
2	Zahidlere ahiret gerek.	
3	Mecnunlara Leyla gerek.	
4	Mevla'm seni istiyorum.	
		V
1	Cennet cennet dedikleri,	
2	Bir ev ile birkaç huri.	
3	İsteyene onu ver.	
4	Mevla'm ben seni istiyorum.	
		VI
1	Aşk zincirini çözeyim.	
2	Deli olup dağa düşeyim.	
3	Gece gündüz düşüncem sensin.	
4	Mevla'm seni istiyorum.	

VII

1. ‘Āşıkıları ‘aşk öldürür
‘Aşk deryāsına daldırır
3. Tecellisiyle güldürür
Mevlām seni ister seni

VIII

1. **Dervîş Yûnus** benüm adum
Günden güne artar derdim
3. İki cihānda maḫsûdum
Mevlām seni ister seni

82.

7’li hece ölçüsü

I

1. İlhām ile dün gece
Seyr itdim Muḫammedi
3. Āyîne-i ḳalbimde
Seyr itdim Muḫammedi

VII

1. Āşıkıları aşk öldürür.
2. Aşk denizine daldırır.
3. Tecellisiyle güldürür.
4. Mevla’ın seni istiyorum.

VIII

1. Benim adım Dervîş Yûnus.
2. Günden güne derdim artar.
3. İki cihanda maksadım,
4. Mevla’ın seni istiyorum.

82. **32^b.** *Āşık Yûnus Dîvânı*, 190. şiir (Tatcı, 2005:154). Şiir *Dîvân*’da 8 benttir.

I

1. Dün gece ilham ile,
2. Muhammed’i rüyamda seyrettim.
3. Kalbimin aynasında,
4. Muhammed’i seyrettim.

II

1. ‘İmāmesi başında
Yeşil hulle egninde
3. Dört yarıyla yanında
Seyr itdim Muḥammedi

III

1. Pervāneyim şem‘ine
Şeyhim ‘azizim bile
3. Cümle ‘aşıklar ile
Seyr itdim Muḥammedi

IV

1. Kaṭreyim ‘ummān buldum
Derdime dermān buldum
3. Dün gece kadre irdim
Seyr itdim Muḥammedi

II

-
- 1 Başında sarığı,
 - 2 Sirtında yeşil elbisesi,
 - 3 Yanında dört arkadaşı ile,
 - 4 Muhammed’i seyrettim.

III

- 1 Mumunun pervanesiyim,
- 2 Şeyhim, azizim ile,
- 3 Bütün âşıklar ile,
- 4 Muhammed’i seyrettim.

IV

- 1 Damlayım, okyanusu buldum.
- 2 Derdime çare buldum.
- 3 Dün gece Kadir gecesine ulaştım.
- 4 Muhammed’i seyrettim.

V

1. Cür'a şundu Muḥammed
Mest itdi beni gāyet
3. Hāḫdan oldu 'ināyet
Seyr itdim Muḥammedi

VI

1. **Yûnus** murāda irdi
Zevk u şafālar sürdü
3. 'Āşık ma'şuḫun buldu
Seyr itdim Muḥammedi

83.

11'li hece ölçüsü

I

1. Gerçi 'āşıklara şalā dinildi
Dertli olan gelsün dermānı buldum
3. Āh ile vāh ile cevlān iderken
Cāniñ içindeki cānānı buldum

V

-
- 1 Muhammed, bir yudum sundu.
 - 2 Beni çok sarhoş etti.
 - 3 Hak'tan inayet oldu,
 - 4 Muhammed'i seyrettim.

VI

- 1 Yûnus muradına erdi.
- 2 Zevk ve sefa sürdü.
- 3 Âşık sevgilisini buldu.
- 4 Muhammed'i seyrettim.

83. 32^b.

I

- 1 Âşıklar çağırıldı.
- 2 Dertli olan gelsin, ben dermanı buldum.
- 3 Ah vah ile dolaşırken.
- 4 Canım içindeki cananı buldum.

II

1. Aķar gözlerimden yaş yerine ķan
Zerrece görünmez gözüme cihān
3. Deryālar nüş idüp ķanmaz iken cān
‘Āşıklar ķandıran ‘ummānı buldum

III

1. ‘Āşıklar meydāna doğru varırlar
Anlar cemi‘ olmuş virür alırlar
3. Cümle evliyālar dīvān dururlar
Cevāhir-baħş olan dükkānı buldum

IV

1. Açılmış dükkānlar ķurulmuş pāzār
Cānlar mezād olur tellāllar gezer
3. Oturmuş ümmetüñ berātın yazar
Hāķķa maħbūb olan sulţānı buldum

-
1	Gözlerimden yaş yerine kan akar.	II
2	Gözüme cihan zerre kadar görünmez.	
3	Can, denizleri içip doymaz iken,	
4	Āşıkları kandıran ummanı buldum	III
1	Āşıklar meydana doğru gelirler.	
2	Onlar toplayıp verip alırlar.	
3	Cümle evliyalar meclis kurmuşlar.	
4	Cevahir bağış eden dükkānı buldum.	IV
1	Dükkānlar açılıp pazar kurulmuş.	
2	Canlar satıp tellallar gezer.	
3	Oturmuş ümmetin kurtulmuş beratını yazar.	
4	Hakka sevgili olan sultanı buldum.	

V

1. **Emîr Sultân** der ne hoş pāzār imiş
‘Āşıklar seyr eyleyüp gezerler imiş
3. Cümleniñ maqşūdu ol dīdār imiş
Hakka karşı duran dīvānı buldum

84.

11 hece ölçüsü

I

1. Arayı arayı bulsam iziñi
İziñiñ tozuna sürsem yüzümü
3. Hakk naşīb eylese görsem yüzünü
Yā Muhammed cānım ārzūlar seni

II

1. Bir mübārek sefer olsa da gitsem
Ka‘be yollarında kumlara batsam
3. Hüb cemāliñ bārī düşde seyr itsem
Yā Muhammed cānım ārzūlar seni

V

- 1 Emir sultan ne hoş pazar imiş der.
- 2 Âşıklar dolaşıp gezerlermiş.
- 3 Hepsinin maksudu Allah’ın cemali imiş.
- 4 Hakk’ın karşısında kurulan divanı buldum.

84. 33^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 196. şiir (Tatçı, 2005: 159). Şiir *Dîvân*’da 6 benttir.

I

- 1 Araya araya izini bulsam,
- 2 Yüzümü izinin tozuna sürsem,
- 3 Allah yüzünü görmemi nasip ederse,
- 4 Ey Muhammed canım seni arzu eder.

II

- 1 Bir mübarek yolculuk olsa gitsem,
- 2 Kâbe yollarında kumlara batsam,
- 3 Senin güzel yüzünü hiç olmazsa rüyamda görürsem,
- 4 Ey Muhammed, canım seni arzu eder.

III

1. Zerrece kalmadı kalbimde hîle
Şıdkıla girmişim ben bu haq yola
3. Ebu Bekir ‘Ömer ‘Osmānda bile
Yā Muhammed cānım ārzūlar seni

IV

1. ‘Alī ile Hasan Hüseyin anda
Sevdāsı gönülde muhabbet cānda
3. Yarın kıyāmetde Haq dīvānında
Yā Muhammed cānm ārzūlar seni

V

1. **Yūnus** medhiñ ider seni dillerde
Dillerde dillerde hem gönüllerde
3. Arayı arayı gurbet illerde
Yā Muhammed cānım ārzūlar seni

-
- 1 Kalbimde zerrece hile kalmadı.
 - 2 Ben bu doğru yolu sıdk, doğrulukla girmişim.
 - 3 Ebubekir, Ömer ve Osman da bile,
 - 4 Ey Muhammed, canım seni arzu eder.
- III
- 1 Orada Ali ile Hasan ve Hüseyin var.
 - 2 Sevgisi gönülde, muhabbeti canda,
 - 3 Yarın kıyamette Allah’ın huzurunda,
 - 4 Ey Muhammed, canım seni arzu eder.
- IV
- 1 Yūnus, dillerde seni övüyor.
 - 2 Dillerde kalplerde ve gönüllerde,
 - 3 Gurbet illerde araya araya,
 - 4 Ey Muhammed, canım seni arzu eder.
- V

85.

8'li hece ölçüsü

I

1. İsmi Sübhân virdiñ mi var
Bâğçelerde yurduñ mu var
3. Bencileyin derdiñ mi var
Ġarīb Ġarīb ötme bülbül

II

1. Bilirüm 'âşıkısın verde
Cünūnuñ var Ġāyet serde
3. Bu sīnemde olan derde
Sen de bir dert katma bülbül

III

1. Bilirüm 'âşıkısın güle
Senüñ hālīñden kim bile
3. Bâğçelerde bezm-i güle
Düşüben söz itme bülbül

85. 33^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 77. şiir (Tatcı, 2005: 70). Şiir *Dîvân*'da 6 benttir.

1 Dualarında Subhan isim mi var?
2 Bahçelerde yurdun mu var?
3 Benim gibi derdin mi var?
4 Ey bülbül garip garip ötme.

II

1 Güle âşık olduğunu bilirim.
2 Başında gayet delilik var.
3 Göğsümde olan derde,
4 Ey bülbül sen de bir dert katma.

III

1 Güle âşık olduğunu biliyorum.
2 Senin hâlinden kim anlar.
3 Bahçelerde gül meclisine düşüp,
4 Ey bülbül konuşma.

IV

1. **Yûnus** vücūdum yağ derken
Cihānda mişlim yok derken
3. Şeher vaqtinde Hâk derken
Bizi de unutma bülbül

86.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

I

1. Tulū' itdi dile şems-i hakîkat
Şereflendik bugün *el-ğamdü lillāh*
3. Muşaffā oldu meclis kâkdi zûlmet
Şereflendik bugün *el-ğamdü lillāh*

II

1. Gönüller irdi çün zevk u şafāya
Yağılan çekilen cevr ü cefāya
3. İrişdik Hâk te'ālādan 'atāya
Şereflendik bugün *el-ğamdü lillāh*

IV

- 1 Yûnus, vücudum yaktı derken,
- 2 Dünyada benzerim yok derken,
- 3 Seher vaktinde Hak derken,
- 4 Ey bülbül bizi de unutma.

86. 33^a.

I

- 1 Gönle hakikat güneşi doğdu.
- 2 Bugün şereflendik, elhamdülillah.
- 3 Meclis aydınlandı, karanlık ortadan kaldırıldı.
- 4 Bugün şereflendik, elhamdülillah.

II

- 1 Gönüller zevk ve safaya erişince,
- 2 Cevr ve cefa çekilip yakıldı?
- 3 Hak Teâlâ'dan ihsana ulaştık,
- 4 Bugün şereflendik, elhamdülillah.

III

1. Hâbîb-i kibriyâ fahr-i cihânîñ
Nebîler serveri kân-ı vefânîñ
3. Mübârek pâyına yüz sürüp anîñ
Şereflendik bugün *el-ḥamdü lillâh*

IV

1. İdüp ârzü vişâl-i yârı her dem
Akıtdırdı gözümünden âb ile dem
3. Olup **Seyyid Şeref** yâriyle hemdem
Şereflendik bugün *el-ḥamdü lillâh*

87.

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1. Cemî'-i enbîyâlardan Muhammed cümleñüñ şâhı
Yüzi nûrundan almışdır felekler şems ile mâhı

Yedi kat gökleri geçdi ḳadem 'arş üstine başdı
İrişdi *ḳābe ḳavseyne* tavâf eyledi dergâhı
3. Anîñ seyr ü sülûkundan melekler 'âciz oldılar
Ki biñ yılda varamazlar o bir demde varır râhı

III

- 1 Allah'ın habibi ve dünyanın iftiharını,
- 2 Peygamberlerin başı, vefâ kaynağının,
- 3 Onun mübarek ayağına yüz sürüp,
- 4 Bugün şereflendik, elhamdülillah.

IV

- 1 Yâre kavuşmayı her zaman arzu edip,
- 2 Gözümünden su ve kan akıttı.
- 3 Seyyid Şeref sevgilisi ile birlikte oldu.
- 4 Bugün şereflendik, elhamdülillah.

87. 33^a. *Eşrefoğlu Rûmî Divânı*, 136. şiir (Güneş, 1994: 429).

¹ Peygamberler topluluğu içinde Muhammed hepsinin şahıdır. Felekler onun yüzünün nurundan güneş ve ayı almışlar.

² Yedi kat göğü geçip arş üstüne ayak bastı. "İki yay aralığı kadar" (Necm, 53/9) makamına ulaşıp Allah'ın dergâhını tavaf etti.

³ Melekler onun yürüyüş ve sülukundan aciz oldular. Onların bin yılda varamadıkları yolu o bir anda geçer.

Tecellî-i cemâlini şular kim gördiler bir kez
Anıñçün şevk-ile dâ'im ider bir derdile âhı

5. Cānımı qurbān kılarım senüñ yolunda ey Aḥmed
Nola bir kez yüzüñ görsem seḥer vaḳti seḥergāhī

Bu **Eşrefoğlu Rūmī**nün günāhı çok durur gāyet
Şefā'at kıl yā Muhammed yüzüñ şems ü kamer mā-hī

88.

5'li hece ölçüsü

I

1. 'Aşk-ile cānım
Bendedir bende
3. Dil a sulṭānım
Sendedir sende

II

1. Baña ey mālik
Eyledin eylik
3. Bilirem kemlik
Bendedir bende

⁴ Cemâlinin tecellisini biraz görenler şevk ile dert ile ah ederler.

⁵ Ey Ahmed, canımı senin yolunda kurban ederim. Ne olur seher vaktinde bir kez yüzünü görsem.

⁶ Bu Eşrefoğlu Rumî'nin günahı gayet çoktur. Ey yüzü şems ve ay gibi olan Muhammed şefaath kıl.

88. **33^b.** *Abdülahad Nûrî Dîvânı*, 113. şiir (Coşkun, 2001: 150). Şiir *Dîvân*'da gazel şeklindedir. 10 beyittir.

I

- 1 Aşk ile canım,
2 Kuldur kul.
3 Sultanım gönlüm,
4 Sendedir sende.

II

- 1 Ey malik bana,
2 İyilik ettin.
3 Biliyorum kötülük,
4 Kuldur kul.

III

1. ‘Āşık-ı zārım
Dā’im ağlarım
3. Baña ol yārim
Ĥandedir ĥande

IV

1. Bildim ol ĥāzır
Ķalbime nāzır
3. Bilmezem ĥātır
Ķandadır Ķanda

V

1. Saña Ķeşf ola
Şemme vechullāh
3. Ķanda bakarsa
Andadır anda

III

-
- 1 İnlleyen âşığım,
2 Her zaman ağlıyorum.
3 O sevgilim bana,
4 Gülmektedir, gülmekte.

IV

- 1 Onun hazır olduğunu bildim.
2 Kalbime baktığını bildim.
3 Bilmiyorum gönül,
4 Nerededir nerede.

V

- 1 Sana açılısın,
2 “Allah’ın yönü orasıdır.” (Bakara, 2/5).
3 Nereye bakarsa,
4 Oradadır orada.

VI

1. Hakkā bir ‘ākīl
Olmasa vāşıl
3. İlmile hāşıl
Zandadır zanda

VII

1. Nūrī ol şādık
‘Aşk ile yanık
3. Dā’im ol ‘āşık
Zindedir zinde

89.

11’li hece ölçüsü

I

1. Cānım kurbān olsun seniñ yoluña
Adı güzel kendi güzel Muḥammed
3. Şefā’at eyle bu kemter kuluña
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

VI

- 1 Akli bir kimse Allah’a,
2 Kavuşmazsa,
3 İlim ile elde ettiği şey,
4 Şüphededir şüphede.

VII

- 1 Ey Nūrī, sadık ol.
2 Aşk yüzünden yanmış.
3 O âşık her zaman,
4 Diridir diri.

89. 33^b. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 14. şiir (Tatcı, 2005: 26). Şiir *Dîvân*’da 5 benttir.

I

- 1 Canım senin yolunda kurban olsun.
2 Adı güzel kendi güzel Muhammed.
3 Bu değersiz kuluna şefa at.
4 Adı güzel kendi güzel Muhammed.

II

1. Mü'min olanlarıñ çokdur cefası
Āhiretde olur zevk u şafası
3. On sekiz biñ 'ālemiñ Muştafāsı
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

III

1. Saña uymayanlar gider ĩmānsız
Sen ḥaḳ peygāmbersin şeksiz gümānsız
3. Dervīş **Yūnus** neyler cihānı sensiz
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

90.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Vire mi derd-i şanem derdime dermān vire mi
Vaḳtidir dembedem artar yüregimiñ ele mi

Görebilmem yüzüñü müdde'ilerden şanemā
Ey kıızıl gül saña kim çekdi dikenden ḥaremi
3. Ḥaylī demdir ben anıñ gözleriniñ ḥastasıyım
Süre gelse yüzümüñ üstüne başsa ḳademi

II

- 1 Mümin olanların cefası çoktur.
- 2 Ahirette zevk ve safa buldular.
- 3 On sekiz bin âlemin Mustafa'sı,
- 4 Adı güzel kendi güzel Muhammed.

III

- 1 Sana uymayanlar imansız gider.
- 2 Sen şeksiz, şüphesiz Hak peygamberisin.
- 3 Derviş Yunus sensiz cihanı ne yapsın.
- 4 Adı güzel kendi güzel Muhammed.

90. **33^b.**

- 1 Bana sevgilinin derdime derman verir mi? Yüreğimin gamı durmadan artar.
- 2 Ey sevgili kuru iddiacılardan dolayı yüzünü göremiyorum. Ey kırmızı, etrafında dikenden duvarı kim çekti.
- 3 Uzun zamandan beri ben onun gözlerinin hastasıyım. Yüzümün üstüne ayağını basıp sürse.

Yazayım derse kalem kirpiginiñ şerhini ben
Yarayım bıçak ile başdan ayağa kalem

5. Yüzümü göklere tutup geceler yalvarırım
Kâfiriñ vire murādın ya baña virmeye mi

Fazlî sen mähı dilersen yüzünü göklere tut
Böyle mahrüm mu koyar çokdur İlāhıñ keremi

91.

11 hece ölçüsü

I

1. Cebrā'īlim selām olsun dostuma
Benim Muḥammedim nūrdan Aḥmedim
3. Söyle gelsin çıksun 'arşım üstüne
Benim Muḥammedim server Aḥmedim

II

1. 'Arşımı donatdım gelsün göreyim
Kullarım hâlinden haber sorayım
3. O gelsün ben aña cevāb vireyim
Benim Muḥammedim nūrdan Aḥmedim

⁴ Kalem kirpiğinin şerhini yazayım derse. Bıçakla kalemi baştan ayağa kadar yarayım.
⁵ Geceler yüzümü göklere kaldırıp yalvarırım. Kâfirin muradını verdi benimkini de vermez mi?
⁶ Ey Fazlî! Eğer sen ayı dilersen yüzünü göklere çevir. Böyle Allah'ın kereminden mahrum mu bırakır?

⁹¹. **33^b**. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 90. şiir (Tatçı, 2005: 79). Şiir *Dîvân*'da 4 benttir.

¹ Ey Cebrail'im, dostuma selam olsun.
² Benim Muhammed'im nurdan Ahmed'im.
³ Arşım üstüne çekip gelsin söyle.
⁴ Benim Muhammed'im seçkin Ahmed'im.

II

¹ Onun için arşımı donattım gelsin göreyim onu.
² Kullarım hâlinden haber sorayım.
³ O gelsin ben ona cevap vereyim.
⁴ Benim Muhammed'im nurdan Ahmed'im.

III

1. Aḥmedimdir enbiyālarıñ başı
Göñüller nūrudur ‘arşın naḳḳāşı
3. Yerde gökde iki cihān güneşi
Benim Muḥammedim nūrdan Aḥmedim

IV

1. Hīç onculayın bir ḳul yaratmadım
Anıñ sözünü iki itmedim
3. Ümmetini cehenneme yaḳmadım
Benim Muḥammedim nūrdan Aḥmedim

V

1. Söyle gelsün vardır aña ḥürmetim
Ümmetine bağışladım cennetim
3. Dā’im anıñ üstünedir raḥmetim
Benim Muḥammedim nūrdan Aḥmedim

III

-
- 1 Ahmed’im peygamberlerin başıdır.
 - 2 Arşın süsleyicisidir, gönüllerin nurudur.
 - 3 Bir de gökte iki cihanın güneşi,
 - 4 Benim Muhammed’im nurdan Ahmed’im.

IV

- 1 Hiç onun gibi bir kul yaratmadım.
- 2 Onun sözünü iki etmedim.
- 3 Ümmetini cehennemde yakmadım.
- 4 Benim Muhammed’im nurdan Ahmed’im.

V

- 1 Ona saygım var söyle gelsin.
- 2 Ümmetine cennetimi bağışladım.
- 3 Rahmetim her zaman onun üstündedir.
- 4 Benim Muhammed’im nurdan Ahmed’im.

VI

1. **Dervîş Yûnus** seveli Muḥammedi
Her añdıkça virelüm şalāvati
3. Kerîm Allāh aña maḥbûbum dedi
Benim Muḥammedim nûrdan Aḥmedim

92.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I

1. Gözlerini noldu bîdâr eyledüñ
Āh u efgānı saña yār eyledüñ
3. 'Aşq oduna içini nār eyledüñ
Noldu bülbül işiñi zār eyledüñ
5. Ne sebebden 'azm-i gülzār eyledüñ

II

1. Nolduñ ağlarsıñ ne eylersiñ taleb
Bu tükenmez derdiñe noldu sebep
3. Gökdeki dîdârı mı gördüñ 'aceb
Noldu bülbül işiñi zār eyledüñ
5. Ne sebebden 'azm-i gülzār eyledüñ

VI

- 1 Dervîş Yûnus'un Muhammed'i seveli,
2 Onu her andıkça salavat verelim.
- 3 Kerem sahibi olan Allah ona sevgilim, dedi.
4 Benim Muhammed'im nurdan Ahmed'im.

^{92.} **34^a.** *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, 108. şiir (Bilginer, 1976: 129).

- 1 Ne oldu da gözlerini uyandırdın.
2 Ah ve figanı kendine dost edindin.
3 Aşk ateşi yüzünden içini ateş ettin.
4 Ey bülbül, ne oldu işin ağlamak oldu.
5 Hangi sebepten gülzara gitmeyi kastettin.

II

- 1 Ne oldu ki ağlıyorsun ne istiyorsun.
2 Bu tükenmez derdinin sebebi nedir?
3 Acaba gökteki güzel yüzü mü gördün?
4 Ey bülbül, ne oldu işin ağlamak oldu.
5 Hangi sebepten gülzara gitmeyi kastettin.

III

1. Bu fenā gülzāra ʔālirseñ eger
Hîç beķāsı yoķdur anıñ tiz geķer
3. Bu fenā iķre baķar idiñ meger
Noldu bñlbñl iķiñi zār eyledññ
5. Ne sebebden ‘azm-i gülzār eyledññ

IV

1. Ber-ķarār olup biraz eglenmediñ
Dā’im ağlarsın durup diñlenmediñ
3. Kimse bilmez ĥālını añlatmadıñ
Noldu bñlbñl iķiñi zār eyledññ
5. Ne sebebden ‘azm-i gülzār eyledññ

V

1. Bu nice ĥasretidir di cānıñ ne sezer
Firķatiñ gñnden gñne artup gider
3. Luťf idip virgil **Niyāzî**ye ĥaber
Noldu bñlbñl iķiñi zār eyledññ
5. Ne sebebden ‘azm-i gülzār eyledññ

III

- 1 Eğer bu fani gñlzarı istiyorsan,
- 2 Onun devamlığı yoktur, hemen geķip gider.
- 3 Bu fani dñnya iķinde bakıp duruyordun.
- 4 Ey bñlbñl, ne oldu iķin ağlamak oldu.
- 5 Hangi sebepten gñlzara gitmeyi kastettin.

IV

- 1 Durup biraz oyalanmadın.
- 2 Hep ağlıyorsun durup dinlenmedin.
- 3 Hiķ kimse senin ĥālını bilmez, anlatmadın.
- 4 Ey bñlbñl, ne oldu iķin ağlamak oldu.
- 5 Hangi sebepten gñlzara gitmeyi kastettin.

V

- 1 Bu nasıl bir hasrettir söyle, canın ne seziyor.
- 2 Ayrılığın gñnden gñne artıp gider.
- 3 Lñtfedip Niyāzî’ye haber ver.
- 4 Ey bñlbñl, ne oldu iķin ağlamak oldu.
- 5 Hangi sebepten gñlzara gitmeyi kastettin.

93.

Müstef'ilün müstef'ilün

I

1. Olmayıcak senden 'atā
 Çul neylesin yā Rabbenā
3. Dā'im işim sehv ü haṭā
 Çul neylesin yā Rabbenā

II

1. İster seni cān bülbulü
 Lākin erişmez 'aql eli
3. Ger açıvermezseñ yolu
 Çul neylesin yā Rabbenā

III

1. Kim ğamda kim rāḥatdadır
 'Ālem buña ḥayrettedir
3. Hem ḳabza-i ḳudrettedir
 Çul neylesin yā Rabbenā

⁹³. **34^a**. *Aziz Mahmut Hüdai Dîvânı*, 75. şiir (Tatcı ve Yıldız, 2005: 179).

1 Sen ihsan etmezsen,
2 Allah'ım kul ne etsin.
3 Her zaman işim hata ve yanlışlık yapmaktır.
4 Allah'ım kul ne etsin.

II

1 Can bülbulü seni ister.
2 Lakin akıl eli erişmez.
3 Eğer yolu açmazsan.
4 Allah'ım kul ne etsin.

III

1 Kimi sıkıntıda kimi de rahattadır.
2 Dünya buna şaşırır.
3 Hem de kudret elindeyken,
4 Allah'ım kul ne etsin.

IV

1. Hakk añlamak merd işidir
Sıgmaz ‘ağıl nerd işidir
3. Çün şāni‘-i Ferd işidir
Kul neylesin yā Rabbenā

V

1. Kim ki ezel dedi belā
Andan ırağ oldu belā
3. *Allāhu yef‘al mā-yeşā*
Kul neylesin yā Rabbenā

VI

1. *Ente ‘l-Kerīmü ‘l-Müste ‘ān*
Ente ‘r-Ra ‘ūfū küllü ān
3. İhsānıña kaldık hemān
Kul neylesin yā Rabbenā

IV

-
- 1 Hakk’ı anlamak mert işidir.
 - 2 Akla sığmaz o mert işidir.
 - 3 Sani ve fert olan kimsenin işidir.
 - 4 Allah’ım kul ne etsin.

V

- 1 Ezelde evet diyenler,
- 2 Belâdan uzak oldular.
- 3 Allah dilediğini yapar.
- 4 Allah’ım kul ne etsin.

VI

- 1 Sen Kerim (cömert), Müsteânsın (yardımcı)sın.
- 2 Her zaman merhametlisin.
- 3 Biz senin ihsanına muhtacız.
- 4 Allah’ım kul ne etsin.

VII

1. Uçsa kafesden ‘andelīb
Koma Hüdāyi’yi ğarīb
3. İt gülşen-i vaşlıñ nāşīb
Kul neylesin yā Rabbenā

94.

11’li hece ölçüsü

I

1. Yazıklar şol benüm geçen ‘ömrüme
Dervîşlik ne güzel sultānlık imiş
3. Hū dedikçe şafā virir cānıma
Dervîşlik ne güzel sultānlık imiş

II

1. Ebu Bekir tonun‘abā biçdiler
‘Aşk şarābın kana kana içdiler
3. ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alī böyle göçdüler
Dervîşlik ne güzel sultānlık imiş

VII

- 1 Eğer bülbül kafesten uçarsa,
- 2 Hüdāyi’yi çaresiz koyma.
- 3 Kavuşma gülşenini ona nasip et.
- 4 Allah’ım kul ne etsin.

94. 34^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 67. şiir (Tatcı, 2005: 63). Şiir *Dîvân*’da 2 benttir.

- 1 Benim şu geçen ömrüm boş yere harcandı.
- 2 Dervîşlik ne güzel sultanlık imiş.
- 3 Canıma hu dedikçe canıma huzur verir.
- 4 Dervîşlik ne güzel sultanlık imiş.

II

- 1 Ebubekir’in elbisesinden bana elbise biçtiler.
- 2 Aşk şarabını kana kana içtiler.
- 3 Ömer, Osman ve Ali böyle göçtüler.
- 4 Dervîşlik ne güzel sultanlık imiş.

III

1. Dervîşin deve yünü kuşağı
‘İbâdetdir hem örtüsü döşegi
3. Anlar server enbiyânın köçüğü
Dervîşlik ne güzel sultânlık imiş

IV

1. Dervîşlerin ayağında na‘lini
Yürür cennetde şalını şalını
3. Allâh bilür dervîşlerin hâlini
Dervîşlik ne güzel sultânlık imiş

V

1. Dervîşlerin biri Bâyezîd Bistâm
Dervîşlikde buldu derdine dermân
3. Tâcın tahtın terk itdi İbrâhîm Edhem
Dervîşlik ne güzel sultânlık imiş

		III
1	Dervîşin kuşağı deve yünüdür.	
2	Örtüsü ve döşegi ibadettir.	
3	Onlar peygamberlerin yeni dervîşi.	
4	Dervîşlik ne güzel sultanlık imiş.	
		IV
1	Dervîşlerin ayağında ayakkabıları,	
2	Cennette salına salına yürürler.	
3	Dervîşlerin hâlerinden Allah bilir.	
4	Dervîşlik ne güzel sultanlık imiş.	
		V
1	Dervîşlerin biri Bayezid Bestami'dir.	
2	Dervîşlikte derdine derman buldu.	
3	İbrahim Ethem tacını tahtını bıraktı.	
4	Dervîşlik ne güzel sultanlık imiş.	

VI

1. ‘Āşık Yūnus sen de dervīş olagör
Dervīşleriñ tariķına giregör
3. Dervīşleriñ maķāmına iregör
Dervīşlik ne güzel sultānlık imiş

VII

1. Bakmaz mısın şü dünyānın hāline
Pādişehlar çāre bulmaz ölüme
3. Var **Yūnus** sen de şükr eyle hāline
Dervīşlik ne güzel sultānlık imiş

95.

Muḥayyer

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

1. Cümle ḥuccāc ile giydim yine iḥrām-ı ‘abā
Kıbleye karşı yöneldik gideriz mişl-i şabā
3. Erişüp gördüm bürünmüş bir siyeh atlas kabā
Kara tonlu Ka‘betullāh merḥabā yā merḥabā

VI

1. Āşık Yūnus sen de dervīş ol.
2. Dervīşlerin yoluna girin.
3. Dervīşlerin makamına eriş.
4. Dervīşlik ne güzel sultanlık imiş.

VII

1. Şü dünyanın hāline bakmaz mısın?
2. Padişahlar bile ölüme çare bulmazlar.
3. Yūnus, sen de hāline şükret.
4. Dervīşlik ne güzel sultanlık imiş.

95. **38^b.**

I

1. Bütün hacılar ile beraber ihram elbisesi giydik.
2. Kibleye karşı yöneldik, Sabah gibi gideriz.
3. Varıp bir siyah atlas kumaşa büründüğünü gördüm.
4. Siyah elbiseli Kābe merhaba merhaba.

II

1. Çağrışıp lebbeyk deriz yā Rabbenā fermān senūñ
İsteyü geldük қаpuña luṭfile iḥsān senūñ
3. Cānımız olsun viṣāliñ ‘īdine ḳurbān senūñ
Ḳara ṭonlu Ka‘betullāh merḫabā yā merḫabā

III

1. Bağlayıp ‘Arafāt üzre cümle hüccāc ile ṣaf
Dilimizde yā *İlāhī neccinā mimmā neḫāf*
3. Döküben göz yaşlarını idelüm seni ṭavāf
Ḳara ṭonlu Ka‘betullāh merḫabā yā merḫabā

IV

1. Varayuz ḫacerü’l-esvede yüz sürüp ağlayuz
‘Arafāt üzere çeküp rahmete bel bağlayuz
3. Elvedā‘ idüp yürekde ciger dāğlayuz
Ḳara ṭonlu Ka‘betullāh merḫabā yā merḫabā

II

- 1 Ey Allah’ım çağrışıp lebbeyk deriz, ferman senindir.
- 2 Kapına lütuf ve ihsanını istemeye geldik.
- 3 Canımız senin kavuşma bayramına kurbandır.
- 4 Siyah elbiseli Kâbe merhaba merhaba.

III

- 1 Bütün hacılar ile Arafat üstünde saf tutuk.
- 2 Dilimizde ya “Allah bizi tüm korktuğumuz şeylerden kurtar”, duası var.
- 3 Göz yaşlar dökerek seni tavaf edelim.
- 4 Siyah elbiseli Kâbe merhaba merhaba.

IV

- 1 Hacerü’l-esvede varıp yüz sürüp ağlayalım
- 2 Arafat üzerine çıkıp rahmete umalım.
- 3 Vedalaşıp yüreğimizi, ciğerimizi dağlayalım.
- 4 Siyah elbiseli Kâbe merhaba merhaba.

V

1. K̄ara kemh̄adır libāsıñ hem kuşağın s̄im ü zer
Altın olan cānibi m̄izāb-ı rahmetdir meger
3. Şāfī gümüşden yapılmış kapuñ olmuş mu‘anber
K̄ara tonlu Ka‘betullāh merḥabā yā merḥabā

VI

1. Şuşamışuz āb-ı zemzemden sıkāyet idesin
Merve ḥakḥ için Şafā ile ḥimāyet idesin
3. Umarım yarın **Kuloğluna** şefā‘at idesin
K̄ara tonlu Ka‘betullāh merḥabā yā merḥabā

96.

Muḥayyer

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Kūy-i ‘ışkıñ baña bir kūh-i tecellī görünür
K̄albüme ‘īd-i vişālīñle tesellī görünür

Toludur ‘ışḳ u muḥabbet ile bu kevn ü mekān
K̄anda baksam baña her gūşede Leylī görünür
3. Cevher-i z̄ikr-i Hudā ile ser-ā-ser ‘ālem
Baña Firdevs-i cinān-ı müteḥāllī görünür

v

- 1 Elbisen kara kadifedir, kuşağın da gümüş ve altındandır.
- 2 Altın olan tarafı rahmet oluğudur.
- 3 Kapısı saf gümüşten yapılmış, amber kokuyor.
- 4 Siyah elbiseli Kâbe merhaba merhaba.

vi

- 1 Susamışız zemzem suyundan içir
- 2 Merve hürmetine hoşluk ile bizi koru.
- 3 Umarım yarın Kuloğlu kuluna şefaet edesin.
- 4 Siyah elbiseli Kâbe merhaba merhaba.

⁹⁶ **38^b**. *Nakşî Dîvânı*, g. 50, (Sefercioğlu, 2000: 90). Şiir *Dîvân*’da 7 beyittir.

- 1 Aşkının semti bana tecelli dağı gibi görünür. Kalbime kavuşma bayramın ile teselli bulur.
- 2 Bu kâinat aşk ve muhabbetle doldurmuş. Nereye bakarsam her köşede bana Leyla görünür.
- 3 Allah’ın zikir cevheri ile bütün âlem bana süslenmiş Firdevs cenneti görünür.

Rūz u ŧeb sāha-i vahdetde kıyām eylerler
Cümle eŧcār-ı çemen ŧan ki muŧallī görünür

5. Sālik-i Hāğ olanuñ vaz‘ ile eṭvārından
Cānib-i Hāzret-i Allāha tevellī görünür

Nağŧiyā ‘ālem-i bākīde ülü’l-ebŧāra
Herkesuñ hāli mağālīyle muğallī görünür

97.

Muğayyer

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Genc-i ‘iŧkı ister iseñ dil-i vīrānda ara (Hey yār Hāğ dost)
Hızr-veŧ āb-ı hayātı zulumet-i tende ara (Yar yüregim dil cigerim gör ki neler var
Hāğ dost)

‘Alleme’l-esmā rumūzın *men ‘aref* sırrın dahi
Añlamak ŧānuñdan ise ehl-i ‘irfānda ara

3. Rāh-ı Hāğda seni irŧād eyleyen ma‘nāyı bul
Ādem-i ma‘nāyı tālib kāmīl insānda ara

On sekiz biñ ‘ālemi geŧ eyleseñ bulmağ muğāl
Seni yoğdan var iden Mevlāyı var sende ara

5. Her hācerden gevher olmaz ma‘den olmaz her türāb
Zāhidā gir bağr-i ‘iŧka dūrri ‘ummānda ara

⁴ Gece gündüz vahdet meydanında kıyam eylerler. Sanki çimendeki bütün ağaçlar namaz kılar.
⁵ Hak yoluna gidenin tavır ve davranışlarında Hz. Allah tarafına yaklaşmak görünür.
⁶ Ey Nakŧi! O ahirette basiret sahiplerine herkesin hāli sözleri ile süslenmiş görünür.

97. **38^b**. *Bolulu Himmet Dīvānı*, 2. ŧiir (Tapsız, 1995: 49).

¹ Aŧk hazinesini istiyorsan yıkip gönülde ara. Hızır gibi abıhayatı beden karanlığında ara.

² “İsimleri öğretti.” (Bakara, 2/31) ayetlerin iŧaretini ve “Nefsini bilen...” sözünün sırrını anlamak istiyorsan bunları ariflerde ara.

³ Seni Hak yoluna götüren manayı bul. Ey Tālib! Haydi, mana ādemini kāmīl insanda ara.

⁴ Sekiz bin ālemi gezsene bile bulmak mümkün değıldir. Seni yoktan var eden Mevla’yı git, kendinde ara.

⁵ Her taŧtan cevher ve her topraktan maden olmaz. Ey zahit, aŧk denizine gir, inciye ummanda ara.

Ṭālib-i Mevlā iseñ her kişiden **Himmet** dile
Ġafil olma maṭlabıñ var sırr-ı Kır'ānda ara

98.

Hüzzām

Mef'ūlü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

1. Tennūr-ı dile od yakup āh-ı şererümden
Bir özge kebāb mā-ḥazar itdüm cigerümden

Derd ehline nüş itmegiçün eyledüm ihzār
Bezm-i ğama iki şīşe mey dīdelerümden

3. Şeb-tā-be-seḥer zārüm o yāre eşer itmez
Lerzīde felek gerçi ki āh-ı seḥerümden

Dil-beste-i zūlf-i siyehüñ yine **Sezâyi**
Sevdâ-yı cünün gitmedi aşlâ bu serümden

99.

Muḥayyer

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Düşeli bu 'ışkıñ cānum iline
Beni düşürdi bu ḥalkuñ diline

Akıtdı çeşmimden kanlı yaşlarım
İllâ yaşum dilemezem siline

⁶ Mevlâ'yı istiyorsan herkesten yardım iste haydi isteğın bu şeyini Kur'an'ın sırrında ara.

^{98.} **39^a**. *Sezâyi Dîvânı*, 274. şiir (Özuygun, 1999: 457). Şiir *Dîvân*'da 5 beyittir.

¹ Ahımın kıvılcımlarından gönül tandırında ateş yakıp ciğerimden özel bir kebab hazırladım.

² Dert ehline içmek için gam meclisinde gözlerimden iki kadeh şarap sundum.

³ Geceden sabaha kadar ağlıyorum. Ahımın kıvılcımlarından felek bile titremiş. Fakat o sevgiliye bir etkisi olmuyor.

⁴ Sezâyî, yine siyah zūlfüne gönül bağlamış. Delilik sevdası asla başımdan gitmedi.

^{99.} **39^a**. *Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı*, 110. şiir (Güneş, 1994: 384). Şiir *Dîvân*'da 8 beyittir.

¹ Senin aşkın benim canım ülkesine düşeli beri beni halkın diline düşürdü.

² Gözümde kanlı yaşlarım akıttı. Ancak gözyaşlarımın silmesini dilemem.

3. Hoş yaraşur ‘âşıklara göz yaşı
Her kim ‘âşık göz yaşından biline
- Ben bu ‘ışkıdan bir nefes ayrılmazam
Ger yüregüm şerha şerha diline
5. ‘İşkıla geçen bir demi virmezem
‘İşksiz geçen ‘ömrümün biñ yılına
- İsmi resmi **Eşrefoğlu Rümînûñ**
Kül oldu şavruldu ‘ışkuñ yeline

100.

Muḥayyer

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Cümle ‘âlem âşinâ ben arada bîgāneyem
Her işüm aġyâr-ile gör kim ‘aceb dîvāneyem
- Bilmeyüp ta‘mîr-i cism itdüm velî ḳalbüm ḥarâb
Hey meded mi‘mâr-ı ‘âlem ḳıl nazâr vîrāneyem
3. Teşneyem zûlmetde ḳaldum âb-ı ḥayvân isterem
Girmeden deryâ-yı ‘aşḳa ṭâlib-i dür-dāneyem
- Zât-ı mutlak çünki yüz gösterdi ġayrı neylerem
Gayra ger dil kayd idem ḥükm eyle kim put-ḥāneyem

³ Âşıklara gözyaşım çok güzel yaraşır. Âşık olan gözyaşından belli.
⁴ Yüreğimi parça parça etseler bile ben bu aşktan bir an bile ayrı kalamam.
⁵ Aşk ile geçirdiğim bir anı bile aşksız geçtiğim ömrümün bin yılına deġişmem.
⁶ Resmi ismi olan Eşrefoğlu Rumî kül olup aşk rüzgârıyla savruldu.

^{100.} 39^a. Şemseddin Sivasî Dîvânı, g. 55, (Süer, 2015: 246).

¹ Cümle âlem tandık ancak arada ben yabancıyım. Her işim başkalar ile gör ki ne garip deliyim.
² Bedeni tamir etmeyi bilmeden kalbimi harap ettim. Ey âlemin mimarı yardım et, bak viraneyim.

³ Karanlıkta kalıp susamışım, abıhayat isterim. Aşk denizine girmeden inci tanesini istiyorum.

⁴ Mutlak olan zatı, yüzünü gösterince başkasını ne yapayım. Eġer başkasına gönül bağlarsam puthane olduğumu hükmeder.

5. Mey-fürüş oldum şalâdur ehl-i ‘aşka Şemsiyâ
Bendedür hamr-ı ezel gelsün gelen mey-hāneyem

ḤİCÂZ

101.

Mef‘ûlü mefâ‘îlün

I

1. Ey bülbül-i nâlede
Gül vaşlını ḥvâhende
3. Gül vaşlı muḳarrerdir
Sa‘y eyle bu gülşende

II

1. Gül ismini evrâd it
Var derd ile feryâd it
3. Feryâd ile mu‘tâd it
Vuşlat bulasın sen de

⁵ Ey Şemsi! Aşk ehline şarap satıyorum. Ezel şarabı bendedir, ben meyhaneyim gelen gelsin.

¹⁰¹. 42^b. *Hasan Sezâyî Dîvânı*, 308. şiir (Özuygun, 1999: 475).

1 Ey inleyen bülbül,
2 Güle kavuşmayı isteyen,
3 Güle kavuşmak muhakkaktır.
4 Bu gülşende gayret et.

II

1 Gül ismini tekrar et.
2 Haydi derdin ile feryat et.
3 Kendini Feryat ile alış.
4 Sende vuslatı bulursun.

III

1. Şabr it sitem-i hāre
Gül vaşlına bul çāre
3. Çāresini isterseñ
Qalma kafes-i tende

IV

1. Gül faşlı ğanīmetdir
Bülbül saña ni‘metdir
3. Bil kadr-i dem-i vaşlı
Güller gibi ol hānde

V

1. Gül faşlı geçer qalmaz
Büyundan eşer qalmaz
3. Hecr-i gül için ol var
Derd-ile ser-efkende

III

-
- 1 Dikenin zulmünü sabret.
 - 2 Güle kavuşmasına çare bul.
 - 3 Çaresini arıyorsan.
 - 4 Tende kafesinde kalma.

IV

- 1 Gül mevsimi ganimettir.
- 2 Bülbül sana nimettir.
- 3 Kavuşma anın değerini bil.
- 4 Güller gibi o gül.

V

- 1 Gül mevsimi geçip kalmaz
- 2 Kokusunda iz kalmaz.
- 3 Gülün ayrılığın için sende git,
- 4 Derdi ile âşık ol.

VI

1. Gül vaşlı **Sezâî** de
Bulmuşdur Fenâyîde
3. Sen daği bulam dirseñ
Gel cān ile ol bende

102.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Yā Resūlallāh bize gör nitdi 'aşî ümmetiñ
Görmeye anlar daği rüz-ı kıyāmet şefkatiñ

Şāh Hüseyniñ itdiler hāķe berāber cismini
Kılmadılar ol münāfıķlar senüñ hiç hürmetiñ
3. Kerbelāda yā Muḥammed ger göreydin ḥālimiz
Tā kıyāmet sākin olmazdı bizim çün firķatiñ

Kim ki 'ālem fāhriniñ evlādına buğz eyleye
Eyleme aña müyesser yā İlahī cennetiñ
5. Biz muḥibb-i ḥānedān-ı Muşţafāyız **Seyfiyā**
Rüz u şeb nesl-i Resūlallāha olsun midḥatiñ

VI

-
- 1 Sezâî de güle kavuşmayı,
 - 2 Fenâyî'de bulmuştur.
 - 3 Sende bulayım dersen,
 - 4 Gel can ile kul ol.

102. 42^b. *Seyyid Nizamoğlu Dîvâni*, 143. şiir (Özdemir, 1996: 137).

¹ Ey Allah'ın Resulü, asi ümmetine bak bize ne etti. Onlar da kıyamet gününde şefkatini görmesinler.

² Şah Hüseyin'in bedenini beraber yerle bir ettiler. O münafıklar sana hiç saygı göstermediler.

³ Ey Muhammed, eğer Kerbela'da hâlimizi görseydin bizim için kıyamete kadar ayrılık acısı çekmezdin.

⁴ Ey Allah'ım, kim ki kâinatın övücü Hz. Peygamberin evladına düşmanlık ederse, cennetini ona kolaylaştırma.

⁵ Ey Seyfi, biz Mustafa ailesinin seveniyiz. Gece gündüz Resulullah'ın soyunu övüyoruz.

103.

7'li hece ölçüsü

I

1. 'Aşkîñ meyine kıandıñ
Nolduñ a gönül nolduñ
3. Yağdın beni yandırdıñ
Nolduñ a gönül nolduñ

II

1. Bir yerde karar itmez
Hiç kimseden 'ar itmez
3. Hekimler timar itmez
Nolduñ a gönül nolduñ

III

1. Kalbimi güşad eyle
Hem Mevlâyı yad eyle
3. Gamgîn dili şad eyle
Nolduñ a gönül nolduñ

103. 42^b.

- 1 Aşkın şarabına kandım.
2 Ey gönül ne oldun.
3 Beni yakıp yandırdın.
4 Ne oldun ey gönül ne oldun.

I

- 1 Bir yerde sakin durmaz.
2 Hiç kimseden utanmaz.
3 Hekimler tedavi edemez.
4 Ne oldun ey gönül ne oldun.

II

- 1 Kalbimi sevindir.
2 Hem de Mevla'yı hatırlat.
3 Gamlı gönlü mutlu et.
4 Ne oldun ey gönül ne oldun.

III

IV

1. Bu dil vîrânı yakdıñ
Yakup küle döndürdüñ
3. ‘Ālemi dutdu efgāññ
Nolduñ a gōñül nolduñ

V

1. Gel imdi ey ‘Azîzî
Sırrıñ dime ol epsem
3. Aḥvāle olur maḥrem
Nolduñ a gōñül nolduñ

104.

10’lu hece ölçüsü

1. ‘Aşk-ile ‘āşık gül-‘izār oldu
Tāze ter gōñlüm nev-bahār oldu

Mevlānın adın ‘āşık añdıkça
Zikr ile zāhid şermsār oldu
3. Nār-i firḫatde bir garîb iken
Vuşlata irdi şehriyār oldu

Ḳodu aḡyārı gördü dildārı
Buldu ol yārı bî-ḫarār oldu

IV

- 1 Bu yıkılmış gönlümü yaktın.
2 Yakıp küle döndürdün.
3 Senin feryadın dünyayı kapladı.
4 Ne oldun ey gönül ne oldun.

V

- 1 Ey Azîzî, şimdi gel.
2 O dilsiz sırrını söyleme.
3 Hâline mahrem olur.
4 Ne oldun ey gönül ne oldun.

104. 43^a.

- 1 Aşk ile âşık gül yüzlü oldu. Yıpranmamış gönlüm ilkbahar gibi oldu.
- 2 Âşık Mevla’nın adını andıkça zikir ile utanır zahit oldu.
- 3 Ayrılık ateşinde bir garip iken kavuşunca hükümdar oldu.
- 4 Sevgiliyi görünce başkasını bıraktı, sevgiliyi gördü. O yârı buldu yerinde duramadı.

5. Her seher inler nâleler eyler
Gülşen-i ‘aşkda ol hezâr oldu
- Hakkı duyanlar ‘aşka uyanlar
‘İzziyâ anlar yâre yâr oldu

105.

8’li hece ölçüsü

I

1. Şehîdlerin ser-çeşmesi
Enbiyânın bağı başı
3. Evliyânın gözü yaşı
Hasan ile Hüseyindir

II

1. Kerbelânın yazıları
Şehîd olmuş gâzîleri
3. Fatma ana kızuları
Hasan ile Hüseyindir

⁵ Her sabah inleyip feryat eder. Aşk gülşeninde o bülbül oldu.

⁶ Hakk’ı duyanlar aşka uydular. Ey İzzî! Hakk’a duyanlar, aşka uyanlar yâre yâr oldu.

^{105.} **43^a.** *Âşık Yûnus Divânı*, 45. şiir (Tatcı, 2005: 48). Şiir *Dîvân*’da 9 benttir.

1 Şehitlerin piri,
2 Enbiyanın bağrının yarası,
3 Evliyanın gözünün yaşı,
4 Hasan ile Hüseyin’dir.

II

1 Kerbela’nın sahraları,
2 Gazileri şehit düştü.
3 Fatma anneninin kızuları,
4 Hasan ile Hüseyin’dir.

III

1. Kerbelānıñ tā içinde
Nūr balķır siyeh saçında
3. Yatan al kanlar içinde
Hasan ile Hüseyindir

IV

1. Hāzret ‘Alī babaları
Muhammeddir dedeleri
3. ‘Arşın iki küpeleri
Hasan ile Hüseyindir

V

1. Dedesiyle bile varan
Kevşer ırmağında tıran
3. Şusuz ümmete şı veren
Hasan ile Hüseyindir

-
1	Kerbela'nın içinde,	III
2	Siyah saçında nur parlar,	
3	Al kanlar içinde yatan,	
4	Hasan ile Hüseyin'dir.	
		IV
1	Hazreti Ali onların babası,	
2	Sevgili peygamberimiz onların dedesi,	
3	Arşın iki küpesi,	
4	Hasan ile Hüseyin'dir.	
		V
1	Dedesi ile birlikte varan,	
2	Kevser ırmağında duran,	
3	Susuz ümmete su veren,	
4	Hasan ile Hüseyin'dir.	

VI

1. **Dervîş Yûnus** cihân fânî
Bizden ola gelen kıanı
3. İki cihânîñ sultânı
Hasan ile Hüseindir

106.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

1. Gönül hayrân olupdur 'ışk elinden
Ciger biryân olupdur 'ışk elinden

Eridi karlı dağlar zerre zerre
Deñiz 'ummân olupdur 'ışk elinden
3. Niceler tâc ü tahtı mâl u mülki
Koyup 'uryân olupdur 'ışk elinden

Koyup İbrâhîm Edhem tâc u tahtı
Yeri külhan olupdur 'ışk elinden
5. Ne gördü Leylînüñ yüzinde Mecnûn
Ki ser-gerdân olupdur 'ışk elinden

Züleyhâ ne gördi Yûsuf yüzünden
İşi efgân olupdur 'ışk elinden

VI

-
- 1 Ey Dervîş Yûnus, dünya fanidir.
 - 2 Bizden olup gelenler nerede?
 - 3 İki cihan sultanı.
 - 4 Hasan ile Hüseyin'dir.

106. 43^a. *Yûnus Emre Dîvânı*, 245. şiir (Tatçı, 1990: 748). Şiir *Dîvân*'da 10 beyittir.
- 1 Aşk yüzünden gönül şaşırılmıştır. Aşk yüzünden ciğer kebab oldu.
- 2 Karlı dağlar zerre zerre eridi. Aşk yüzünden deniz Umman oldu.
- 3 Aşk yüzünden birçok insan taç taht ve mülkü bırakıp çıplak olmuştur.
- 4 İbrahim Ethem taç ve tahtı bırakıp aşk yüzünden yeri külhan olmuştur.
- 5 Mecnun Leyla'nın yüzünden ne gördü. Aşk yüzünden şaşkın olup perişan oldu.
- 6 Züleyha, Yusuf yüzünden ne gördü. Aşk yüzünden işi feryat ve figan etmek olmuştur.

7. Zihî Manşūr ki ma‘şuķuñ yolında
Seri ğaltān olupdur ‘ışķ elinden

Bu **Yūnus Emre** ḥasretile zārī
‘Aceb miħmān olupdur ‘ışķ elinden

107.

7’li hece ölçüsü

I

1. Buyruğun tut Raħmāniñ
Tevḥīde gel tevḥīde
3. Tāzelensin İmāniñ
Tevḥīde gel tevḥīde

II

1. Sen seni ne sanırsın
Fāniye dayanırsın
3. Hoş bir ğün uyanırsın
Tevḥīde gel tevḥīde

⁷ Mansur sevdiğinin yolunda, aşk yüzünden başı yere yuvarlandı.
⁸ Bu Yūnus Emre hasretle ağlamaktadır. Aşk yüzünden ne gibi misafir olmuştur.

^{107.} **43^b**. *Aziz Mahmut Hüdayi Dîvânı*, 91. şiir (Tatçı ve Yıldız, 2005: 213). Şiir *Dîvân*’da 9 benttir.

¹ Raħman olan Allah’ın buyruğunu yerine getir.
² Tevhide gel tevhide.
³ Tazelensin imanın.
⁴ Tevhide gel tevhide.

II

¹ Sen kendini ne sanıyorsun.
² Fani dünyaya dayanıyorsun.
³ Aslına bakarsan bir ğün uyanırsın.
⁴ Tevhide gel tevhide.

III

1. Yaban yerlere bakma
Cānıñ odlara yakma
3. Her gördüğüne akma
Tevhīde gel tevhīde

IV

1. Māsivādan gözün yum
Ne umarsan Hākdan um
3. Gitsin gönülden gumūm
Tevhīde gel tevhīde

V

1. Kibri başdan şavarsañ
Hāk bilmege ararsañ
3. Yaradanı severseñ
Tevhīde gel tevhīde

-
1	Başka yerlere bakma.	III
2	Canını ateşlere yakma.	
3	Her gördüğüne meyletme.	
4	Tevhide gel tevhide.	IV
1	Masivadan gözünü yum.	
2	Ne dilersen Hak'tan dile.	
3	Gönülden gamın gitsin.	
4	Tevhide gel tevhide.	V
1	Kibri baştan savursan,	
2	Hak bilmeyi arasan,	
3	Yaratana seversen,	
4	Tevhide gel tevhide.	

VI

1. **Hüdâyî**'yi gūş eyle
Şevke gelüp cūş eyle
3. Bu kevşerden nūş eyle
Tevhîde gel tevhîde

108.

8'li hece ölçüsü

I

1. Ğanî Mevlâm naşîb itse
Varsam ağlayı ağlayı
3. Medîne'de Muhammedi
Görsem ağlayı ağlayı

II

1. Delîl yapışsa elime
Lebbeyk söyletse dilime
3. İhrâm bezini belime
Şarsam ağlayı ağlayı

VI

- 1 Hüdâyî'yi dinle.
- 2 Şevke gelip coş.
- 3 Bu Kevser'den iç.
- 4 Tevhide gel tevhide.

108. **43^b.** *Âşık Yûnus Divânı*, 218. şiir (Tatçı, 2005: 175).

I

- 1 Gani Mevla'm nasip ederse.
- 2 Ağlaya ağlaya varıp,
- 3 Medine'de Muhammed'i,
- 4 Ağlaya ağlaya görsem.

II

- 1 Rehber elimden tutsa,
- 2 Dilime Lebbeyk dedirtse,
- 3 Belime ihram bezini,
- 4 Ağlaya ağlaya sarsam.

III

1. Akıdırlar hayvân kanı
Esirgemez kimse cânı
3. Şol Minâda koç qurbânı
Kessem ağlayı ağlayı

IV

1. Altın oluq derler aña
Anı gören kalır taña
3. Qara tonlu Ka'be saña
Varsam ağlayı ağlayı

V

1. Huccâc gelür yana yana
Döndü cigercigim kana
3. Āb-ı zezem kana kana
İçsem ağlayı ağlayı

-
- 1 Hayvan kanı akıdırlar.
 - 2 Kimse canı esirgemez.
 - 3 Şu Mîna'da koçun kurbanını,
 - 4 Ağlaya ağlaya kessem.

III

- 1 Ona altınoluk derler.
- 2 Onu gören hayret eder.
- 3 Kara elbiseli Kâbe sana,
- 4 Ağlaya ağlaya varsam.

IV

- 1 Hacılar yana yana gelir.
- 2 Ciğirim kana döndü.
- 3 Zezem suyunu kana kana,
- 4 Ağlaya ağlaya içsem.

V

VI

1. Çevre yanı kesme kaya
El kaldırıp âmîn diye
3. ‘Arafâtta şol vakfeye
Dursam ağlayı ağlayı

VII

1. Dervîş **Yûnus** dir cān ile
Kul olmuşum îmān ile
3. Dilim zıkr-i Kûr’ān ile
Varsam ağlayı ağlayı

109.

Mefā ‘îlûn mefā ‘îlûn fe ‘ûlûn

I

1. Musahhar emriñe hep cümle eşyâ
Seniñdir kul seniñdir hüküm efendim
3. Eliñ altındadır dünyâ vü ‘uqbâ
Seniñdir kul seniñdir hüküm efendim

VI

- 1 Etrafında keskin kayaları,
- 2 El kaldırıp âmin derler.
- 3 Arafat’ta,
- 4 Ağlaya ağlaya vakfeye dursam.

VII

- 1 Dervîş Yûnus söyler.
- 2 İman ile kul olmuşum.
- 3 Dilimde kuran zikri ile,
- 4 Ağlaya ağlaya varsam.

109. **43^b**. *Aziz Mahmut Hüdâyi Dîvânı*, 17. şiir (Tatcı ve Yıldız, 2005: 49).

- 1 Bütün varlıklar senin emrine boyun eğmiştir.
- 2 Efendim kul senindir hüküm senindir.
- 3 Dünya ve ahiret elinin altındadır.
- 4 Efendim kul senindir hüküm senindir.

II

1. Ne isterseñ edersin̄ kudretiñ var
Her işde nice nice hikmetiñ var
3. Esirgersin̄ ‘uşatı raḥmetiñ var
Seniñdir ḳul seniñdir ḥükm efendim

III

1. Kiminiñ derdine dermān edersin̄
Kimine āteşi gülzār edersin̄
3. Kimini Muştafā Muḥtār edersin̄
Seniñdir ḳul seniñdir ḥükm efendim

IV

1. Kimin kapusına yüzüm süreyim
Kimin dīvānına el ḳavşurayım
3. Efendimi koyup kanda gideyim
Seniñdir ḳul seniñdir ḥükm efendim

-
1	Senin kudretin ne istersen yaparsın.	II
2	Her işte senin pek çok hikmetin var.	
3	Asileri bağışlarsan.	
4	Efendim kul senindir hüküm senindir.	III
1	Kiminin derdine çare bulursun.	
2	Kimine ateşi gülzar edersin.	
3	Kimini Mustafa Muhtar edersin.	
4	Efendim kul senindir hüküm senindir.	IV
1	Yüzümü kimin kapısına süreyim.	
2	Kimin divanında el bağlayayım.	
3	Efendimi bırakıp nereye gideyim.	
4	Efendim kul senindir hüküm senindir.	

V

1. ‘Usāta rahmet ü gufrān edersin
Gönüller derdine dermān edersin
3. **Hüdāyī**ye ‘aṭā ihsān idersin
Seniñdir kul seniñdir hüküm efendim

110.

5’li hece ölçüsü

I

1. Yandım kül oldum
‘Aşk meydānında
3. Kōkar gül oldum
‘Aşk meydānında

II

1. Gül idim şoldum
Nūr ile doldum
3. Bilmezem noldum
‘Aşk meydānında

V

- 1 Asilere rahmet ve merhamet edersin.
2 Gönüllerin derdine çare bulursun.
3 Hüdāyī’ye lütuf ve ihsan edersin.
4 Efendim kul senindir hüküm senindir.

110. 44^a.

I

- 1 Yanıp kül oldum.
2 Aşk meydanında.
3 Kokan gül oldum.
4 Aşk meydanında.

II

- 1 Gül iken soldum.
2 Nur ile doldum.
3 Ne oldum bilmiyorum.
4 Aşk meydanında.

III

1. Hâk ‘aşkı geldi
Benligim aldı
3. Bir adım kaldı
‘Aşk meydânında

IV

1. Ağlarım gülmem
Gözlerüm silmem
3. Nolduğum bilmem
‘Aşk meydânında

V

1. Arayıp buldum
Kudretle doldum
3. Ol dost ben oldum
‘Aşk meydânında

		III
1	Hak aşkı geldi.	
2	Benliğimi aldı.	
3	Bir adım kaldı.	
4	Aşk meydanında.	
		IV
1	Ağlarım gülmem.	
2	Gözlerimi silmem.	
3	Ne olduğumu bilmiyorum.	
4	Aşk meydanında.	
		V
1	Arayıp buldum.	
2	Kudretle doldum.	
3	O dost ben oldum.	
4	Aşk meydanında.	

VI

1. Ulular gitmiş
Yolları açmış
3. Şu gibi akmış
‘Aşk meydânında

VII

1. **Ṭālīb** de hayrân
‘Aşk ile nālân
3. Olmuşdur suzân
‘Aşk meydânında

111.

11’li hece vezin

I

1. Yürük degirnenler gibi dönerler
El ele virmiş Hâkka giderler
3. Gönül Ka‘besini tavâf iderler
Muhammediñ kösü çalınır bunda

VI

- 1 Ulular gitmiş.
- 2 Yolları açmış.
- 3 Su gibi akmış.
- 4 Aşk meydanında.

VII

- 1 Ṭâlîp de şaşkın.
- 2 Aşk yüzünden inler.
- 3 Yanıp kalmıştır.
- 4 Aşk meydanında.

¹¹¹. 44^a. *Âşık Yûnus Dîvânı*, 165. şiir (Tatçı, 2005: 137).

I

- 1 Hızlı değirnenler gibi dönerler.
- 2 El ele verip Hakk’a giderler.
- 3 Gönül Kâbe’sini tavaf ederler.
- 4 Burada Muhammed’in davulu burada çalınır.

II

1. Semāda melekler kanad açarlar
Mü'minler üstüne rahmet saçarlar
3. Birisi kılağuz Haḫḫa uçarlar
Muḫammediñ kösü çalınır bunda

III

1. 'Āşık Yûnus eydür gör noldu baña
'Aşkıñ maḫabbeti dokunur cāna
3. 'Aklıñı başıña devşir dīvāne
Muḫammediñ kösü çalınır bunda

112.

Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

1. Esmā-i İlähîde bî-ḫad hünerim var
Her demde semāvāt-ı ḫurūfa seferim var

Gönlüm gögünüñ yıldızınıñ ḫiç 'adedi yok
Her burcda benüm biñ güneş ü biñ kamerim var
3. 'Ālimlere ebced ḫocası olmaḫ olur 'ār
Alçaḫ görünen ebcede 'ālī nazarı var

II

- 1 Gökte melekler kanat açarlar.
- 2 Müminlerin üstüne rahmet saçarlar.
- 3 Birisi rehberdir, Haḫḫ'a uçarlar.
- 4 Burada Muhammed'in davulu burada çalınır.

III

- 1 Âşık Yûnus, gör ki bana ne oldu, der.
- 2 Aşkının sevgisi cana dokunur.
- 3 Ey divane, aklını başına toplu.
- 4 Burada Muhammed'in davulu burada çalınır.

112. 44^a. *Niyâzi-i Mısrî Dîvânı*, 129. şiir (Bilginer, 1976: 146).

- 1 Allah'ın isimleri konusunda hünerim var. Her zaman harf semalarına yolculuğum var.
- 2 Gönül gökteki yıldızının sayısı yok. Her burçta benim bin güneş bin ayım var.
- 3 Âlemlere alfabe (ebcet) hocası olmak utançtır. Alçaḫ görünen ebcede yüksek bir bakış açışım var.

‘Arşı vü semāvātı ‘ulūmuñ budur el-ḥaḳ
Hem daḫi zemīninde dūkenmez güherim var

5. Bunuñla bir oldu dem-i ‘İsā ile **Mısrī**
Göñlüme daḫi ne gelir ü ne giderüm var

‘IRĀḲ

113.

14’lü hece ölçüsü

1. Dervīş olan kişiniñ sözleri ‘ummān olur
Sālik-i Ḥaḳ olanın rāhına burhān olur

‘İlm-i ledün dersini ‘ārif olan kişiler
Ḥasta-dil olanlarıñ derdine Loḳmān olur
3. Beyt-i dili pāk olur zıkr-i Ḥaḳḳı işiden
Şabr u ḳararı gider işleri devrān olur

Şem‘-i cemāle döner pervānedür ‘āşıkūn
Zann eder ol cāhilūn derd ile ‘işıyān olur
5. Sanma **Niyāzī** özüñ dervīş olupdur senüñ
Dervīş olan kişiler ‘āleme sulṭān olur

⁴ İlimlerin arşı ve gökleri budur. Artık toprağında tükenmez incim var.
⁵ Ey Mısrî, İsa'nın nefsi ile doldu. Gönlüme ne gelen ne de gidenim var.

113. **45^b**. *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, 130. şiir (Bilginer, 1976: 147).

¹ Derviş olan kişinin sözleri ümran olur. Hak yolcusunun yoluna rehber olur.

² İlmi ledün dersini bilen kişiler gönlü hasta olanların derdine Lokman olur.

³ Hak zikrini duyanın gönül evi temiz olur. Sabır ve kararı gidip işleri döner.

⁴ Âşıklar pervanedir, güzel cemalin mumu etrafında döner. Cahiller derdi ile isyan edeceğini zannederler.

⁵ Ey Niyâzî! Senin özünün derviş olduğunu sanma. Derviş olan kişiler âleme sultan olur.

114.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Doğdu ol şadr-ı risālet başdı ‘arş üzre kadem
Şaldı ol nūr-ı nübüvvet pertevin fevka’l-ümem

Çalınur tabl-ı beşāret geldi şāh-ı enbiyā
Gülgüle doldu cihāna kōndu ol şāhib-‘alem
3. Nūr-i vechinden alındı encüm ü şems ü kamer
Baħr-i ‘ilminden bilindi hikmet-i levh u kalem

Merħabā yā Muştafā ey nūr-ı ‘ayn-ı aşfiyā
Merħabā yā şāhibü’l-mi‘rāc fī dāci’z-zulem
5. Gelmeseydiñ ‘āleme sen halk olunmazdı cihān
Dostluğuna yaradıldı ey nebīyy-i muħterem

Yā Resūlallāh şefā‘at kıl **Niyāzī** mücrime
Ol zamān kim baş açık yalın ayak kan ağlaram

115.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. *Yā Resūlallāh ħabīb-i Ĥālīk-i yektā tuyī*
Ber-guzin-i zu’l-celāl-i pāk u bī-hemtā tūyī

^{114.} **45^b.** *Niyāzī-i Mısrī Dîvânı*, 81. şiir (Bilginer, 1976: 106). Şiir *Dîvân*’da 7 beyittir.
¹ Peygamberlerin başı doğdu, arş üstüne ayak bastı. Nübüvvet nurunun ışığını ümmetin üstüne saldı.
² Peygamberler sultanı gelince müjde davulu çalındı. O sancak sahibi konakladı, dünyaya velvele doldu.
³ Yıldızlar güneş ve ay yüzünün nurundan alındı. Levh ü kalem hikmeti onun ilminin denizinden bilindi.
⁴ Merhaba, ey Mustafa ey ermişlerin gözünün nuru. Merhaba, kap karanlık gecede Mirâc sahibi.
⁵ Sen dünyaya gelmeseydin cihan yaratılmazdı. Ey kıymetli peygamber, onlar senin sevgin için yaratıldı.
⁶ Ey Allah’ın Resulü, baş açık yalın ayak kan ağladığı o zamanda günahkâr Niyâzî’ye şefaet et.

^{115.} **45^b.**
¹ Ey Allah’ın Resulü, tek olan Allah’ın habibi sensin. Eşsiz ve celal sahibi olan Allah’ın seçkini sensin.

*Nāzenīn-i ḥazret-i Ḥaḳ ṣadr-i bedr-i kā'ināt
Nūr-i çeşm-i enbiyā çeşm-i çerāğ-i mā tuyī*

3. *Yā Resūlallāh tu dānī ummetānet ācizend
Reh-numā-yi 'ācizān-i bī-ser u bī-pā tuyī*

*Der-şeb-i mi 'rāc būdet Cebre'il ender-rikāb
Pā nihāde ber-ser-i nuh gunbed-i ḥaḍrā tuyī*

5. *Şems-i Tebrīzī ki dāred na't-i peygamber zi-ber
Muştafā vu Muctebā ān seyyid-i a'lā tuyī*

116.

14'lü hece ölçüsü

1. Benem ol 'aşk baḥrīsi deñizler ḥayrān baña
Deryā benüm ḳatremdür 'aşk oldu 'ummān baña
- Çün dosta gider yolum mülke irişür elüm
Ḥaḳdan söyler bu dilüm ne ḳul ne sulṫān baña
3. Yoğ iken bu bārgāh sen var idiñ pādişāh
Āh bu 'işḳ elinden āh derd olur dermān baña
- Doğdu ol dīn ṫāvusu aydın oldu ḳamusı
İbrāhīm Ḥalīl Musī delīl ü burhān baña

² Hz. Allah'ın nazlı sevdiği, kâinatın dolunayı, peygamberlerin göz nuru, bizim kandilimizin ışığı sensin.

³ Ey Allah'ın Resülü, ümmetlerin aciz olduğunu sen biliyorsun. Başsız ayaksız olan acizlerin yol göstereni sensin.

⁴ Mirâc gecesinde Cebrail senin üzengini tutuyordu. Yeşil dokuz küpenin üstüne ayak basan sensin.

⁵ Peygamber efendimizin na'tını ezberlemiştir. Şemsi Tebrizi, Mustafa mücteba ve en yüce seyyit sensin.

^{116.} 46^a. *Yünus Emre Dîvânı*, 12. şiir (Tatçı, 1990: 565). Şiir *Dîvân*'da 10 beyittir.

¹ Aşk bahrisi benim (ördeği), denizler bana hayrandır. Deniz benim bir damlamdır, aşkın bana umman olmuştur.

² Yolum dosta gidince elim mülke ulaştı. Bu dilim Hak'tan şunu söyler ne kul ne de sultan bana lazım değildir.

³ Ey padişah, bu âlem yok iken sen vardın. Ah bu aşkın elinden dert bana derman oldu.

⁴ Dinin güzel tavus kuşu doğdu, herkes aydınlandı. İbrahim Halil Musa bana rehber oldu.

5. Çünkü doğdu Muştafa ‘alem oldu pür-şafâ
Ol kıldı ‘ahde vefâ andandır ihsân baña
- Şerî‘at ehli ırak iremez bu menzile
Ben kuş dilin bilürem söyler Süleymân baña
7. Kâf tağı zerrem degül ay u güneş baña kul
Aşlum Hâkdur şek degül mürşiddür Kur’ân baña
- Âdem yaratılmadan cân kalıba tolmadan
Şeytân la‘net bulmadan ‘arş idi seyrân baña
9. **Yûnus** bu halk içre eksiklidir Hâk bilir
Dîvân’olmuş çağırır dervîşlik bühtân baña

117.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. İy gönül var kim bu derdden sen haberdâr olmaduñ
Anuñ içündür bu yolda sen cigerdâr olmaduñ
- Ben dilerdüm dost zülfin boynuma kılam kemend
Sen perîşânlık idüp ol dâra berdâr olmaduñ
3. Ben ki ol şahuñ cemâli şem‘ine pervaneyem
Var gönül var kim düşüp ol şem‘a yanar olmaduñ
- Var gönül var sen benümle Hâkka karşı yanmaduñ
Çok cefâlar eyleduñ baña vefâdâr olmaduñ

⁵ Mustafa doğunca dünya huzur ile doldu. O ahde vefa etti, bana ondan gelir.
⁶ Bu şeriattan uzak olan bu menzile ulaşamaz Süleyman bana kuşdilini öğrettiği için bilirim.
⁷ Kafdağı bir zerrem bile değil, ay ve güneş bana kuldur. Şüphesiz aslım Haktır, Kur’an bana mürşittir.
⁸ İnsan yaratılmadan can kalıbına dolmadan, şeytan lanet bulmadan, ben arşta geziyordum.
⁹ Yûnus, bu varlıklar içerisinde eksiklik bir kimse var. Divane olup bağırır, dervişlik bana iftiradır.

117. **46^a. Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı**, 57. şiir (Güneş, 1994: 285). Şiir *Dîvân*’da 7 beyittir.
¹ Ey gönül git, çünkü bu dertten haberdar olmadın. O yüzden yolda cesur olmadın.
² Ben dost zülfinü boynuma kement olarak takmayı dilerdim. Seni perişanlık etti, o darağacına asılmadım.
³ Ben o şahın güzel yüzünün mumuna pervaneyim. Git gönül git, o muma düşüp yanmadın.
⁴ Ey gönül git, sen benim ile Hakk’a karşı yanmadın. Bana çok cefa ettin ancak vefalı olmadın.

5. Her gece fikriyle ben bir lahza h^vaba varmadum
Sen benümle yār olup bir gece bīdār olmaduñ

Eşrefoğlu Rûmî ile yoldaş oluban gönül
Giçüben assı ziyāndan dosta gider olmaduñ

118.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Tālib-i Hakkūñ devāsız derddürür sermāyesi
Anuñiçün āh u zār olur hemīn hem-sāyesi

‘Āşikuñ ma‘şūk yolunda derdi artduqça müdām
Artar anıñ dembedem akrān içinde pāyesi
3. Tā‘atiñ ihlāşa irmez ‘ilm ile a‘māl ile
‘İzzeti қо devleti tut oldur anıñ māyesi

Arz-ı vāsī‘ ister iseñ kāmīlūñ gir kabzına
‘Arş u kürsīden genişdir bir veliniñ ayası
5. ‘Arifñ gönlünü bilmez kandedir halk-ı cihān
Ol ki ‘anqādur yere düşmez anıñ bil sāyesi

Kim ki *mā zāğa ‘l-başar* sultānınıñ tıflı olur
Mışriyā şol feyz-i aqdes nūru oldu dāyesi

⁵ Ben her gece onun düşüncesinden bir an bile uyuyamadım. Sen bana yar olup bir gece uyanık kalmadın.

⁶ Ey gönül, Eşrefoğlu Rûmî ile yoldaş ol. Fayda ve zarardan vazgeçerek dosta gitmedin.

^{118.} **46^a.** *Niyâzi-i Mısrî Divânı*, 50. şiir (Bilginer, 1976: 79).

¹ Hak talibinin sermayesi devasız derttir. O yüzden ah ve feryat hep onun komşusu oldu.

² Daima âşığın sevdiği yolunda derdi devamla artıkça akran içinde onun mertebesi sürekli yükselir.

³ İbadetin ilim ve amel ile ihlâsa erişmez. İzzeti koruyup devleti tut zira onun serveti odur.

⁴ Geniş toprak istiyorsan kâmilin eline gir. Bir velinin avuç içi arz ve kürsüden daha geniştir.

⁵ Cihan halkı arifin gönlünün nerede olduğunu bilmez. Şunu bil ki o Anka olduğu için gölgesi yere düşmez.

⁶ Ey Mısrî! “Bakışı kaymadı.” (Necm, 53/7) sultanın çocuğu olan kimseye mukaddes feyzin nuru dadı olur.

EVC

119.

7'li hece ölçüsü

I

1. Ey ʔarīkat erleri
Ey haḳīkat pīrleri
3. Bir nişān virūñ baña
Ol bī-nişān kandedir

II

1. Kandedir dostun ili
Ḳande açılır güli
3. Dost bāğçesi bülbülü
Gül-i ḥandān kandedir

III

1. Aradım baḫr u berri
Bulmadım ben bu sırrı
3. Çeşm ü cāndan içeri
Gizli sulṫān kandedir

119. **50^b**. *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, 143. şiir (Bilginer, 1976: 157).

1 Ey tarikat erleri,
2 Ey hakikat pırleri,
3 Bana bir işaret verin.
4 Ki o nişansız nerede?

II

1 Dostun ili nerededir?
2 Gülü nerede açılır.
3 Dostun bahçesinin bülbülü.
4 Açılmış gülü nerede?

III

1 Denizi karayı aradım.
2 Ben bu sırrı bulmadım.
3 Göz ve candan içeri,
4 Gizlenmiş sultan nerede?

IV

1. Bildüm ki cān tendedir
Ten cān ile zindedir
3. Ammā nidem bilmedim
Cāna cānān ҡandedir

V

1. Niyāzīye cān olan
Sırrında sultān olan
3. Dīn ü hem ĩmān olan
Ol bī-mekān ҡandedir

120.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. ‘İlim bahri vücūd aşdāfınıñ dūr-dānesiyim ben
Ma‘ārif kenzi dil vaşşāfınıñ vīrānesiyim ben

Benüm ‘ilmim ҡatında müctehidler ‘āciz oldular
Bu bir ‘ilm-i İlähīdir ki anıñ dīvānesiyim ben
3. Birer hāle cihānın halkı ‘ālem rāzı oldular
Benüm bir hāle meylüm yok Hāķıñ bilmem nesiyim ben

IV

- 1 Canın tende olduğunu anladım.
- 2 Ten can ile hayattadır.
- 3 Fakat ne yapacağımı bilmedim.
- 4 Cana canan nerededir?

V

- 1 Niyāzī’ye can olan,
- 2 Sırrında sultan olan,
- 3 Hem din hem de iman olan,
- 4 O mekânsız nerededir?

¹²⁰. **50^b**. *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*, 104. şiir (Bilginer, 1976: 128). Şiir *Dīvān*’da 7 beyittir.

¹ İlim denizindeki varlık sedeflerin inci tanesiyim ben. İrfan hazinesi olan gönlün övücüsünün viranesiyim ben.

² Benim ilmim katında müctehidler aciz kaldılar. Bu ilahi bir ilimdir ve ben onun divanesiyim.

³ Cihan halkı dünyanın bir hâlde kalmasına razı oldular. Benim bir hâlde olmaya meylim yok, ben Hakk’ın nesiyim bilmiyorum.

Egerçi şūretā āhirde geldüm ‘ālem-i mülke
Ne māzīyem ne müstakbel her āniñ anesiyim ben

5. Ne **Mıŝrīyem** ne Mehdīyem ne ‘İsāyem ne insānem
Bu yanan dā’imā şem‘iñ velī pervānesiyim ben

121.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ey gönül bir derde düş kim anda dermān gizlidür
Gel karış bir çatreye kim anda ‘ummān gizlidür

Degme bir dervīŝ faķīre ħor görüp kılma nazār
Gönlünüñ her gūŝesinde ‘arŝ-ı Raĥmān gizlidür
3. Terk idüp nāmūs u ‘ārı giy melāmet ħırķasın
Bu melāmet ħırķasında nice sultān gizlidür

Nuķķa gelse cān u dil bulur ħayāt-ı cāvidān
Dervīŝüñ her sözlerinde āb-ı ħayvān gizlidür
5. Gör bu **Eŝrefoĝlu Rūmī** baĥr-i ‘ıŝķda neyledi
Cān u başı terk idüp cān içre cānān gizlidür

⁴ Ālem mülküne görünüşte sonra da gelmişsem de. Ne geçmiş ne de geleceğim ben onun annesiyim.

⁵ Ne Mısrī ne Mehdi ne İsa ne de insanım. Fakat yanan bu mumun pervanesiyim ben.

121. **50^b.** *Eŝrefoĝlu Rūmī Dīvānı*. 14. ŝiir (Güneŝ, 1994: 223).

¹ Ey gönül içinde dermanı gizli olan bir derde düş. Gel içinde umman gizli olan bir damlaya karış.

² Herhangi bir dervīŝe, onu hor görüp bakma yakışmaz. Gönlünün her köşesinde rahmanın arşı gizlidir.

³ Ar ve namusu terk edip melamet hırķasını giy. Bu melamet hırķasında pek çok sultan gizlidir.

⁴ Konuşmaya başlayınca can ve gönül ebedi hayat bulur. Dervīŝin her sözünde abıhayat gizlidir.

⁵ Eŝrefoĝlu Rūmī’nin, aşk denizinde neler yaptığını bak. Can ve baŝı terk etti, can içinde cananını gizledi.

122.

11'li hece ölçüsü

I

1. Yetmişden artık İmānıñ budağı
A'lāsıdır *lā ilāhe illallāh*
3. Şekkümüz yok cennet olur durağı
Her kim derse *lā ilāhe illallāh*

II

1. Mü'min olan vuşlat yoluna gider
Gece gündüz Mevlāsını zıkr ider
3. Kebā'irden dört biñ günāhı gider
Her kim derse *lā ilāhe illallāh*

III

1. Aşhāblar Resüle su'āl eyledi
Dört biñ günāhı yoğ ne gider dedi
3. Komşusundan gider diyü buyurdu
Her kim derse *lā ilāhe illallāh*

122. 51^a.

I

- 1 İmanın dalları yetmişden fazladır.
- 2 En yükseğı la ilaha illallahdır.
- 3 Durağının cennet olmasına şüphemiz yoktur.
- 4 Her kim la ilah illallah derse.

II

- 1 Mümin olan kavuşma yoluna gider.
- 2 Gece gündüz Mevlasını zikreder.
- 3 Büyük günahlardan dört bini gider.
- 4 Her kim la ilah illallah derse.

III

- 1 Ashaplar Resul'e soru sordular.
- 2 Dört bin günahı olmazsa ne gider, dediler.
- 3 Komşusundan gider diye cevap verdi.
- 4 Her kim la ilah illallah derse.

IV

1. Hâk te‘âlâ hîṭâb itdi yâ Mûsâ
Yerlerde göklerde her kim varısa
3. Cümlesi mîzân gözüne vezn ola
Ağır gele *lâ ilâhe illallâh*

V

1. **Dervîş Yûnus** kanı geç bendi öte
Söyle imdi sözü eyleme ḥaṭâ
3. Tâ kıyâmete dek nûr ile yata
Her kim derse *lâ ilâhe illallâh*

123.

10’lu hece ölçüsü

1. Ey şanem nolduñ câna kaçdıñ var
Bağrımı deldiñ kana kaçdıñ var

Başım önünde çevgân elinde
Çalmadan ğayrı ya ne kaçdıñ var
3. Gör beni noldum sararıp şoldum
Vaşl umarken hicrâna kaçdıñ var

Bu vücūdumu odlara yaqdıñ
Ben de bildüm biryâna kaçdıñ var

IV

- 1 Hak Teâlâ Musa’ya hitap etti.
- 2 Yerlerde göklerde kim varsa.
- 3 Hepsi terazinin gözünde konsa tartılır.
- 4 Her kim la ilaha illallah derse.

V

- 1 Derviş Yûnus, hani bendin ötesine geç.
- 2 Şimdi sözü doğru söyle, hata yapma.
- 3 Kıyamete kadar nur ile yatacak.
- 4 Her kim la ilah illallah derse.

123. **51^a**. *Niyâzi-i Mısrî Dîvânı*, 135. şiir (Bilginer, 1976: 152).

- 1 Ey sevgili ne oldu sana niçin cana kastediyorsun. Bağrımı delip kanımı dökmeye kastediyorsun
- 2 Başım önünde, çevgan elinde. Başımı vurmaktan başka ne kastın var?
- 3 Ne oldu gör sararıp soldum. Kavuşmayı umarken ayrılığa mı kastın var?
- 4 Bu vücudumu ateşle yaktın. Ben de kebab etmeye kastın olduğunu anladım.

5. Tîğ-i gamzeñle doğradıñ bağrım
Cism ü cānı ķurbāna ķaşdıñ var
- Oñmaduķ başım ğavġāya şaldıñ
Pādişāhım seyrāna ķaşdıñ var
7. Bu Niyāzīyi ađlatdıġıñdır
Añlanır kim ihsāna ķaşdıñ var

124.

14'lü hece ölçüsü

1. Tehī şanmañ siz bizi dost yüzün görüp geldüm
Bākī devlet rūzgār dost-ile sürüp geldüm
- Yir ü göġü yaratdı 'aşķıla bünyād itdi
Topraġa nazar itdi aķsırup tura geldüm
3. Ādem oldum bilmedim nefsim boynun urmadım
Yañılıp buġday yedüm cennetden çıkup geldüm
- Mūsā oldum Tūr aldım biñ bir kelime ķıldum
'Aşāyı yere urdum ejderhā olup geldüm
5. Zekeryā olup kaçdum vardum ķoġuġa düşdüm
Ķanum yerlere saçup tenim biçilüp geldüm
- Bir çöp oldum başıldım Manşūrleyin aşıldum
Elim ile külümü göġe savurup geldüm

⁵ Bağrımı gamzenin kılıcıyla doğradın. Bedenimi kurban etmeye mi kastın var?
⁶ Rahata ermeyen başımı kavgalara bıraktın. Padişahım, böyle beni izlemek mi kastın var?
⁷ Bu Niyâzî'yi ağlattın ihsana kastın olduġu anlaşıldı.

124. **51^a.** *Yûnus Emre Dîvânı*, 191. şiir (Tatcı, 1990: 704). Şiir *Dîvân*'da 15 beyittir.
¹ Siz bizi boş sanmayın ben dost yüzünü görüp geldim. Dost ile kalıcı dünya devletini sürüp geldim.
² Yer ve göġü yaratıp aşķ ile bina etti. Topraġa baktı, ben de aksırarak ayaġa kalktım.
³ Adam oldum bilmeyerek nefsimin boynunu vurmadım. O yüzden yanılıp buġday yedim, cennetten çıkıp geldim.
⁴ Musa oldum Tur daġına çıktım, bin bir kelime konuştum. Deġneġi yere vurunca ejderha olup geldim.
⁵ Zekeriya olup kaçtım, ateş kovuġa düştüm. Kanımı yerlere saçtım, tenim biçilip geldim.
⁶ Ot olup basıldım, Mansur gibi asıldım. Elim ile külümü göġe savurup geldim.

7. Eyyüb oldum tenüme cefâ kıldum cānuma
Sığındım Sübhānuma kırdlar doyrurp geldüm

Nūḥ oldum Sübhān için çalışdum ĩmān için
Dīnüme dönmeveni suya ğark idüp geldüm

9. ‘Īsā oldum kıdretten bir bahāne ‘avretten
‘Īnāyet oldı Ḥaḳdan ölü dirildüp geldüm

Muḥammedi bir gece Ḥaḳ okıdı mi‘rāca
Yer ü göğü ey ḥoca bütün seyr idüp geldüm

11. Yalñuz Sübhān idi peygamberler cān idi
Yūnusa pinhān idi şuret değişüp geldüm

125.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Eyā ‘āleleriñ şāhı tecellī kıl tesellī kıl
Göñüller burcunuñ māhı tecellī kıl tesellī kıl

Cigerden eylerüm feryād bu benlik dā‘vasından dād
İkilikten kılıp āzād tecellī kıl tesellī kıl

3. Dökerüm göz yaşı her bār ‘ināyet kıl Raḥīm sultān
Cemāliñden kılıp iḥsān tecellī kıl tesellī kıl

⁷ Bedenime Eyüp olup canıma cefa ettim. Sübhanıma sığınıp kurtları doyrurp geldim.
⁸ Sübhan için Nuh oldum, iman için çalıştım. Dinime dönmeveni suya batırıp geldim.
⁹ Allah’ın kudreti ile bir kadından dünyaya gelip İsa oldum. Allah’ın yardımı ile ölüyü diriltip geldim.

¹⁰ Allah Muhammed’i bir gece Mirâc’a çağırıldı. Ey efendi, bütün yeri göğü dolaşıp geldim.

¹¹ Yalnızca Sübhan olan Allah vardır, peygamberlerin canı vardır. Yûnus da gizli idi, kılık değiştirip geldim.

125. 51^b.

¹ Ey âlemlerin padişahı sıkıntımızı hafifletip tecelli et. Ey gönüller burcunun ayı tecelli et, teselli ver.

² Ciğerden feryat edip bu benlik iddiasından şikâyet ederim. İkilikten kurtarıp tecelli et, teselli ver.

³ Her zaman gözyaşı dökerim, ey Rahim sultanım yardım et. Cemalinden ihsan edip tecelli et, teselli ver.

Ḥabibiñe bizi kı1l yār muḥabbet şem‘ini uyar
Eyā Leylā-şıfat dildār tecellī kı1l tesellī kı1l

5. Bu **Merkezī** kuluñ cāndan yine ister seni senden
Açıp ḥüsñüñ niḳābından tecellī kı1l tesellī kı1l

126.

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

1. Devrān odur kim devrini devr-i felek bilmez ola
İnsān odur kim sırrını ins ü melek bilmez ola
- Merkeb izinde su görüp deryāyı gördüm şanma sen
Deryā odur kim ka‘rını aşlā semek bilmez ola
3. Ādem odur kim nān ola hem ma’ u hem tu’ mān ola
Ḥayvāndan ol eḳal dūrūr nān u nemek bilmez ola
- Kāmil odur kim aç susuz çok çok emek çekmiş ola
Nāḳış o kişidir bunda hergiz emek bilmez ola
5. Her bir nebī her bir velī zilletle irdi menzile
Mısrīye sögsün şol ağız Allāh demek bilmez ola

⁴ Bizi dost et ya da aşk mumunu yak. Ey Leyla sıfatlı sevgili tecelli et, teselli ver.

⁵ Bu Merkezī kulun yine seni senden gönülden ister. Güzel yüzünden peçeni açıp tecelli et, teselli ver.

^{126.} **51^b.** *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*, 20. şiir (Bilginer, 1976: 50).

¹ Zamanın dönüşünü feleğin dönüşünde bilme. İnsanın sırrını insan da melek de bilmez.

² Merkep izinde suyu görünce denizi gördüm diye sanma. Deniz dibini balık da asla bilmez.

³ İnsan hem ekmek hem su hem de lokmadır. Ekmek ve suyu bilmeyen hayvandan daha aşağıdır.

⁴ Kāmil o dur ki aç ve susuz olarak çok emek çekmiştir. Eksik kişi o dur ki başkalarının emeğini bilmez.

⁵ Her nebi, veli, zillet ile menzile erdi. Öyleyse, Allah demeyi bilmeyen ağız Mısrī sövsün.

SEGĀH

127.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Bilmeyen cān Yūsufun Ken'ānı bilmez andedir
Öz vücūdu Mıřrınıñ sultānı bilmez andedir

Bilmeyen 'ilm-i ledünni dōrt kitābı okusa
Zāhiren 'ālimdir ol ur'ānı bilmez andedir
3. İçmeyen vuşlat řarābın yār elinden her zamān
Beñzer ol māhīye kim 'ummānı bilmez andedir

Mübtelā-yı 'aşķ oluban bilmeyen cānānını
Derd-ile devrān ider devrānı bilmez andedir
5. Cān ulağıyla işit **Muhyī Muhammed** nutudur
Kendi nefsin bilmeyen Raħmānı bilmez andedir

^{127.} **54^b.** *Dīvān*'da yoktur. Muhyī hakkında yapılan bir tezde bu şiirin 3 (üç) beytinin güfte mecmualarında yer aldığı zikredilmiştir (Mutlu, 2008: 16).

¹ Can Yūsuf'unu bilmeyen Kenān diyarını nerede olduğunu bilmez. Kendi varlığın Mısır'ın sultanın nerede olduğunu bilmez.

² Ledün ilmini bilmeyen dōrt kitabı okusa bile görünüşte ālem ancak kuranın nerede olduğunu bilmez.

³ Her zaman kavuşma şarabını sevgili elinden içmeyen o Umman'ın nerede olduğunu bilmeyen balığa benzer.

⁴ Aşka müptela olup sevgilisini bilmeyen dertle döner. Ancak devran nerede olduğunu bilmez.

⁵ Muhyī Muhammed sözüdür, can kulağı ile işit. Kendi nefsin bilmeyen Rahman nerede olduğunu da bilmez.

128.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

1. Sivā efkārınıñ cündü gönül mülkün harāb itdi
Elim al düşmüşüm kaldır meded Mevlā-yı Raḥmānım
3. Emel ārzusunun odu yakup bağırim harāb itdi
Elim al düşmüşüm kaldır meded Mevlā-yı Raḥmānım

II

1. Hülüş üzre 'ibādetle teveccüh eylesem saña
Gelüp qalbe sivā fikri qomaz hergiz beni baña
3. Dilümde kuvvetim yokdur cevābum virmege aña
Elim al düşmüşüm kaldır meded Mevlā-yı Raḥmānım

III

1. Elestde rūḥ-ı insānī çün aldı 'ahd ü peymānı
Nüzül itdikde dünyāya tutar ol emr ü fermānı
3. Gelince 'ālem-i mülke unuttu hük-m-i Yezdānı
Elim al düşmüşüm kaldır meded Mevlā-yı Raḥmānım

128. 54^b.

I

- 1 Dünya ordusu gönül mülkünü yıkıldı.
- 2 Rahman Mevla'm, düşmüşüm elimden tutup kaldır.
- 3 Emel arzusunun ateşi yakıp bağırimi viran etti.
- 4 Ey Rahman Mevla'm, düşmüşüm elimden tutup kaldır.

II

- 1 İhlashı ibadetle sana yönelsem,
- 2 Kalbime masiva düşüncesi gelir, beni bana asla bırakmaz.
- 3 Ona cevap vermek için dilimde gücüm yok.
- 4 Ey Rahman Mevla'm, düşmüşüm elimden tutup kaldır.

III

- 1 Elest meclisinde insanın ruhu söz verip söz aldı.
- 2 Dünyaya inince emiri, buyruğu tutar.
- 3 Dünyaya gelince Allah'ın hükmünü unuttu.
- 4 Ey Rahman Mevla'mın düşmüşüm elimden tutup kaldır.

IV

1. Çoğaldı günbegün yâ Rab benüm cürm ile ‘işyânım
Hevâ-yı nefsile geçdi geçen ‘ömr-i firāvânım
3. Nice olur huzûruna varıncak yâ benüm hâlim
Elim al düşmüşüm kaldır meded Mevlâ-yı Raḥmânım

V

1. İlähî cümleñiñ kaçdı rızâna olalar nâ‘il
Kerem bâbında durandan biri de **Maḥvî**-i sâ‘il
3. ‘İnâyet senden olmazsa ya kimdir maḥlaba vâşıl
Elim al düşmüşüm kaldır meded Mevlâ-yı Raḥmânım

129.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Ḥamdülillâh bir maḳâm-ı ‘âlîde kıldım qarâr
Açılıp mir‘ât-ı ḳalbüm oldu çok şey âşikâr

Baş açup zâr eyledüm ben bir seherde nâgehân
Eyledi Hādî hidâyet gitdi elden ihtiyâr
3. Yüzümü yere sürüp zârı ḳılıp âh eyledim
El açup dergâh-ı Ḥaḳḳa didüm ey Perverdigâr

IV

- 1 Allah’ım günden güne benim suç ve isyanım artar.
- 2 Geçen uzun ömrüm hep nefsin arzularıyla geçti.
- 3 Ya benim hâlim senin huzuruna varınca nasıl olacak?
- 4 Ey Rahman Mevla’m, düşmüşüm elimden tutup kaldır.

- 1 Allah’ım bütün insanların maksadı senin rızanı nail olmaktır.
- 2 Kerem kapısında duranlardan biri de bu dilenci Mahvî’dir.
- 3 Sen inayet etmezsen kimse isteğine kavuşmaz.
- 4 Ey Rahman Mevla’m, düşmüşüm elimden tutup kaldır.

129. **54^b. Bolulu Himmet Dîvânı**, 16. şiir (Tapsız, 1995: 63).

- 1 Hamt olsun yüksek bir makamda bulundum. Kalbimin aynası açılınca çok şey aşikâr oldu.
- 2 Seherde bir vakit başımı açıp feryat ettim. Doğru yolu gösteren Allah hidayet edince irade elimden alındı.
- 3 Yüzümü yere sürüp ağlayıp ah ettim. Elimi açıp Hak dergâhında ey Allah’ım dedim.

Def idüp gönlüm hiçābın eylegil ‘arz-ı cemāl
Dām-ı ‘ışkıña tutulup olmışam çünkim şikār

5. Sem‘-i cāna irişüp hātifden ol dem bir nidā
Ey kulum benden baña gel nice idersün karār

Himmete himmet irişsün evliyādan yā İlāh
Bāğ-ı ‘ışkıñ bülbüli olup kılayım āh u zār

130.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

I

1. Güneş gibi egerçi serseriyim
Hele kayd-ı ta‘allukdan beriyim
3. O cāyın bendesı pā vü seriyim
Nite kim tendedir cānım diriyim
5. Tarīk-i Halvetīniñ çākeriyim
Mezār-ı Sünbülīniñ hāk-i deriyim

⁴ Gönlümden perdeyi kaldırıp güzel yüzünü göster. Çünkü aşkının tuzağına tutulup yakalanmışım.

⁵ Can kulağına gaybdan bir ses erişti. Ey kulum, bende bana gel, ne zamana kadar bekliyorsun.

⁶ Ey Allah’ım veli kullarından himmet gelsin Himmet’e. Aşkın bahçesinin bülbülü olup ah ve zar edeyim.

130. 55^a.

I

- 1 Güneş gibi başboş geziyorsam bile,
2 Dünya alakalarının ayak bağından uzağım.
3 O yerin kuluyum, ayağyım ve başyım.
4 Canım bedende olduğu gibi diriyim.
5 Halveti tarikatın kölesiyim.
6 Sünbülî mezarının kapısının toprağyım.

II

1. Geçüp zevk u sürürundan cihānıñ
Kılup terkin geldim baş u cānıñ
3. Baña himmetleridir evliyānıñ
Ki oldum bendesi Halvetīnıñ
5. Tarīk-i Halvetīnıñ çākeriyim
Mezār-ı Sünbülīnıñ hāk-i deriyim

III

1. ‘Alīye irişür tā silsilemiz
Odur çıķduđı çarħa ğulgulemiz
3. Ciger kanı mey ü dil bülbülemiz
Bitüpdür Sünbülīde sünbülemiz
5. Tarīk-i Halvetīnıñ çākeriyim
Mezār-ı Sünbülīnıñ hāk-i deriyim

II

-
- 1 Cihanın zevk ve sevincinden geçip,
 - 2 Baş ve canı terk edip geldim.
 - 3 Bende Evliyanın himmeti var.
 - 4 Halvetī'nin kölesi oldum.
 - 5 Halvetī tarikatın kölesiyim.
 - 6 Sünbülî mezarının kapısının toprağıyım.

III

- 1 Şeceremiz Ali'ye kadar erişir.
- 2 Bu yüzden göge kadar sesimiz çıkar.
- 3 Ciger kanı şaraptır, gönül de kadehimizdir.
- 4 Başağımız Sünbülî yolunda biter.
- 5 Halvetī tarikatın kölesiyim.
- 6 Sünbülî mezarının kapısının toprağıyım.

IV

1. Nice miḥnet çeküp dil baḥr u berde
Akıtdı kanlı yaş rūy-ı zerde
3. Düşüp ‘aşkıñ ile āteş-i derde
Özin ḥāk eyledi ‘**Adlî** o derde
5. Ṭarîḳ-i Ḥalvetîniñ çākeriyim
Mezār-ı Sünbülîniñ ḥāk-i deriyim

131.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Derdimiñ dermānı sensin yā Muḥammed Muştafā
Gönlümüñ sultānı sensin yā Muḥammed Muştafā

Sırr-ı *ev ednāya* mālîksin eyā mir’āt-ı Ḥaḳ
Taḥt-ı *levlāk* şāhı sensin yā Muḥammed Muştafā
3. Ben kim olam medhiñe cür’et idem ey şāh-ı dīn
Nūrı sensin māhı sensin yā Muḥammed Muştafā

Eyledi bār-ı güneh kadd-i **Nasūḥî**yi dü-tā
El-meded ey çāre sensin yā Muḥammed Muştafā

IV

- 1 Gönül denizde, karada çok sıkıntı çekiyor.
- 2 Sarı yüze kanlı yaş akıttı.
- 3 Aşkın ile dert ateşine düştü.
- 4 Adlî, o kapıda kendisini toprak etti.
- 5 Halvetî tarikatın kölesiyim.
- 6 Sünbülî mezarının kapısının toprağıyım.

131. **55^a**. *Nasuhi Dîvânı*, 6. şiir (Tatçı, 2004: 167). Şiir *Dîvân*’da 5 beyittir.

¹ Ey Muhammed Mustafa! Derdimin dermanı sensin. Ey Muhammed Mustafa! Gönlümün sultanı sensin.

² Ey Hakk’ın, “Hatta daha yakın.” (Necm, 53/9) sırta sahip sensin. Ya Muhammed Mustafa! “Levlāk” (Sen olmasaydın.) tahtının padişahı da sensin.

³ Ey dinin şahı ben kimim ki methine cesaret edeyim. Ya Muhammed Mustafa! Nur da ay da sensin.

⁴ Günah yükü Nasūhî’nin belini büktü. Ya Muhammed Mustafa! Yardım et, çare sensin.

132.

Mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün

1. 'Aşk cāmını Mevlādan nüş eyledüm evvel çün
Bu 'ālem-i insāna mestāne olup geldim
- Vahdet ilini ķodum kesretde şikār için
Pes 'ālem-i ebdāna mīrāne olup geldim
3. Dil mülküne ķurulmuş bir taht-ı Süleymānī
Ol tahta cülūs itdim şāhāne olup geldim
- Bildim yedi iķlīme dōrt gūşeye şāh oldum
Şanmañ beni dūnyāya efsāne olup geldim
5. Dūnyādaki cem'iyet elbet soñu firķatdir
Şundum anı yārāne rindāne olup geldim
- Firķat oduna yandım vuşlatda bulup lezzet
Şem'-i ruķ-ı cānāna pervāne olup geldim
7. Şu gibi benüm göñlüm her cānibe aķmaķda
Herkes bana bīgāne bir dāne olup geldim
- Ārzū-yı vaţan almış 'aķlını bu **Mahvī**niñ
Ķodum seri meydāne dīvāne olup geldim

132. 55^a.

- 1 İlk önce aşk şarabını Mevla'dan içtim. Bu dünya âlemine sarhoş olup geldim.
- 2 Kesrette avlanmak için vahdet elini bıraktım. Vücut âlemine hükümdar olup geldim.
- 3 Gönül mülkünde bir Süleyman tahtı kurulmuş. O tahta oturarak şah gibi oldum, geldim.
- 4 Bilince yedi iklim dört bucağa padişah oldum. Benim dünyaya efsane olup geldiğimi zannetme.
- 5 Elbette dünyadaki cemiyetin sonu ayrılıktır. Onu dostlara sunup rint olup geldim.
- 6 Vuslatta lezzet bulup ayrılık ateşinde yandım. Sevgilinin yüzünün mumuna pervane olup geldim.
- 7 Benim gönlüm su gibi her tarafa akmakta. Herkes bana yabancıyken bir tane olup geldim.
- 8 Mahvî'nin aklını vatan arzusu almış. Başımı meydana koyarak deli olup geldim.

133.

Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün

1. Ey 'âşık-ı dil-dāde gel nūş idelüm bāde
Bir bāde gerek ammā ol içile me'vāde

Sākīsi ola Mevlā aqdāhı anıñ esmā
Bir kerre içen kaç'ā gam görmeye dünyāda
3. Bir kez içen 'âşıkdır 'aşkıında hem şadıkdır
'Aşk öğrede layıkdır Mecnūn ile Ferhāda

Ol cāme olup tālib cānile gerek rāğıb
Nefsine ola gālib dil bağlaya üstāda
5. İşit bu **Sezāyī**den ne gördü Fenāyīden
Dost vechini gösterdi mir'āt-ı mücellāda

BESTE-NİGĀR

134.

11'li hece ölçüsü

I

1. Cāndan 'âşık oldum vechi gülüñe
Göster cemāliñi yā Resūlallāh
3. Düşmüş derdimend 'âşık al eliñe
Göster cemāliñi yā Resūlallāh

133. **55^a**. *Sezāyī Dīvānu*, 309. şiir (Özuygun, 1999: 475). Şiir *Dīvān*'da 6 beyittir.
1 Ey tutulmuş âşık gel şarap içelim. Bir şarap lazım, ama o da cennette içilir.
2 Onun sakisi Allah'tır, kadehleri isimleridir. Bir kere içen dünyada asla gam görmez.
3 O şaraptan bir kez içen hem âşık hem de aşkına sadıktır. Mecnun ile Ferhat'a aşk öğretse
yaraşır.
4 O kadehe talep olup cana istemelidir. Nefsine galip olup üstada gönül bağlamalı.
5 Sezāyī'nin, Fenāyī'den ne gördüğünü işit. O parlak aynada dostun yüzünü gösterdi.

134. **56^b**. *Kenzī Dīvānu*. 14. şiir (Küçükçalık, 2016: 82). Bu şiir *Dīvān*'da 5 benttir.

1 Gönülden onun gülün yüzüne âşık oldum.
2 Ey Allah'ın Resulü, güzel yüzünü göster.
3 Dertli âşık düşmüş elinden tut.
4 Ey Allah'ın Resulü, güzel yüzünü göster.

II

1. Duḡteriñ Fāṭıma hürmetiyeçün
‘Aliyyü’l-Murtezā ‘izzetiyeçün
3. Ḥasan u Ḥüseyin rif‘atiyeçün
Göster cemāliñi yā Resūlallāh

III

1. Āb-ı zülāl aḡar sükker lebiñde
Şāhlar ‘uryān olur senüñ yoluñda
3. Ber-dāriñ olayım zülfüñ telinde
Göster cemāliñi yā Resūlallāh

IV

1. ‘Ālemiñ ziyāsı rüy-ı verdiñdir
Dillerde okunan dā’im virdiñdir
3. **Kenzî** kuluñ senün derdimendiñdir
Göster cemāliñi yā Resūlallāh

135.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Yā İlähî cümle sensin cümle sen
Sen tururken diyemezem baña ben

II

- 1 Kızın Fatma’nın hürmetine,
- 2 Ali Murteza izzeti için,
- 3 Hasan ve Hüseyin’in şerefi için,
- 4 Ey Allah’ın Resulü, güzel yüzünü göster.

III

- 1 Şeker dudağından saf su akar.
- 2 Şahlar senin yolunda çıplak olur.
- 3 Zülfünün teline asılayım.
- 4 Ey Allah’ın Resulü, güzel yüzünü göster.

IV

- 1 Kâinatın ışığı gül yüzündür.
- 2 Sürekli dillerde okunan senin adıdır.
- 3 Kenzî kulun senin dertlidir.
- 4 Ey Allah’ın elçisi, güzel yüzünü göster.

135. **56^b**. *Seyyid Nizamoğlu Dîvânı*, 160. şiir (Özdemir, 1996: 155). Şiir *Dîvân*’da 7 beyittir.
1 Ey Allah’ım bütün her şey sensin. Sen dururken ben bana ben diyemem.

Zāt-ı Hakkā vāşıl olmaz bir kişi
Geçmeyince cümle kendi kendinden

3. Rü'yet-i dīdār-ı dost olmaz naşīb
Nār-ı 'aşka yanmayınca bu beden

Görünen Hakkdur gören Hakk gösteren
Yā Nizāmoğlu iki görmek neden

136.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Aç gözün dildarı bak ref' oldu vechinden niķāb
Zulmeti sürdü çıkardı ara yerden āfitāb

Şol *sekāhüm Rabbühüm* hamrın lebinden içegör
Kātresin nūş eyleyen 'uşşāk ebed görmez 'azāb
3. Otuz iki harfi gördüñ dört kitābıñ aşlıdır
Şafha-i vechinde yazılmış kāmı bī-irtiyāb

Mekteb-i 'irfāna gir oku bu 'ilmin aşlını
Gör ki nice derc olupdur bu 'ilimde dört kitāb
5. Her ne okursañ çün otuz ikiden taşra degil
Yüzünüñ metnini şerh eyler okuyan faşl u bāb

² Kendindeki her şeyden vazgeçmezsen bir kişi bile Allah'ın zatına kavuşmaz.

³ Bu beden aşk ateşine yanmazsa dostun yüzünü görmek nasip olmaz.

⁴ Görünen, gören ve gösteren Hak'tır. Ey Nizamoğlu iki görmek nedendir.

^{136.} **56^b.** *Niyâzi-i Mısri Divânı*, 113. şiir (Bilginer, 1976: 134).

¹ Gözünü açıp sevgiliye bak, güzel yüzünden peçe kaldırıldı. Güneş, karanlığı aradan sürdü çıkardı.

² "Rabbleri onlara içirdi." (İnsan, 76/21) şarabını onun dudağından iç. Bir damlasını içen âşıklar sonsuza kadar azap görmezler.

³ Gördüğün otuz iki harf dört kitabın aşlıdır. Şüphesiz hepsi yüzünün sayfasında yazılmış.

⁴ Bu ilmin aşlını irfan mektebine girip oku. Bu ilimde dört kitabın nasıl kaydedildiğini gör.

⁵ Her ne okursan otuz ikinin dışında değil. Bölümlerini ve kısımlarını okuyanlar onun yüzünün metnini şerh eder.

Her ne söz kim söylenür ‘âlemde Türkî yâ ‘Arab
 ˘Tut kulađıñ kim sañadır cümle dillerden ˘ııāb

7. Her ne kim görür gözün andan cemāl-i yāre bak
 Çünkü gitdi ey **Niyāzī** kalmadı asla ˘ııāb

‘ARABĀN

137.

5’li hece ölçüsü

I

1. İsteyen yārin
 ˘Hāk ider varın
 3. Balsa dīdārın
 Şaqlar esrārın

II

1. Bakmayan cāna
 İrdi cānāna
 3. Girdi meydāna
 Terk edüp ‘ārın

⁶ Dünyada Türkçe ya Arapça ile her ne söz söylenirse onlara kulak ver. Çünkü bütün dillerden hitap sanadır.

⁷ Ey Niyâzî! Gözünün gördüğü şeyde sevgilinin güzel yüzünü gör. Çünkü hiçbir perde kalmadı gitti.

¹³⁷. **58^b**. *Aziz Mahmut Hüdâyi Dîvânı*, 43. şiir (Tatçı ve Yıldız, 2005: 109).

1 Sevgilisini isteyen.
 2 Her şeyini toprak eder.
 3 Güzel sevgilisini bulsa.
 4 Sırlarını saklar.

II

1 Canana bakmayan.
 2 Sevgilisine erişti.
 3 Meydana girdi.
 4 Hayayı terk etti.

III

1. Yār elin tutdu
Birlige yetdi
3. Yār ile etdi
Gizli bāzārın

IV

1. ‘Ārif ol ey dil
Olagör kāmīl
3. Ben diyen gāfil
Utanır yarın

V

1. ‘Aşk ile dolan
Arayıp bulan
3. Nefsini bilen
Bildi Ğaffārın

		III
1	Sevgilinin elini tuttu.	
2	Biriğe ulaştı.	
3	Yār ile,	
4	Gizli pazarlık etti.	
		IV
1	Ey gönül arif ol.	
2	Kāmīl olmaya çalış.	
3	Ben diyen gafil,	
4	Yarın utanır.	
		V
1	Aşk ile dolan,	
2	Arayıp bulan,	
3	Nefsini bilen,	
4	Gaffar’ını bildi.	

VI

1. Nā-şey diñleme
Dostdan iñleme
3. Gülden añlama
Bülbülñ zārın

VII

1. Gel **Hüdâyî**den
Al haber erken
3. **Hakkı** isteyen
Qoysun inkārın

138.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

1. Sarāy-ı *lī me ‘allāhī* gönüldür
Tecellī-ḥāne vallāhī gönüldür

Ne isterseñ yūri var andan iste
Hūdānın ulu dergāhı gönüldür
3. Ra‘iyyetdür **qamu a‘zā Sezāyî**
Vücūd iqlīminüñ şāhı gönüldür

VI

- 1 Toy kimseleri,
- 2 Dosttan inleme.
- 3 Gülden anlama.
- 4 Bülbülün feryadını.

VII

- 1 Gel Hüdâyî’den,
- 2 Erken haber al.
- 3 Hakkı isteyen.
- 4 İnkārını bıraksın.

138. 1^a. *Sezâyî Dîvânı*, 83. şiir (Özuygun, 1999: 360). Şiir *Dîvân*’da 6 beyittir.

1 “Benim Allah ile beraber olduğum, öyle bir vakit vardır ki...” hadisinin sarayı gönüldür.
Vallahi tecellinin evi gönüldür.

2 Ne istersen hadi git, ondan iste. Allah’ın ulu dergāhı gönüldür.

3 Ey Sezâyî! Bütün uzuvlar kuldur, beden ülkesinin sultanı gönüldür.

DÜĞĀH

139.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I

1. Ey şehenşāh-ı serīr-i enbiyā vü evliyā
Vey sipehsālar-ı hayl-i etkiyā vü aşfiyā
3. Ey vücūdī pāk ey nūr-ı muşavver pūr-ziyā
Mevlid-i sulţān-ı kevneyn-i Muḥammed Muştafā

II

1. Sen şefī' u' l-müzñibīnsin eyle şefkat ey laţif
Maḫdemiñle çün sa'ādet buldu ümmet ey nazīf
3. **Enverī** miskīniñe eyle şefā'at ey şerīf
Mevlid-i sulţān-ı kevneyn-i Muḥammed Muştafā

140.

11'li hece ölçüsü

1. 'Aceb ḫayrān oldum 'aşқа uyardan
Yanıp büryān oldum 'aşқа uyardan
- Uçup rāḫat kuşu miñnet uyandı
Derde dükkān oldum 'aşқа uyardan

139. 64^b.

I

- 1 Ey enbiya ve evliyanın tahtının ulu sultanı,
- 2 Ve pek çok enbiya ve ermiş kimselerin komutanı.
- 3 Ey temiz vücutlu ve ey ışık ile dolu musavver nur!
- 4 Her iki dünyanın sultanı olan Muhammed Mustafa'nın mevlit zamanında.

II

- 1 Ey günahkârların şefaatchisinin ve ey lütuf ve şefkat göster.
- 2 Ey temiz ruhlu senin gelişinle ümmet saadet buldu.
- 3 Ey şeref sahibi zavallı Enverî'ye şefaet et.
- 4 Her iki dünyanın sultanı olan Muhammed Mustafa'nın Mevlit zamanında.

140. 64^b. *Ümmi Sinân Dîvânı*, g. 124 (Bilgin, 2017: 122). Şiir *Dîvân*'da 9 beyittir.

- 1 Aşka uyduğundan beri şaşkın oldum. Aşka uyduğundan beri kebab oldum.
- 2 Rahat kuşu uçtu, mihnet uyandı. Aşka uyduğundan beri dert dükkânı oldum.

3. Ne aşşı fark iderem ne ziyānı
Küllī vīrān oldum ‘aşka uyaldan
- Şabr ideyim derim ırmaz bu dilim
Söyler ozan oldum ‘aşka uyaldan
5. Kimi der delü kimisi der uşlu
Halka seyrān oldum ‘aşka uyaldan
- ‘İlm-i hikmet ile ıoldı vücūdum
‘Ayn-ı ‘irfān oldum ‘aşk uyaldan
7. **Sinān Ümmī** eydür ıalmadı bir ğam
Özge sultān oldum ‘aşka uyaldan

141.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

1. Gel ey sālİK diyem bir söz ki Hakkdır
İşidir Hakkı ol kim hak ıulakdır
- Hadīs-i Hakkdır hak sözdür hakīkat
Egerçi söyleyen dildir dudakdır
3. Şular kim geçmedi cān u cihāndan
Ne duydu ‘aşkı ne duyacaktır
- Sorarsañ hānķāh-ı ‘aşkı ‘ābid
Maķām-ı ‘ālīdir ulu ocakdır

³ Ne fayda ne de ziyanı fark ederim. Aşka uyduğundan beri tamamen yıkıldım.
⁴ Gönlüme sabredebeyim derim, bu gönlüm durmaz. Aşka uyduğundan beri şiir söyleyen bir ozan oldum.
⁵ Kimisi deli kimisi akıllı der. Aşka uyduğundan beri insanlara seyirlik oldum.
⁶ Vücudum hikmet ilmi ile doldu. Aşka uyduğundan beri irfan pınarı oldum.
⁷ Sinān Ümmī şöyle der; artık bir gam kalmadı. Aşka uyduğundan beri bambaşka sultan oldum.

141. 64^b.

¹ Ey salik gel sana Hak sözü söyleyeyim. Hak kulağı olan hakkı işitir.
² Dil ve dudak olsa da bu söz hakikaten Hak sözüdür.
³ Can ve cihandan geçenler aşkı ne duydu ne de duyacaklar.
⁴ Ey âbit aşk dergâhına sorarsan orası yüce bir makam ve ulu ocaktır diyecek.

5. Münevver olımaz zühdüyle zāhid
Sefer ehli degildir oṭuraḫdır
- Kalanlar zühd ü taḫvāda muḫarrer
Anıñ yeri ḫara karañu bir bucaḫdır
7. Şikār-ı cānı şayd itmek dilerseñ
Dil-i vīrāneme gel kim yataḫdır
- Gerekmez ‘āşıka keşf ü kerāmāt
Ki ‘āşık olana bunlar tuzakdır
9. Anıñ ‘aşkıında iken ğayre bakma
Şaḫın kim ‘aşıkına o ḫıyaḫdır
- Şarāb-ı ‘aşkı içmiş **Sünbülī** çün
Velīkin mest iden şol şon ayakdır

142.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şāh Hüseyñün firḫatiyle ağlayan gelsün beri
Āh vāh idüp demādem ağlayan gelsün beri
- Kerbelāda çağrışurlar yā Muḫammed yā ‘Alī
Sīnesin çāk eyleyüp ḫanlar şaçan gelsün beri
3. Kerbelā-yı ‘aşk içinde cānıla olup şehīd
Sīnesine şerḫalarla dāğ uran gelsün beri

5 Zahid zühdüyle aydınlanmaz. Manevi yolcu değildir, oturup duraktır.
6 Şüphesiz züht ve takvada kalanların yeri kap karanlık köşedir.
7 Can avını avlamak istersen gönlüme gel. Çünkü orası yataktır.
8 Âşığa keşf ve keramet gerekmez. Bunlar âşık olana tuzaktır.
9 Sakın âşık iken başkasına bakma. Çünkü âşığına kıyar.
10 Sünbülî aşk şarabını içmiş. Lakin onu mest eden şu son kadehtir.

142. 64^b.

1 Şah Hüseyin’in ayrılığıyla ağlayan beri gelsin. Sürekli ah vah edip inleyen beri gelsin.
2 Kerbela’da ya Ali ya Muhammed diye çağrışurlar. Göğsünü yırtıp kanlar saçanlar beri gelsin.
3 Aşk Kerbela’sı aşkı içinde can ile şehit olup göğüsün yarıklar açanlar vuranlar beri gelsin.

Ol Yezīde cān u dilden la‘net idenlerdeniz
Ol pelīde sebb ü hem la‘n eyleyen gelsün beri

5. Kuṭb-i ‘ālem Şeyḥ Şa‘bāniñ ‘azīz erkānını
Yevm-i ‘āşūrāyı ihyā eyleyen gelsün beri

Hem Muḥammed meclisinde çār yār ile gelüp
Ey **Fu’adī** hāl ile irşād olan gelsün beri

‘ACEM

143.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

1. Şermsār itme Hudāya rüz-ı maḥşerde beni
Hürmetine Hâtemiñ yaqdırma düzahda beni
3. Mu‘terifim ben günāhıma muqırrım cürümüne
Enbiyā vü mürselīn içre hacil itme beni

II

1. Ümmet-i Aḥmedde benden ‘aşı vü mücrim mi var
Müsteḥakk-ı zecr u ‘itāb benden aḥsen ferd mi var
3. Sen ‘ināyet itmez iseñ hiç baña rāḥat mı var
Enbiyā vü mürselīn içre hacil itme beni

4 Yezid’e can ve gönülden lanet edenlerdeniz. O alçağa söven ve lanet eden beri gelsin.
5 Âlemin kutbu olan şey şeyh şabanın aziz usullerini aşura ihya eden beri gelsin.
6 Ey Fuadî, Muhammed meclisinde dört arkadaşıyla gelip hâl ile irşat olan beri gelsin.

143. 66^b.

I

- 1 Allah’ım mahşer gününde beni utandırma.
2 Son peygamberin hürmetine cehennemde beni yaktırma.
3 Ben yaptığım günah ve suçlarıma itiraf ederim.
4 Nebiler ve peygamberler içinde beni mahcup etme.

II

- 1 Ahmet ümmetinde benden daha asi ve suçlu var mı?
2 Benden daha iyi azar ve paylamaya layık olan kişi mi var?
3 Sen bana yardım etmezsen ben hiç rahat olmayacağım.
4 Nebiler ve peygamberler içinde beni mahcup etme.

III

1. Şimdilik **İkbāliya** taldım ‘amîk-i hayrete
Luţf idüp destimi al yā Rabbi düşdüm kürbete
3. Diler iseñ қо cahîme diler iseñ cennete
Enbiyā vü mürselîn içre hacil itme beni

144.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Derdlüyüm dermāna geldim derdi olan iñiler
Yanmışım ‘aşkın oduna oda yanan iñiler

Vah baña ‘ömrüm geçürdüm yok yere kıldım günāh
Hak katında suçlu oldum suçu olan iñiler
3. Yaz gelür kuşlar çağrışur ne diyü Allāh diyü
Nālesinden bāğ u bāğçe yine bāğbān iñiler

Ey **Niyāzî** ne yatarsun aç gözünü uyhudan
Şol kıyāmet günlerinde çok günehkār iñiler

III

-
- 1 Ey İkbâlî! Şimdi hayretin derinliklerine daldın.
 - 2 Ya Rab kedere düştüm lütfedip elimden tut.
 - 3 Beni dilersen cennete dilersen cehenneme koy.
 - 4 Nebiler ve peygamberler içinde beni mahcup etme.

144. **66^b.**

- 1 Dertliyim çare bulmaya geldim derdi olan inler. Aşk ateşine yanmışım ateşe yanan inler.
- 2 Vah bana ömrümü yok yere geçirip günah işledim. Hak katında suçlu oldum suçlu olan inler.
- 3 Yaz gelince kuşlar Allah diyerek çağırırlar. Feryadından bağ bahçe ve bahçıvan inler.
- 4 Ey Niyâzî, ne yatarsın gözünü uykudan aç. Kıyamet gününde pek çok günahkârlar inler.

145.

8'li hece ölçüsü

I

1. Çalabım bir şār yaratmış
İki cihān arasında
3. Bakıcağ dīdār görünür
O şārın kenāresinde

II

1. Nāgehān ben şehre vardım
Ol şehri yapılır gördüm
3. Ben daħi bile yapıldım
Taş u toprak arasında

III

1. Şehirden oklar atılır
Atıp cānlara batılır
3. ‘Ārifler sözü satılır
Ol şārın pāzāresinde

145. 66^b.

- 1 Allah'ım bir şehir yaratmış.
- 2 İki cihan arasında.
- 3 Bakınca yüz görünür.
- 4 O şehrin kenarında.

I

- 1 Ben birden o şehre vardım.
- 2 Şehrin yapıldığını gördüm.
- 3 Ben de onunla birlikte yapıldım.
- 4 Taş toprak arasında.

II

- 1 Şehirden oklar atılıp,
- 2 Canlara batar.
- 3 Ariflerin sözü satılır.
- 4 O şehrin pazarında.

III

IV

1. Şāgirdleri taş yonarlar
Yonup üstāda şunarlar
3. Mevlānīñ ismin añarlar
Ol taşın her pāresinde

V

1. Ol şār dedikleri gönüldür
Ne ‘ālemdir ne cāhildir
3. ‘Āşıklar cānı sebīldir
Ol şārīñ her arasında

VI

1. Bu sözüm ‘ārifler añlar
Cāhiller bilmeyüp taşlar
3. **Hācı Bayrām** kendi bañlar
Ol şārīñ mināresinde

146.

Müfte ‘ilün fā ‘ilün müfte ‘ilün fā ‘ilün

1. Ey ki hezār āferīñ bu nice sultān olur
Kulu olan kişiler husrev ü hākān olur

IV

- 1 Çırakları taş yontarlar.
- 2 Yontup ustalara sunarlar.
- 3 Mevla'nın ismini anarlar.
- 4 O taşın her parçasında.

V

- 1 O şehir dedikleri gönüldür.
- 2 Ne âlim ne de cahildir.
- 3 Âşıkların canı su gibi akar.
- 4 O şehrin her kenarında.

VI

- 1 Bu sözümlü arifler anlar.
- 2 Cahiller bilmeyip şaşırırlar.
- 3 Hacı Bayram kendi ezan okur.
- 4 O şehrin minaresinde.

¹⁴⁶. **66^b**. *Eflâkî Dede'nin Şiirleri*, 40. şiir (Tavukçu, 2002: 106). Şiir tamamı 12 beyittir.
1 Binlerce aferin bu nasıl sultandır. Onun kulu olanlar Hüsrev ve hakan olur.

Her ki bugün Velede inanuban yüz süre
Yoğsul ise bay olur bay ise sulţān olur

147.

7'li hece ölçüsü

I

1. Bakıp cemāl-i yāre
Çağrışırım dost dost
3. Dil oldu pāre pāre
Çağrışırım dost dost

II

1. Geldüm o dost ilinden
Koka koka gülünden
3. Niyāzîniñ dilinden
Çağrışırım dost dost

148.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

1. Tā dil virelden Sünbüle Sünbüliler derler bize
Meyl itmeyüz ğayrı güle Sünbüliler derler bize

² Bugün Velede'ye inanıp yüz sürenler yoksul ise zengin olur zengin ise sultan olur.

^{147.} **66^b.** *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, 157. şiir (Bilginer, 1976: 168). Şiir *Dîvân*'da 14 beyittir.

¹ Sevgilinin güzel yüzüne bakıp.
² Dost dost diye çağrışırım.
³ Gönlüm parça parça oldu.
⁴ Dost dost diye, çağrışırım.

II

¹ O dostun ülkesinden geldim.
² Gülünü koklaya koklaya.
³ Niyâzî'nin dilinden,
⁴ Dost dost diye çağrışırım.

^{148.} **1^a.** *Dîvânçe-i Fahrî*, 150. şiir (Akın, 2010: 172).

¹ Sünbül Sinân'a gönül verdiğimizden beri bize Sünbüliler derler. Başka güle meyletmeyiz, bize Sünbüliler derler.

Bu gülşeniñ kimi gülün sever kimisi bülbülün
Aldık hemân biz Sünbülün Sünbüliler derler bize

3. Bağ vird-i bāğ ezhârına Sünbüldeki ezkârına
Vâkıf olan esrârına Sünbüliler derler bize

İrişdi sem‘a bir şadâ ins ü melek eyler nidâ
Mümkin midür şükri edâ Sünbüliler derler bize

5. Ol Sünbüle irmezse el **Fahrî** aña çekme emel
Besdir dile nağş-ı ezel Sünbüliler derler bize

149.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Kıldan ince hem kılıçdan keskin ol şahıñ yolu
Her kemâl ehli kapusıñda anıñ ednâ kulu

Çün muqaddem *fakr u fahrî* dedi sultân-ı rusül
Yâ ‘aceb mi *fahrî züllî* dese bu âhir velî

3. ‘Arifîñ bir himmeti var ‘arş aña olmaz maqâm
Sidre vü Tübâ görünmez kâmilîñ cân u dili

‘Âkiliñ mîzân-ı ‘aklı mâverâsın almadı
‘Âşıkıñ ‘âkilller içre adı mülhid yâ deli

² Bu gülşenin kimi gülünü kimi bülbülünü sever. Biz sünbülünü aldık. Bize sünbüller derler.
³ Bağdaki zikir çiçeklerine, Sünbüldeki zikirlere bak. Onların sırlarına vakıf olana Sünbüliler derler.
⁴ Kulağa bir ses erişti. İnsan ve melekler seslenir. Şükrün eda etmek mümkün müdür. Bize sünbüller derler.
⁵ O Sünbüle el ulaşmazsa Ey Fahrî onu çok da isteme. Çünkü gönülde ezel nakışı yeterdir. Bize sünbüller derler.

149. **67^a.** *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, 165. şiir (Bilginer, 1976:178). Şiir *Dîvân*’da 7 beyittir.

¹ O şahın yolu kıldan ince kılıçtan keskindir. Her kemal ehlin onun kapısında onun alçak kuludur.

² Peygamberlerin sultanı önce “Fakirlik benim iftiharımdır.” dedi. Onun dostu sonra “Zillet benim iftiharımdır.” dese şaşılmaz.

³ Arifin öyle bir gayreti vardır ki arş ona makam olmaz. Kâmil kimsenin can ve gönlü sidre ve Tuba’da daha üstün görünür.

⁴ Âkilin akıl terazisi daha ötesini almadı. Âşığın akli olanların arasında ismi dinsiz ya da deli.

5. Zerre zerre kıldı **Mısrî**nin vücūdını kazā
 Kaṭre kaṭre itdi zātını daḥi ‘aşkıñ yeli

150.

8’li hece ölçüsü

I

1. Yine bir sevdāya düşdüm
 ‘Işkın elinden elinden
 3. Yine ‘ummān olup taşdım
 ‘Işkın elinden elinden

II

1. **Dervîş Himmet** bîçāredür
 Cihān içre āvāredür
 3. Hem yüregi pür-yāredür
 ‘Iřkıñ elinden elinden

151.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Çün doğup tutdu cihān yüzünü ḥüsnüñ güneşi
 Kim ola sevmeye bu vech ile sen māhveři

⁵ Keder Mısrî’nin varlığını zerre zerre yaptı. Âşığın yeli de onun zatını damla damla etti.

^{150.} **67^a.** *Bolulu Himmet Dîvānu*, nr. 48, (Tapsız, 1995: 98). şiir *Dîvān*’da 5 beyittir.

¹ Yine bir sevdaya düştüm.
² Aşkın yüzünden yüzünden.
³ Yine umman olup taştım
⁴ Aşkın yüzünden yüzünden.

II

¹ Dervîş Himmet, çaresizdir.
² Cihan içinde başıboştur
³ Yüregi yaralarla doludur.
⁴ Aşkın yüzünden yüzünden.

^{151.} **67^a.**

¹ Senin güzelliğinin güneşi bütün âlemin yüzünü kapladı. Bu yüzden seni ay yüzlü sevmeyen kim olur.

Sen emîre kul olan her ne kadar müdbir ise
Bende-i muḳbil olur mişl-i Bilâl-i Ḥabeşî

3. Parmağından aḳıdup āb-ı revān-baḥşî revān
Nice yüz biñ kişiden ref` idiserdir ‘aḫaşı

Dîk-i ḥikmetde bişürdi çü seni sevgili Ḥaḳ
Cebre’îl olsa nola maḫbahınıñ ḥîme-keşi

5. Üzülür ‘ırkı Ebū Cehl gibi ebter olur
Sen Ebu’l-Ḳāsım ile her kim iderse güreşi

Sensin ol püşt ü penāh-ı melek ü ins ü perî
Enbiyānın güzeli sevgilisi ḥüb ü ḥoşu

7. *Ve’ḏ-ḏuḫā* verdiñe *ve’l-leyl* okunur sünbülüñe
Rûşenî’nin virdi budur *külle gadātin* ve ‘*aşî*

FERĀḤNĀK

152.

14’lü hece ölçüsü

1. Derd-i Ḥaḳḳa ḫālib ol dermāna irem dirseñ
Miḫnetlere rāḡıb ol āsāna irem dirseñ

‘Aşḳ yolu belālîdır her kārı cefālîdır
Cānîñdan ümmîdiñ kes cānāna irem dirseñ

² Sen sultana kul olan ne kadar bahtsız olursa olsun. Bilal Habeşi gibi makbul bir kul olur.

³ Can bağışlayan suyu parmağından ırmak gibi akıtıp yüz binlerce kişiden susuzluğu alacaktır.

⁴ Seni sevgili Hak hikmet tenceresinde pişirdiği için mutfağının oduncusu Cebrail olsa ne olur.

⁵ Ebu’l-Kasım ile kim güreşirse. Soyu kesilir, Ebu Cehl gibi soyu kesik olur.

⁶ Melekler, insanlar ve cinlerin dayanağı, sığınağı, peygamberlerin güzeli, sevgilisi, iyisi ve hoşu sensin.

⁷ Gül yüzün için Duha suresi, sümbül saçın için de Leyl suresi okunur. Rûşenî’nin zikri “Her sabah ve akşam” (Enam, 6/52) sözüdür.

^{152.} **69^b**. *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, 109. şiir (Bilginer, 1976: 130).

¹ Dermāna ulaşmak istersen hak derdine talip ol. Kolaylığa ermek istersen miḫnetlere yönel.

² Aşḳ yolu belālîdır her işi cefālîdır. Sevgiliye ermek istersen canından ümidini kes.

3. Od yağ sīneñi çāk it şu gibi özüñ pāk it
Yüzüñ yire sür ĥāk it ‘ummāna irem dirseñ

Bu yolu bil andan gel deryāyı bul andan şal
Řa‘rına irüp el sal dūr-kāna irem dirseñ

5. Piriñle olan ‘ahdi tut neñ varsa hep ço git
Bildiklerini terk it ‘irfāna irem dirseñ

şabretmede Eyyüb ol ġam çekmede Ya‘ķüb ol
Yūsuf gibi maĥbüb ol Ken‘āna irem dirseñ

7. Terk it kuru ġavġāyı hem ‘ucb-ile riyāyı
Mıřrī ço bu sevdāyı Sübhāna irem dirseñ

³ Ateş yakıp göġsünü yırt özünü su gibi temizle. Umman’a ulaşmak istersen yüzünü yere sürüp toprak et.

⁴ Bu yolu bil, sonra gel, deryayı bul sonra dal. İnciye ermek istersen dibine varıp elini uzat.

⁵ Pirin ile olan ahdini tut neyin varsa koyup git. İrfāna ermek istersen bildiklerini terk et.

⁶ Sabretmekte Eyüp gibi gam çekmekte de Yakub gibi ol. Kenân ülkesine ulaşmak dersen Yūsuf gibi mahbup ol.

⁷ Kuru kavgayı, kendi beġenmiřliġini ve riyayı terk et. Ey Mısrī! Subhana ermek istersen bu sevdayı bırak.

SONUÇ

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonunda 5684 numarada kayıtlı *Mecmua-i İlahiyat* isimli mecmuada farklı yüzyıllarda yaşayan şairlerin çeşitli nazım şekilleriyle yazılan şiirleri yer almaktadır. Çalıştığımız mecmua, Latin alfabesine aktarıldıktan sonra nesre çevrildi. Ondan sonra nazım şekilleri ve kullanılan vezinler incelendi.

Çalışmamızın konusunu taşıyan *Mecmua-i İlahiyat* 5684 numarasıyla kayıtlı olup mürettibi belli değildir. Mecmuadaki en geç örnek XVIII. yüzyıla aittir. Böylece mecmuanın XVIII. yüzyıl veya daha sonrasında derlenmiş olması muhtemeldir. Mecmua toplam 77 varaktan oluşmaktadır. Mecmuadaki şiirlerin çoğu Türkçe olmakla birlikte 1 Farsça ve 2 Arapça şiir yer almaktadır. Arapça ve Farsça şiir veya ifadeler italik olarak belirtilmiştir.

Çalışmamız *İnceleme ve Metin ve Çeviri* olmak üzere iki ana kısımdan oluşmaktadır. İnceleme kısmında mecmuanın şekil ve muhteva incelemesi vardır. Metin ve çeviri kısmında ise mecmuadaki şiirlerin transkripsiyonlu hâli ve günümüz Türkçesine aktarımı yer almaktadır.

İnceleme kısmında yer alan şekil incelemesi alt başlığında mecmuada yer alan nazım şekilleri, vezinler, kafiye ve redifler, şiirlerin bestelendikleri makamlar incelenmiştir. Böylece mecmuada toplam 82 gazel, 14 murabba, 52 koşma, 3 muhammes ve 1 müseddes nazım şekliyle yazılmış toplamda 152 şiir vardır. Bunlardan 149'u Türkçe, 2'si Arapça ve 1'i Arapça'dır. Çalışmamızda yer alan şiirlerden bazılarında aruz vezni bazılarında ise hece ölçüsü kullanılmıştır. Aruz vezninden hezec, recez, remel ve münserih bahirleri tercih edilirken hece ölçüsünden 5, 7, 8, 10, 11 ve 14'lü hece ölçüsü kullanılmıştır. Aruz vezninden en çok Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün kalıbı ve hece ölçüsünden en çok 8'li hece ölçüsü tercih edilmiştir. Makam adı olan başlıklar kırmızı mürekkeple talik hatla yazılmıştır. Mecmuada toplam 20 farklı makam vardır. Bunlar dışında hangi makamda olduğu belirtilmemiş 2 şiir vardır. Şiirlerin bestelendikleri makamlara göre sayıları çoktan aza doğru şöyledir: Rast 21, Saba 20, Hüseyini 14, Uşşak 14, Hicaz 12, Bayati 11, Acem

9, Neva 8, Evc 8, Segâh 7, Irak 6, Muhayyer 5, Dügâh 4, Bestenigar 3, Suz-i dil 2, Arabân 2, Mahur 1, Nühüft 1, Hüzzam 1 ve Ferahnak 1.

Diğer alt başlık olan muhteva incelemesinde ise mecmuada şiiri bulunan şairler ve kısa biyografileri, şiirlerin nazım türleri, deyimler ve kalıplaşmış ifadelerden bahsedilmiştir. Bu bağlamda mecmuada toplam 53 şaire ait 150 şiir yer almaktadır. 16, 18 ve 65 numaralı şiirlerin kim tarafından yazıldığı hakkında bilgi yoktur. Hayatı hakkında bilgi mevcut olan şair sayısı 44 iken kim olduğu tespit edilemeyen 9 şair yer almaktadır. Mecmuada hakkında bilgi bulunan şairler ve yaşadıkları yüzyıllar şöyledir: XIV. yüzyıldan; I. Ahmed (Bahtî) (1), XV. yüzyıldan; Eşrefoğlu Abdullah (7), Dede Ömer Rûşenî (1), Hacı Bayram-ı Velî (1), Emir Sultan (1), Cemâl-i Halvetî (1), XVI. yüzyıldan; Seyyid Nizamoğlu (4), Muhyî (2), Sünbülî (3), Adlî (4), Azizi (1), Şemsî (4), Merkezî (1), XVII. yüzyıldan; Mısrî (21), Ümmî Sinân (4), Derviş Osman (1), Hüdâyî (7), Himmet (4), Fenâyî (1), Kenzî (3), Nûrî (5), Abdurrahman Rafia Efendi (1), Itrî (1), Fethî (1), Ya'kub (1), Fazlî (1), Mahvî (2), Fuâdî (1), İkbâlî (1), Nasuhî (1), XVII. yüzyıldan; Fahrî Mehmed (1), Nahîfi (1), Sezâyî (8), İzzi (1), Derviş Mûsâ (1), Seyyid Şeref (1), Hakkı (1), XVIII. yüzyıldan; Halıkî (1), Şâkir Efendi (1). Mecmuada en çok şiiri bulunan şairler ise sırasıyla şöyledir: Yûnus (31), Mısrî (21), Sezâyî (8), Eşrefoğlu Rumî (7), Hüdâyî (7), Adlî (4), Derviş Himmet (4), Seyyid Nizamoğlu (4), Sinân Ümmî (4) ve Şemsî (4). Mecmuada 62 ilahî, 13 münacat, 9 tevhid, 22 na't, 1 mevlid, 2 nasihat-nâme, 4 mersiye nazım türünde şiir yer almaktadır. Son kısım olan metin ve çeviri kısmında metin ve çevirinin yanı sıra metin aktarılırken izlenen yöntem ve metnin düzeniyle ilgili hususlara değinilmiştir.

Bu çalışmamız dönemin sosyal, kültürel ve edebî zevkine ışık tutması bakımından Klasik Türk edebiyatı sahasına ve edebiyat tarihine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

AÇIK ÖNKAŞ, Nilgün (2020). Eflâkî, Eflâkî Dede, Eflâkî Ahmed Ârifî, Ârifî. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/eflaki-eflaki-dede-eflaki-ahmed>, (Erişim tarihi: 09.04.2023).

AKIN Mücahit, (2010). **Divançe-i Fahrî (İnceleme-Metin)**. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı İslâm Tarihi ve Sanatları Programı, Yüksek Lisans Tezi.

AKKAYA, Hüseyin (2020). NÜRÎ, Abdülahad. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nuri-abdulahad>, (Erişim tarihi: 07.01.2023).

AKKAYA, Hüseyin (2020). Şemsî, Şemseddîn Sivasî. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/semsi-semseddin-sivasi>, (Erişim tarihi: 20.01.2023).

AKSOYAK, İsmail Hakkı (2020a). Derviş Mûsâ. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-musa>, (Erişim tarihi: 20.01.2023).

AKSOYAK, İsmail Hakkı (2020b). Fethî, Bolbolcu-zâde/Bülbülcü-zâde Şeyh Abdülkerîm Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fethi-bolbolcuzade-seyh-abdulkerim>, (Erişim tarihi: 17.01.2023).

AKSOYAK, İsmail Hakkı (2020c). HİMMET/ABDÎ, Şeyh Himmet Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/himmet-abdi-seyh-himmet-efendi>, (Erişim tarihi: 20.01.2023).

AKSOYAK, İsmail Hakkı (2020d). Merkezî, Şeyh Mûsâ Merkez Muslihiddîn Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/merkezi-seyh-musa-merkez-muslihiddin>, (Erişim tarihi: 25.01.2023).

AKSOYAK, İsmail Hakkı (2020e). Sezâyî, Şeyh Hasan Sezâyî Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sezayi-seyh-hasan-sezayi-efendi>, (Erişim tarihi: 07.01.2023).

ALBAYRAK, Nurettin (2002). **TDV İslâm Ansiklopedisi**.Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. C.26, s.226-227.

ALPTEKİN SARIOĞLU, Leyla ve Himmet Konur (2020). Cemâl-i Halvetî. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cemali-halveti>, (Erişim tarihi: 20.01.2023).

ASLAN, Üzeyir (2020). Fahrî, Mehmed. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fahri-mehmed>, (Erişim tarihi: 03.01.2023).

AŞKAR, Mustafa, (2007). “Niyazî-i Mısrî”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. C. 33, s. 166-169.

AVŞAR, Ziya (2014). Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Muhammed Celâleddîn, Hüdâvendigâr. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mevlana-celaledini-rumi-muhammed>. (Erişim tarihi: 26. 05. 2023).

ATİK, Hikmet (2020). Nakşî, Ali. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/naksi-ali>, (Erişim tarihi: 10.01.2023).

AY, Alper (2014). **Abdülmeccid Sivâsî Divanı (İnceleme-Metin)**. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı Türk-İslam Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

AYDEMİR, Yaşar (2007). Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. **Turkish Studies** (Tunca Kortantamer Özel Sayısı) (5), s. 122-137.

AYDIN, Abdullah (2020). Fenâyî, Cennet Mehmed Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fenayi-cennet-mehmed-efendi>, (Erişim tarihi: 07.01.2023).

AYPAY, A. İrfan (1992). **Nahîfî Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni)**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

BAKİ, Zeynep Safiye (2020). Nasuhî, Mehmed Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nasuhi-mehmed-efendi>, (Erişim tarihi: 27.01.2023).

BİLGİN, Azmi (2012). “Ümmî Sinan”. **TDV İslâm Ansiklopedisi**. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. C.42, s. 310-311.

BİLGİN, Azmi (2017). **Ümmî Sinan Dîvânı**. E-kitap Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55913,ummi-sinan-divanipdf.pdf?0>, (Erişim tarihi: 10.01.2023).

BİLGİNER, M. Sadettin (1976). **Edebî ve Tasavvufî Mısırî Niyâzî Dîvânı Şerhi**. İstanbul: Esmâ Yay.

BİRGÖREN, Hamdi (2020). İSÂ Mahvî, Sukûkî-zâde, Şeyh İSâ Mahvî Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isa-mahvi-sukukizade-seyh-isa-mahvi>, (Erişim tarihi: 25.01.2023).

CANIM, Rıdvan (2020). **Divan Edebiyatında Türler**. Ankara: Grafiker Yay.

COŞKUN, Ali Osman (2001). **Abdülhad Nuri Divanı**, İstanbul: MEB Yay.

ÇAKIR, Emine (2020). Azîzî. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azizi>, (Erişim tarihi: 17.01.2023).

ÇAKIR, Emine ve Erdem Can Öztürk (2020). Seyyid Seyfi/Seyyid Nizamoğlu, Şeyh Seyyid Seyfullah kasım b. Şeyh Seyyid Nizameddin Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyid-seyfi-seyyid-nizamoglu-seyh>, (Erişim tarihi: 07.01.2023).

DEMİR, Zehra Sema (2015). Kenzî, Ayaşlı Kenzî, Kenzî-i Rumî, Hasan. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kenzi-ayasli-kenzi-kenzii-rumi>, (Erişim tarihi: 10.01.2023).

DEVELLİOĞLU, Ferit (2013). **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara: Aydın Kitabevi.

DİLÇİN, Cem (2016). **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.

DÜŞÜNMEZ, Aynur (2004). **Derviş Osmân'ın (Edebî Kişiliği ve Şiirleri Üzerine Bir Tahlil Denemesi)**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

EKE, Nagehan (2020). Hakkı, Bursalı İsmail Hakkı Bursevî. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hakki-bursali-ismail-hakki-bursevi>. (Erişim tarihi: 17.01.2023).

EKİNCİ, Ramazan (2020). Halıkî, Abdülhâlık Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haliki-abdulhalik-efendi>, (Erişim tarihi: 15.01.2023).

ELİAÇIK, Muhittin (2020). EMÎR SULTÂN, Şemseddîn, Muhammed bin Alî, Şeyh Seyyid Muhammed Buhârî, Emîr Buhârî. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emir-sultan-semseddin-muhammed>, (Erişim tarihi: 15.01.2023).

EREN, Hulusi (2020). HÜDÂYÎ, Azîz Mahmûd. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayi-aziz-mahmud>, (Erişim tarihi: 09.04.2023).

İPEKTEN, Haluk (1996). **TDV İslâm Ansiklopedisi**. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. C.13, s.440-442.

GIYNAŞ, Kamil Ali (2013). **Pervâne Bey Mecmuası (İnceleme-Metin)**, Bozok Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

GÖNEL, Hüseyin (2020a). Muhyî veya Mehmed, Bezci-zâde/Vahyî-zâde Şeyh Mehmed Muhyî Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhyi-veya-mehmed-bezcizade-vahyizade>, (Erişim tarihi: 10.01.2023).

GÖNEL, Hüseyin (2020b). Ya‘kub, Şeyh Ya‘kub Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yakub-seyh-yakub-efendi>, (Erişim tarihi: 17.01.2023).

GÜNEŞ, Mustafa (1994). **Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı (İnceleme-Metin)**. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

GÜNEŞ, Mustafa (2020). Eşrefoğlu, Abdullah. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/esrefoglu-abdullah> . (Erişim tarihi: 03.01.2023).

GÜRBÜZ, Mehmet (2012). “Şiir Mecdûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecdûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz.: Hatice Aynur vd., İstanbul: Turkuaz Yay., s. 97-113.

GÜZEL, Bilal (2020). Meftûnî, İkbâlî, Sultan II. Mustafa. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meftuni-ikbaliii-mustafa>. (Erişim tarihi: 25.01.2023).

İSEN, Mustafa, Osman Horata, Muhsin Macit, Filiz Kılıç ve İ. Hakkı Aksoyak (2003). **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara: Grafiker Yay.

KALYON, Abuzer (2011). **Peşтели Hisâli Metâli’ü’n-Nezâ’ir (II. Cilt) İnceleme-Metin**. Gazi Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

KARA, Abdullah (2007). **İzzî Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi.

KAYAALP, İsa (1991). **I. Ahmed ve Dîvânı**. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yükseköğretim Kurulu Dokümantasyon Merkezi, Yüksek Lisans Tezi.

KESİK, Beyhan (2020). Seyyid Şeref/ Şerefeddîn, Eşref-zâde Şeyh Seyyid Mehmed Şerefeddin Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyid-seref-serefeddin-esrefzade>, (Erişim tarihi: 20.01.2023).

KILIÇ, Atabey (2012). “Mecmua Tasnifine Dair”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecdûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz.: Hatice Aynur vd., İstanbul: Turkuaz Yay., s. 80-95.

KILIÇ, Filiz (2020). Adlî, Şeyh Hasan Abdullah Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-seyh-hasan-adlullah-efendi>. (Erişim tarihi: 17.01.2023).

KÖKSAL, Mehmet Fatih (2020). Derviş Osman. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-osman>, (Erişim tarihi: 03.01.2023).

KÜÇÜKÇALIK, Bedia (2016). **Hasan Kenzi Divanı (Metin inceleme ve Bestelenmiş Şiirlerinde Vezin-Usul İlişkisi)**. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

MUTLU, Hafsa (2008). **Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Dîvânı**. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Anabilim Dalı İslâm Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ÖRDEK, Şerife (2020). Sünbül, Şeyh Yusuf Sünbül Sinân Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sunbul-seyh-yusuf-sunbul-sinan>. (Erişim tarihi:15.01.2023).

ÖZDEMİR, Canan (1996). **Seyyid Nizamoğlu Divanı**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ÖZUYGUN, Ali Rıza (1999). **Hasan Sezâyî'nin (Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvânı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi)**. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

SEFERCİOĞLU, Nejat (2000). **Nakşî Dîvânı**. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

SÜER, Fatih Ramazan (2015). **Sivâsîlerin Piri Şemseddin Sivâsî**. İstanbul: Ketebe Yay.

TANYILDIZ, Ahmet (2020). Refî Rafî'â, Nazmî-zâde Şeyh Abdurrahman Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/refi-refia-nazmizade-seyh-abdurrahman>, (Erişim tarihi: 15.01.2023).

TAPSIZ, Meliha (1995). **Bolulu Himmet Divanı (Manzum Tarikatname Âdâb-ı Hurde-i Tarikat)**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

TATCI Mustafa ve Musa Yıldız (2005). **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvân-ı İlâhîyât**. Üsküdar Araştırmaları Merkezi, Üsküdar.

TATCI, Mustafa (1990). Yûnus Emre Dîvânı (İnceleme-Metin). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü, Doktora Tezi.

TATCI, Mustafa (2004). Üsküdarlı Muhammed Nasuhi ve Divanı. İstanbul: Kaknüs Yay.

TATCI, Mustafa (2005). Âşık Yûnus Külliyyâtı. İstanbul.

TATCI, Mustafa, (2013). “Yûnus Emre”, TDV. İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yay. C. 43, s. 600-606.

TAVUKÇU, Orhan Kemal (2002). 14. yüzyıl Mevlevî Şairlerinden Eflâkî Dede'nin Bilinmeyen İki Şiiri. **A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 19, s. 955-107.

TOSUN, Necdet (2009). “Seyyid Nizamoğlu”, **TDV İslâm Ansiklopedisi.** İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yay. C.37, s. 73-74.

TUĞLUK, İbrahim Halil (2020). Fazlî, Şeyh Seyyid Fazlullah Fazlî Efendi. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.** <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fazli-seyh-seyyid-fazlullah-fazli>, (Erişim tarihi: 25.01.2023).

TURAN, Fatma Ahsen (2020). HACI BAYRAM-I VELÎ. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.** <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haci-bayrami-veli>, (Erişim tarihi: 04.01.2023).

USLU, Receb (2020). İtrî, Buhûrî-zâde Mustafa. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.** <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/itri-buhurizade-mustafa>, (Erişim tarihi: 15.01.2023).

UZUN, Mustafa İsmet (1994). “Dede Ömer Ruşeni”, **TDV İslâm Ansiklopedisi.** İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yay. C. 9, s. 81-83.

UZUN, Mustafa İsmet (2003). “Mecmûa”, **TDV İslâm Ansiklopedisi** 29, s. 265-268, İstanbul.

UZUN, Mustafa İsmet, (2006). “Nahifî Süleyman”, **TDV İslâm Ansiklopedisi.** İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yay. C. 32, s. 297-299.

YAZAR, İlyas (2020). Fuâdî, Ömer. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fuadi-omer>, (Erişim tarihi: 25.01.2023).

YAZICI, Gülgün (2020). Şâkir Efendi, Gelibolulu Elhâc. **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sakir-efendi-gelibolulu-elhac>, (Erişim tarihi: 15.01.2023).

YILDIZ, Alim (2002). **Fenâyî Divanı (Metin- Muhteva-Tahlil)**. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslâm Tarihi ve Sanatları (Türk İslâm Edebiyatı) Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.

ZÜLFE, Ömer (2011). “Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C. 4, Sayı 18, s. 151-169.

Elektronik Kaynaklar

Elektronik kaynak: <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2016/04/es-seyyid-es-seyh-abdulaziz-zihni.html>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/>

<https://ekitap.ktb.gov.tr/>

<http://teis.yesevi.edu.tr/anasayfa>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>